Strategia Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029

Opracowanie:

Remedis SA we współpracy z Urzędem Gminy i Miasta w- Czerwieńsku.

Strategię Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029 sporządzono w ścisłym partnerskim współdziałaniu z pracownikami samorządu gminy Czerwieńsk i uczestnikami konsultacji społecznych.

Dokument zawiera dane według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

1. WPROWADZENIE 6
2. DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY 9
2.1 INFORMACJE OGÓLNE 9
2.2 PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE 12
2.3 WALORY PRZYRODNICZE I KULTUROWE 18
2.3.1 GOSPODAROWANIE WODAMI 24
2.3.2 ZAPOBIEGANIE SKUTKOM POWODZI I SUSZY 28
3. DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY 33
3.1 GOSPODARKA LOKALNA I RYNEK PRACY 33
3.2 INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 38
3.2.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA 38
3.2.2 URZĄDZENIA SIECIOWE 39
3.2.3 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO 41
3.2.4 POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA 42
3.3 STAN FINANSÓW SAMORZĄDOWYCH 43
3.3.1 WYKONANIE BUDŻETU 43
3.3.2 STRUKTURA DOCHODÓW I WYDATKÓW 45
4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY 46
4.1 DEMOGRAFIA 46
4.1.1 ZMIANY ZALUDNIENIA 46
4.1.2 URODZENIA, ZGONY I PRZYROST NATURALNY 47
4.1.3 MIGRACJE 47
4.1.4 STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU I PŁCI 48
4.1.5 PROGNOZA DEMOGRAFICZNA 49
4.2 KAPITAŁ SPOŁECZNY 50
4.2.1 EDUKACJA 50

4.2.2 KULTURA I SPORT 52
4.2.3 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE 55
4.2.4 OTOCZENIE WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE 56
4.3 OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA 58
5. WYZWANIA ROZWOJU 60
5.1 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ 60
5.2 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ 63
5.3 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI PRZESTRZENNEJ 66
5.4 OCENA JAKOŚCI ŻYCIA W GMINIE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWCH 69
5.4.1 OCENA SYTUACJI GMINY 69
5.4.2 PRIORYTETY ROZWOJOWE 70
5.5 KONSULTACJE SPOŁECZNE 73
5.6 ANALIZA SWOT 74
6. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU 77
6.1 MISJA I WIZJA 77
6.2 CELE STRATEGICZNE 78
6.2.1 CEL STRATEGICZNY 1: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY, PRZESTRZENI I ŚRODOWISKA 79
6.2.2 CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY 84
6.2.3 CEL STRATEGICZNY 3: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW 87
6.3 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO PRZESTRZENNEJ 92
6.4 USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTALTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ 94
6.5 SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY Z KIERUNKAMI WYNIKAJĄCYMI ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA 98
6.6 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII 103

6.7 RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 105

7. ZAŁĄCZNIKI 107

ZAŁĄCZNIK NR 1: WZÓR ANKIETY 107

ZAŁĄCZNIK NR 2: TABELA EWALUACYJNA 111

8. SPIS TABEL, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I ZDJĘĆ 119

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029 (zwana dalej „Strategią") jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Określa ona nadrzędne kierunki rozwoju gminy w perspektywie najbliższych lat oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia to plan działania wyznaczający strategiczne cele rozwoju gminy. Dokument ten realizuje ustawowe regulacje dotyczące prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o programy rozwoju oraz uprawnienia gminy wynikające z ustawy o samorządzie gminnym do prowadzenia spraw pozostających w zakresie działania Gminy, w tym uchwalania programów gospodarczych. Ustalenia zawarte w Strategii stanowić będą podstawę długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego.

Strategia Rozwoju Gminy Czerwieńsk jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Czerwieńsk, spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie w czasie jej obowiązywania.

Strategia została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy dotychczas obowiązujacej Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk.

Prace nad Strategią rozpoczęto, kiedy to Rada Miejska w Czerwieńsku przyjęła uchwałę nr 0007.301.2022 z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie określenia trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029, w tym trybu jej konsultacji.

W celu poznania opinii mieszkańców na temat rozwoju Gminy Czerwieńsk, przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki pozwoliły na pogłębienie diagnozy społeczno-gospodarczej gminy.

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029 został przygotowany zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 poz. 40) z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzonych badań ankietowych. Następnie projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa Lubuskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności założeń Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2020 poz. 1378).

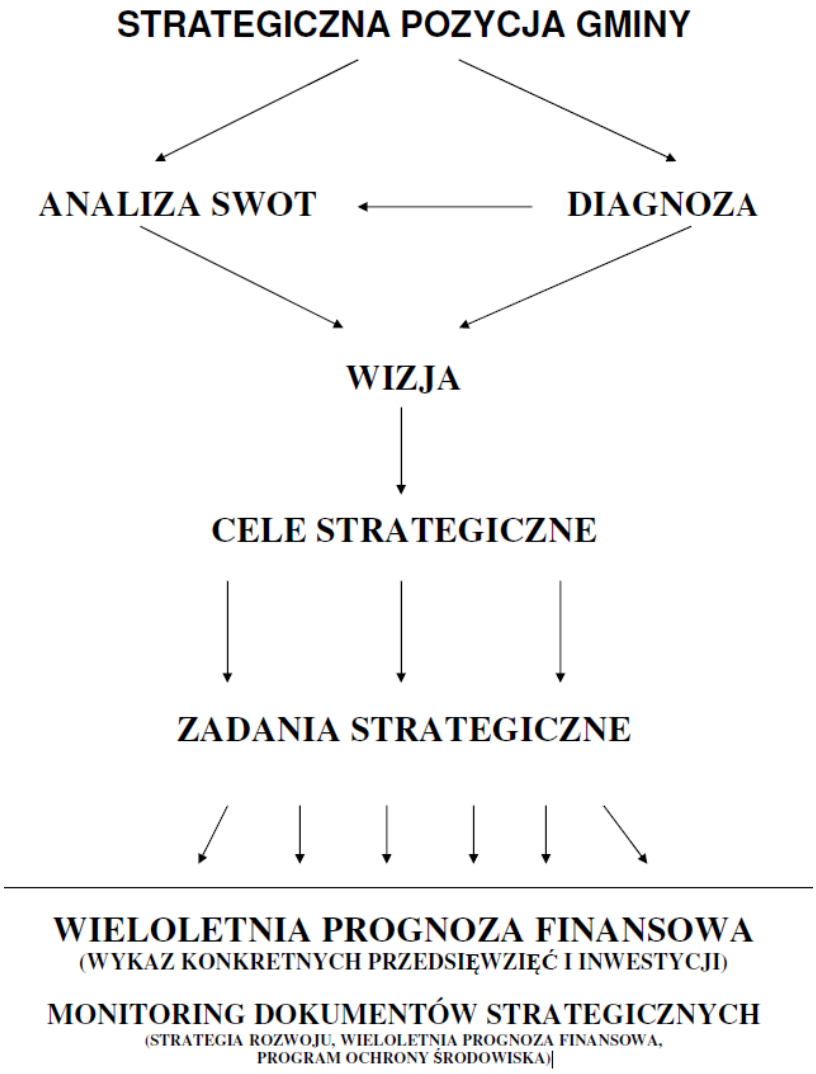
STRATEGICZNA POZYCJA GMINY
ANALIZA SWOT
DIAGNOZA
WIZJA
CELE STRATEGICZNE
ZADANIA STRATEGICZNE
WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA
(WYKAZ KONKRETNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I INWESTYCJI)
MONITORING DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH
(STRATEGIA ROZWOJU, WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA,
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA)

2. DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

2.1 INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Czerwieńsk położona jest na Wysoczyźnie Czerwieńskiej w powiecie zielonogórskim (województwo lubuskie). Jest gminą miejsko-wiejską. Gmina graniczy z:

- gminą Krosno Odrzańskie (powiat krośnieński) i gminą Dąbie (powiat krośnieński) od zachodu,
- gminą Świdnica od południa,
- gminą Sulechów i miastem Zielona Góra od wschodu,
- gminą Bytnica (powiat krośnieński) i gminą Skąpe (powiat świebodziński) od północy,

Siedzibą Gminy jest miasto Czerwieńsk zlokalizowane w bliskiej odległości od następujących miejskich i regionalnych ośrodków:

- od Zielonej Góry – 14 km,
- od Krosna Odrzańskiego – 32 km,
- od Sulechowa – 32 km,
- od Frankfurtu nad Odrą – 82 km,
- od Gorzowa Wielkopolskiego – 120 km,
- od Poznania – 161 km,

Gmina podzielona jest rzeką Odrą na dwie części. Brak połączenia mostowego ma ogromny wpływ na jej funkcjonowanie. Z tego powodu odległości od niektórych miejscowości sołeckich w gminie są bardzo duże np.

- Nietkowice – 50 km,
- Sycowice – 47 km.

Trasa przez połączenie promowe przez Odrę w miejscowości Brody lub Pomorsko jest znacznie krótsza, niemniej:

- prom nie działa całą dobę,
- jego działanie zależy od poziomu wody w rzece i wymaga oczekiwania,
- jego działanie zależy od warunków atmosferycznych.

Ponadto Gmina Czerwieńsk należy do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry.

Gmina Czerwieńsk jest trzecią co do wielkości gminą w powiecie zielonogórskim. Zajmuje powierzchnię 195 km^2 (19.459 ha) co stanowi 14,42% powierzchni powiatu i 1,39% powierzchni województwa. Wg GUS w 2021 roku zamieszkana była przez 10.022 osoby (13,28% ludności powiatu i 1,00% ludności województwa).

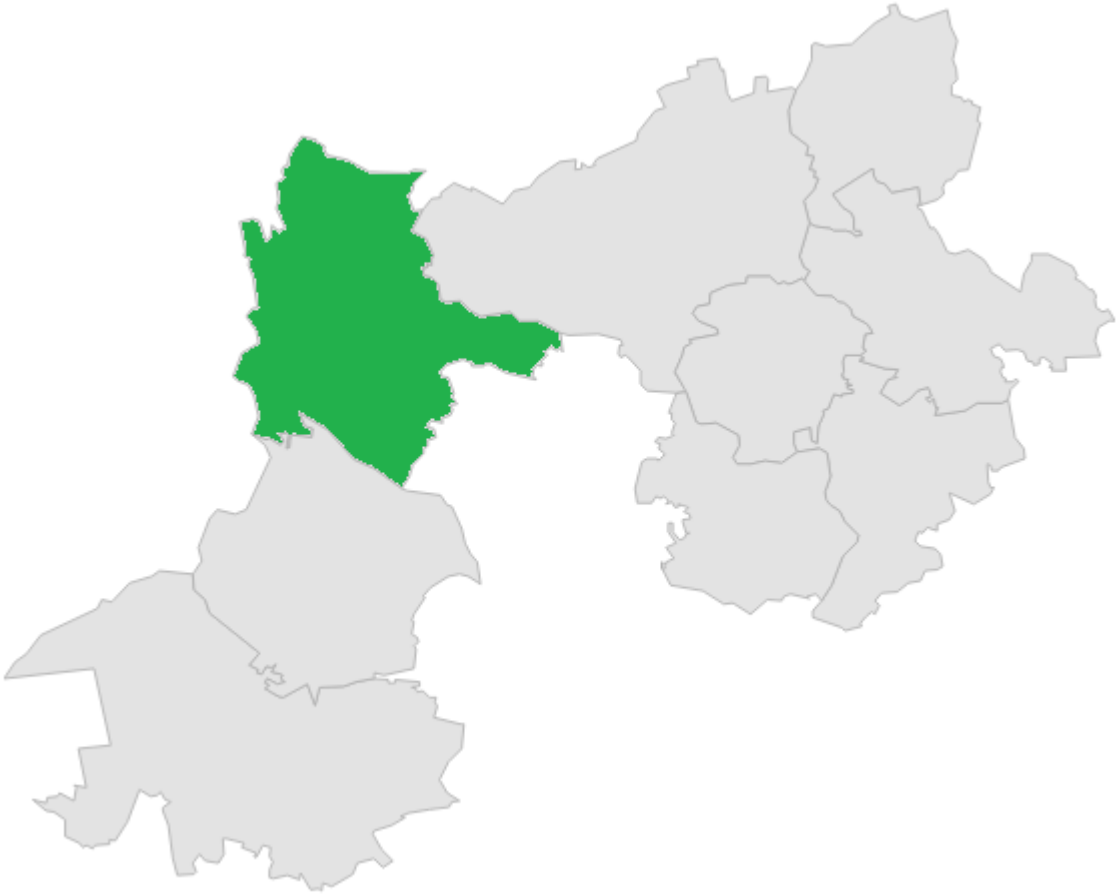

Rysunek 1 Gmina Czerwieńsk na mapie powiatu zielonogórskiego
źródło opracowanie własne na podstawie: https://wybory.gov.pl

Sieć osadniczą gminy tworzy miasto Czerwieńsk oraz 13 sołectw (Będów, Nietków, Bródki, Dobrzęcin, Laski, Leśniów Mały, Leśniów Wielki, Nietkowice, Płoty, Sudoł, Sycowice, Wysokie, Zagórze) i 3 osady (Boryń, Wyszyna i Piaśnica).

Rysunek 2 Mapa Gminy Czerwieńsk z podziałem na sołectwa
źródło: Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Czerwieńsk na lata 2019-2023

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski Kondrackiego Gmina Czerwieńsk znajduje się w megaregionie **Pozaalpejska Europa Środkowa**, prowincji **Niż Środkowoeuropejski**, podprowincji **Pojezierza Południowobałtyckie**, makroregionach **Pradolina Warciańsko-Odrzańska** i **Wzniesienia Zielonogórskie** oraz w granicach dwóch mezoregionów:

- **Wysoczyzna Czerwieńska**,
- **Wał Zielonogórski.**

Ukształtowanie powierzchni gminy jest mocno zróżnicowane. Jej środkową częścią stanowi rozległa równina rzeki Odry ograniczona od północy i południa wyraźnymi krawędziami i skłonami wysoczyzn. Na tym fragmencie w rzeźbie terenu wyraźnie zaznaczają swój udział

wały przeciwpowodziowe. Północna część Gminy to rozległa równina sandrowa wyniesiona około 20,0 m nad dolinę rzeki Odry. Południowa część Gminy posiada zróżnicowaną rzeźbę terenu. Jest to teren pagórkowaty o rozległych stokach i wierzchołkach, łagodnie pofałdowany. Miejscami deniwelacje dochodzą do 15 m, a spadki posiadają nachylenie nawet do 10%. Występują liczne formy wklęsłe z zagłębieniami bezodpływowymi. Najniżej położony obszar znajduje się na rzędnej 43,6 m n.p.m., najwyższe wyniesienie występuje w części południowo - zachodniej Gminy i wynosi 112,4 m n.p.m. Jedynie w pobliżu miejscowości Nietków w wyniku eksploatacji złóż kruszywa systemem odkrywkowym powstały duże zmiany w hipsometrii terenu.

Gmina położona jest w rejonie zbudowanym z osadów triasu. Nad nimi zalega geologiczna warstwa 200 + 300 m osadów trzeciorzędu i czwartorzędu. Trzeciorzęd reprezentowany jest przez osady oligoceńskie mioceńskie i plioceńskie. Miąższość osadów trzeciorzędowych waha się od 160 do 300 m. Są to przeważnie piaski drobne i pylaste oraz osady mułkowe. W okolicach Czerwieńska i Nietkowa osady trzeciorzędowe zostały zaburzone glacytektonicznie i miejscami wysoko wyniesione nawet do 50 mp.p.t. W sąsiedztwie wsi Nietków, Sycowice, Leśniów Wielki i Leśniów Mały występują miejsca lokalizacji złóż piasków i pospółek. Eksploatowane jest złoże kruszywa naturalnego „Nietków". Miąższość złoża waha się od 2,5 m do 30,0 m. Kopalni towarzyszą gliny i iły występujące poniżej serii żwirowej.

2.2 PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Dokumentem określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwieńsk jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Czerwieńsk uchwalone przez Radę Miejską w Czerwieńsku w 2016 r. Zmiana studium miała miejsce w 2019 r. (uchwała nr 0007.65.2019 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 26 czerwca 2019 r.) oraz 2021 r. (uchwała nr 0007.200.2021 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 26 maja 2021 r.).

W 2021 r. uchwalono 3 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (które były zmianami częściowymi uchwalonych już wcześniej planów) tj.:

- Uchwała nr 0007.195.2021 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Płoty, Gmina Czerwieńsk.

- Uchwała nr 0007.201.2021 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Czerwieńsk.
- Uchwała nr 0007.217.2021 Rady Miejskiej w Czerwieńsku z dnia 23 czerwca 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Nietków, Gmina Czerwieńsk.

Na terenie Gminy Czerwieńsk opracowanych i obowiązujących jest 58 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym 50 sporządzonych w oparciu o ustawę z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i 8 sporządzonych w oparciu o ustawę z 1994 r. Plany obejmują całe tereny istniejącego zainwestowania i ich otoczenia w granicach kierunkowego zagospodarowania określonego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwieńsk w miejscowościach: Czerwieńsk, Nietków, Laski, Nietkowice, Będów, Bródki, Dobrzęcin, Piaśnica, Boryń oraz częściowo w m. Leśniów Wielki, Płoty i Sudoł.

Ponadto obowiązuje plan miejscowy obszaru funkcjonalnego wzdłuż rzeki Odra dla terenów w obrębach geodezyjnych: Będów, Nietkowice, Bródki, Laski, Nietków, Wysokie i Czerwieńsk oraz dla terenów w obrębach: Nietkowice i Bródki w Gminie Czerwieńsk, zrealizowany w ramach projektu „Rozwój społeczno – gospodarczy gmin Nadodrzańskich" w programie „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego" przy dofinansowaniu ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i/lub Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

W zagospodarowaniu i użytkowaniu przestrzennym gminy występują różnice pomiędzy obszarem miejskim a obszarem wiejskim. Najwyższym stopniem urbanizacji wyróżnia się miasto Czerwieńsk. Miejscowości Płoty, Nietków, Leśniów Wielki, Nietkowice dominują na terenie wiejskim skalą zabudowy. Na terenie gminy największą powierzchnię zajmują lasy, grunty zadrzewione i zakrzewione – 51,7% jej terytorium, natomiast tereny zabudowane i zurbanizowane to 5,3% obszaru.

Układ dróg kołowych i kolejowych dzieli miasto Czerwieńsk na kilka części. Osiedla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej zlokalizowane są w trzech miejscach w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, która dominuje w mieście. W Czerwieńsku wyróżnić można

obszar historyczny, centralny miasta z rynkiem, ratuszem i zwartą zabudową tworzącą pierzeje wokół rynku. Zespoły produkcyjno-magazynowe z dużą infrastrukturą kolejową i wojskową rozlokowały się w północno-zachodniej części miasta.

Na terenie miasta podstawowym obszarem przestrzeni publicznej jest rynek zagospodarowany zielenią, ratuszem, ciągami komunikacyjnymi wydzielonymi pierzejami domów. Uzupełnienie stanowią park miejski, stadion, drogi publiczne oraz zalew. Na wsiach przestrzenie publiczne reprezentowane są przez założenia historycznych parków w Nietkowie Nietkowicach i Laskach oraz boiska sportowe.

Usługi zarówno publiczne jak i komercyjne w większości występują w Czerwieńsku. W mieście nie wykształcił się obszar skoncentrowanej lokalizacji usług ogólnomiejskich. Obiekty tego typu rozlokowane są wokół rynku, wzdłuż i sąsiedztwie ul. Zielonogórskiej oraz wzdłuż ulic prowadzących do dworca kolejowego. Program usługowy w wielu przypadkach znajduje się w parterach budynków mieszkalnych. Obiekty na wydzielonych działkach pełniące funkcję usług ogólnomiejskich np. Urząd Gminy i Miasta, szkoły, przedszkola, dom kultury i biblioteka, ośrodki zdrowia, straż pożarna, boisko i hala sportowa zlokalizowane są w różnych miejscach, niejednokrotnie w dużym oddaleniu od siebie. Na wsiach program usługowy rozmieszczony jest w większości przypadków wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Miejscem największej koncentracji zabudowy mieszkaniowej jest miasto Czerwieńsk. Na terenie miasta, wyraźnie wyodrębniają się obszary nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz jednorodzinnej. Na terenach wiejskich dominuje zdecydowanie zabudowa jednorodzinna, która w przeszłości miała charakter budownictwa zagrodowego. Dominują siedliska z obejściami gospodarczymi i ogródkami.

Przeważająca ilość zakładów produkcyjnych, magazynów, składów znajduje się na terenie miasta. Ulokowane są głównie w rejonie torów kolejowych w północnej części. Obiekty i urządzenia, choć częściowo znajdują się w bliskim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej nie stanowią zasadniczo źródła uciążliwości dla mieszkańców. Wyjątkiem jest tutaj ul. Składowa w Czerwieńsku przy, której funkcjonuje stacja przeładunkowa bocznicy kolejowej generująca hałas przemysłowo – komunikacyjny. Istnieje konieczność rozwiązania tego uciążliwego problemu. Na terenie gminy w przeszłości funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne, Spółdzielnie Produkcyjne, które stanowiły główne miejsca produkcji rolnej i zwierzęcej. Aktualnie nastąpiła zmiana ich właścicieli. Zespoły produkcyjne zajmują duże obszary. Często

obok zabudowy posiadającej wartości historyczne (folwarki), zlokalizowane są nowe obiekty. Celowe jest przywrócenie działalności produkcyjnej z racji ich lokalizacji na terenach, gdzie można prowadzić intensywną gospodarkę rolną. W strukturze przestrzennej gminy dużą powierzchnię zajmuje kopalnia piasków i żwirów w Nietkowie.

Tereny zieleni urządzonej w mieście są swobodnie zlokalizowane i nie mają powiązań w formie ciągów ekologicznych, do których można zaliczyć drzewostan w rynku, cmentarz czy park. Dużą powierzchnię zajmują ogrody działkowe zlokalizowane w północnej części miasta. Tereny sportowe rozmieszczone są w dwóch oddalonych od siebie miejscach. W granicach administracyjnych miasta występuje bardzo duży udział procentowy zieleni nieurządzonej tj. lasy. Na terenie gminy zieleń urządzoną reprezentują parki podworskie w Nietkowie i Laskach, który został poddany rewitalizacji w ramach projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020. Dobre warunki rekreacyjne stwarza duży udział procentowy powierzchni zieleni nieurządzonej w postaci lasów, łąk i pastwisk.

Najważniejsze dla funkcjonowania miasta obiekty komunalne tj. oczyszczalnia ścieków komunalnych, ujęcia wody znajdują się poza zespołami zabudowy mieszkaniowej i nie stanowią uciążliwości dla mieszkańców, jak również nie ograniczają możliwości rozwoju.

Szkielet funkcjonalno-przestrzenny Gminy stanowi rzeka Odra wraz z obniżeniem terenowym wzdłuż jej brzegów tworząc ciąg ekologiczny oraz kompleksy leśne na północ i południe od tego ciągu, które dominują powierzchniowo w strukturze przestrzennej. Zespoły osadnicze zlokalizowane są na obrzeżach lasów lub na dużych polanach leśnych. Ich sposób zabudowy jest ściśle powiązany z układem ponad lokalnej komunikacji kołowej. Na terenach na styku z miastem Zielona Góra pojawiło się zjawisko lokalizacji intensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy usługowo-produkcyjnej. W mieście można wyróżnić różnorodne strefy:

- strefa centrum w okolicy rynku jako koncentrację funkcji centrotwórczych o charakterze śródmiejskim,
- wzdłuż ul. Zielonogórskiej czytelna jest przestrzeń gdzie wzajemnie się przenikają funkcje usługowe i mieszkaniowe,
- w części miasta na północ od torów kolejowych dominują funkcje wytwórcza ale przemieszana z mieszkaniową,

- na peryferiach miasta dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

Dla miasta charakterystyczna jest zabudowa produkcyjno - magazynowa, kolejowa i wojskowa, gdzie dominują duże powierzchnie poszczególnych obiektów. Na terenie gminy najistotniejszą barierą funkcjonalną przestrzenną jest rzeka Odra, a dokładnie brak połączenia dróg kołowych przy pomocy mostów. W przypadku miasta taką barierę stanowią tory kolejowe, które dzielą miasto na dwa obszary. W miejscowościach przez, które przebiegają drogi kołowe o znaczeniu krajowym i wojewódzkim stanowią one pewną barierę w funkcjonowaniu i użytkowaniu terenów je otaczających. Bardzo specyficzną barierę przestrzenną i funkcjonalną są również rozległe tereny leśne pomimo znaczenia przyrodniczego i rekreacyjnego, bowiem ograniczają i utrudniają wzajemne powiązania w dostępie do usług.

Rysunek 3 Gmina Czerwieńsk
źródło: http://www.czerwiensk.pl

2.3 WALORY PRZYRODNICZE I KULTUROWE

Cały obszar gminy położony jest w dorzeczu rzeki Odry, która przepływa równoleżnikowo przez jej środek. Lewostronną dolinę Odry odwadnia kanał Zimny Potok, do którego dopływa z wysoczyzny potok Łącza (Złoty Potok), oraz liczne cieki w postaci rowów przecinających dolinę. Z prawej strony Odry dominują rzeki Gryżyński Potok i Ołobok.

Na terenie Gminy znajdują się 24 zbiorniki wodne w tym 7 jezior, 14 stawów rybnych oraz 3 inne zbiorniki. Największym jeziorem jest Jatnik o powierzchni 12,0 ha i maksymalnej głębokości 12,7 m. Inne jeziorka to Księżno o powierzchni 6,0 ha i maksymalnej głębokości 4,5 m oraz Bagienko o powierzchni 2,2 ha i maksymalnej głębokości 1,3 m.

Na bogactwo przyrody gminy składają się także lasy i zieleń urządzona. Gmina Czerwieńsk leży na bardzo atrakcyjnym przyrodniczo terenie. Przecinająca Gminę Odra, dwa istotne potoki, duże zróżnicowanie poziome, ponad 53% zalesienia czynią z niej ciekawe przyrodniczo miejsce. Obszar gminy posiada niezwykłe walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz bardzo dobry stan środowiska. Cechy te wyraźnie predestynują go do rozwoju turystyki i rekreacji.

Na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody[1]:

- **Obszary Natura 2000:**
    - Dolina Środkowej Odry (PLB080004),
    - Krośnieńska Dolina Odry (PLH080028),
    - Rynna Gryżyny (PLH080067),
- **Obszary chronionego krajobrazu**:
    - Krośnieńska Dolina Odry,
    - Rynna Paklicy i Ołoboku,
- **Gryżyński Park Krajobrazowy,**
- **Użytki ekologiczne:**
    - Grzęzawisko (0,9858 ha), Międzywale III (13,59 ha), Międzywale II (78,38ha), Międzywale (7,12 ha), Leśny Wodopój (1,91 ha), Bagno Obozowe (8,59 ha), Bagno Śródłąkowe (1,81 ha), Bagienko Przy Wale (2,42 ha), Dołeczek (0,48 ha), Trzciny (8,33 ha), Lisia Górka (3,98 ha), Moczary Przy Wałach (6,57 ha), Dolina

[1] Źródło: http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.js

Gryżynki (3,00 ha), Zarośla (1,81 ha), Na Krańcu (2,19 ha), Pętla Odry III (17,37 ha), Międzywale IV (22,59 ha), Bagna Nad Gryżynką (310 ha).

- **Pomniki przyrody**:
  - **pojedyncze drzewa:** 14 szt. dąb szypułkowy, 1 szt. cis pospolity,
  - **grupy drzew: 1 -** skupienie 3 szt. drzew z gatunku dąb szypułkowy,
  - **pnącza:** 1 szt. bluszcz pospolity,
  - **1 głaz narzutowy.**

Na bogactwo przyrody gminy składa się także zieleń urządzona. Jest to zieleń planowana, której układ, fizjonomia oraz różnorodność są efektem przemyślanych działań człowieka. W ramach utrzymania i pielęgnacji zieleni Urząd Gminy i Miasta Czerwieńsk realizuje corocznie nasadzenia drzew, krzewów, bylin oraz roślin jednorocznych, a także prowadzi zabiegi pielęgnacyjne.

Na obszarze gminy można wyróżnić dwa regiony hydrogeologiczne tj. Pradolina Warszawsko - Berlińska i Pagórki Zielonogórskie. W pradolinie występuje tylko jedna warstwa wodonośna o miąższości 10-50m. Chemizm wód tej warstwy poprawia się w miarę zbliżania się do wysoczyzny. W okolicach wsi Sycowice udokumentowane są duże zasoby dobrej wody podziemnej. Zalegają one rynnę rzeki Gryżyński Potok a ich zasoby ocenia się na 100 tys. m^3. Na dużym obszarze gminy w jej części południowo wschodniej obejmującej tereny wokół miasta Czerwieńsk, wsi Zagórze, Płoty, Wysokie oraz w pobliżu wsi Nietków, Nietkowice, Bródki znajduje się zbiornik wód podziemnych o zasobach ocenianych na 30 tys. m^3. Oba zbiorniki zostały zaliczone do obszarów o Najwyższej Ochronie Wód (ONO). Na krawędzi wysoczyzny i pradoliny występują liczne źródła w okolicach wsi Laski, Nietków, Wysokie i miasta Czerwieńsk. Na terenie gminnym można wydzielić tereny z wodą na głębokości:

- do 1,0 m na obszarze międzywala Odry, dna dolin cieków,
- 1,0÷3,0 m na obszarze pozadolinnym.

Wielkość wahań tych wód podpowierzchniowych wynosi od 0,5m do 1,5m.

Bezpieczeństwo w sytuacjach kryzysowych związanych z powodziami zapewnia Burmistrz Czerwieńska wraz z Gminnym Zespołem Zarządzania Kryzysowego współpracując z jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej i Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego w Zielonej Górze.

Przez teren Gminy Czerwieńsk przepływa Odra o długości odcinka wynoszącym 23 km, w kilometrach biegu rzeki od 476 do 499 km. Koryto rzeki jest na całym odcinku uregulowane i dobrze utrzymane, natomiast międzywale jest na znacznych odcinkach rzeki porośnięte lasami

i krzewami, co utrudnia spływ wód powodziowych i sprzyja tworzeniu się na łukach rzeki zatorów lodowych, jeżeli powódź występuje zimą lub wczesną wiosną. Przeprowadzone kontrole wskazują, iż stan wałów przeciwpowodziowych systematycznie się poprawia, część z nich została poddana rekonstrukcji, jednakże przeglądy wykazują również, iż korony i stopy wałów zostały częściowo uszkodzone przez żerujące dziki i bobry.

Atrakcyjność Gminy Czerwieńsk wynika z wyjątkowego jej położenia i zróżnicowania przyrodniczego oraz z dużej wartości jej walorów krajoznawczych i kulturowych.

Zgodnie z wykazem zabytków sporządzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do najcenniejszych zabytków Gminy Czerwieńsk należą:

- **BĘDÓW:**
    - kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. Świętej Trójcy, 1882, nr rej.: 3291 z 21.02.1994
    - *cmentarz przykościelny, nr rej.: j.w. (nie istnieje)*;
- **CZERWIEŃSK:**
    - kościół ewangelicki, ob. rzym-kat. par. pw. św. Wojciecha, ul. Chrobrego, 1877,nr rej.: L-782/A z 2.02.2018
    - kościół ewangelicki, ob. magazyn (?), ul. Zielonogórska 5, poł. XIX, nr rej.: 3330 z 1.12.1995
    - budynki folwarczne, XVII-XIX, nr rej.: 1748 z 16.03.1965
        - *obora i stajnia (nie istnieje*)
        - chlewnia.
- **LASKI:**
    - park pałacowy, XIX, nr rej.: 55 z 29.04.1955
    - oranżeria, pocz. XIX, nr rej.: L-502/A z 29.04.1971
- **LEŚNIÓW WIELKI:**
    - kościół fil. pw. Wniebowzięcia NMP, XIV, XVII, XIX, nr rej.: 60 z 23.07.1955
    - kaplica grobowa, 1714, nr rej.: 516 z 30.05.1963
    - *gorzelnia, ob. dom mieszk., 1714, nr rej.: 1762 z 16.03.1965 (nie istnieje)*
    - wiatrak koźlak, XVIII/XIX, nr rej.: 302 z 19.04.1961
- **NIETKOWICE:**
    - *stajnia i obora w d. zespole dworskim, XIX, nr rej.: 1770 z 16.03.1965 (nie istnieje)*

- **NIETKÓW:**
    - kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. Wniebowstąpienia Pana Jezusa, 1866-67, nr rej.: L-343/A z 24.08.2009
    - *oranżeria pałacowa, XVIII, nr rej.: 520 z 30.05.1963 (nie istnieje)*
    - park pałacowy, poł. XVIII, nr rej.: 54 z 29.04.1955
    - park - arboretum, k. XIX, nr rej.: 3363 z 31.12.1998
- **SYCOWICE**
    - kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. fil. pw. św. Józefa, szach., poł. XVIII, XIX, nr rej.: 525 z 30.05.1963.

Gmina Czerwieńsk leży nad łąkowym tarasem zalewowym Doliny Środkowej Odry, nad którym wznoszą się obfite i malownicze lasy. Wokół występuje wiele jezior, które swoją różnorodnością przyciągają turystów i pasjonatów wędkowania (w samym Czerwieńsku jest 800 wędkarzy). Oprócz walorów przyrodniczych, obfitej fauny i flory, atutem gminy jest także bogactwo życia kulturalnego. Ponadto w gminie do atrakcji turystycznych zaliczyć można:

- zagrodowa hodowla żubrów w Sycowicach,
- zalew w Czerwieńsku,
- skansen fortyfikacyjny w Czerwieńsku przy przeprawie promowej w Brodach oraz obiekty fortyfikacyjne wchodzące w skład Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego,
- zabytkowy park w Laskach.

Na mapie zamieszczonej poniżej zaprezentowano bogactwo szlaków turystycznych gminy. Są to szlaki piesze, nordic walking, rowerowe. Warto wspomnieć, że planowane są kolejne szlaki, w tym także szlaki kajakowe. Przez Gminę Czerwieńsk przebiegają poniższe ścieżki rowerowe:

- Trasa 1 – trasa wewnątrz Gminy Czerwieńsk (Płoty – Czerwieńsk – Nietków, Leśniów Wielki - 2 odcinki);
- Trasa 2 – trasa Czerwieńsk - Zielona Góra (w ramach usprawnienia komunikacji leśnej przez Dyrekcję Lasów Państwowych);
- Trasa 3 – trasa Czerwieńsk - Zielona Góra - Krępa - Wysokie – Zielona Góra – Czerwieńsk.

Przez Gminę Czerwieńsk przebiegają poniższe szlaki rowerowe:

- Czerwieńsk – Czerwieńsk. Długość trasy: 20 km; Trasa szlaku: Wójciki – Dobrzęcin – Laski – Ciemnice, Łączna;

- Czerwieńsk – Czerwieńsk. Długość trasy: 15 km; Trasa szlaku: Brody – Bródki – Nietkowice – Będów – Radnica;
- Bojadła – Bojadła. Długość trasy: 16 km, Trasa szlaku: Szlak biegnie wzdłuż odry po wałach przeciwpowodziowych.

W Gminie Czerwieńsk planowane są do realizacji poniższe ścieżki rowerowe:

- Budowa ciągu pieszo – rowerowego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 279 w miejscowości Leśniów Wielki (w realizacji);
- Trasa o znaczeniu regionalnym o przebiegu Zielona Góra - Wysokie - Pomorsko - jezioro Niesłysz;
- Trasa o znaczeniu lokalnym, wzdłuż skarpy nad Odrą na kierunku Krosno Odrzańskie - Cigacice, poprzez Będów, Nietkowice, Bródki;
- Trasa o znaczeniu lokalnym łączącym atrakcyjne obiekty na terenie gminy tj. Łężyca – oczyszczalnia ścieków - Czerwieńsk (zbiornik retencyjny) - Płoty - Sudoł – Leśniów Wielki – Trzonów;
- Trasa o znaczeniu lokalnym na trasie Czerwieńsk - Nietków (żwirownia i arboretum), Laski (oranżeria) - gmina Dąbie;
- Trasa o znaczeniu regionalnym o przebiegu Leśniów Wielki – Nietków – Boryń – Laski – Leśniów Wielki;
- Trasa o znaczeniu regionalnym o przebiegu Zielona Góra – Leśniów Wielki – Krosno Odrzańskie.

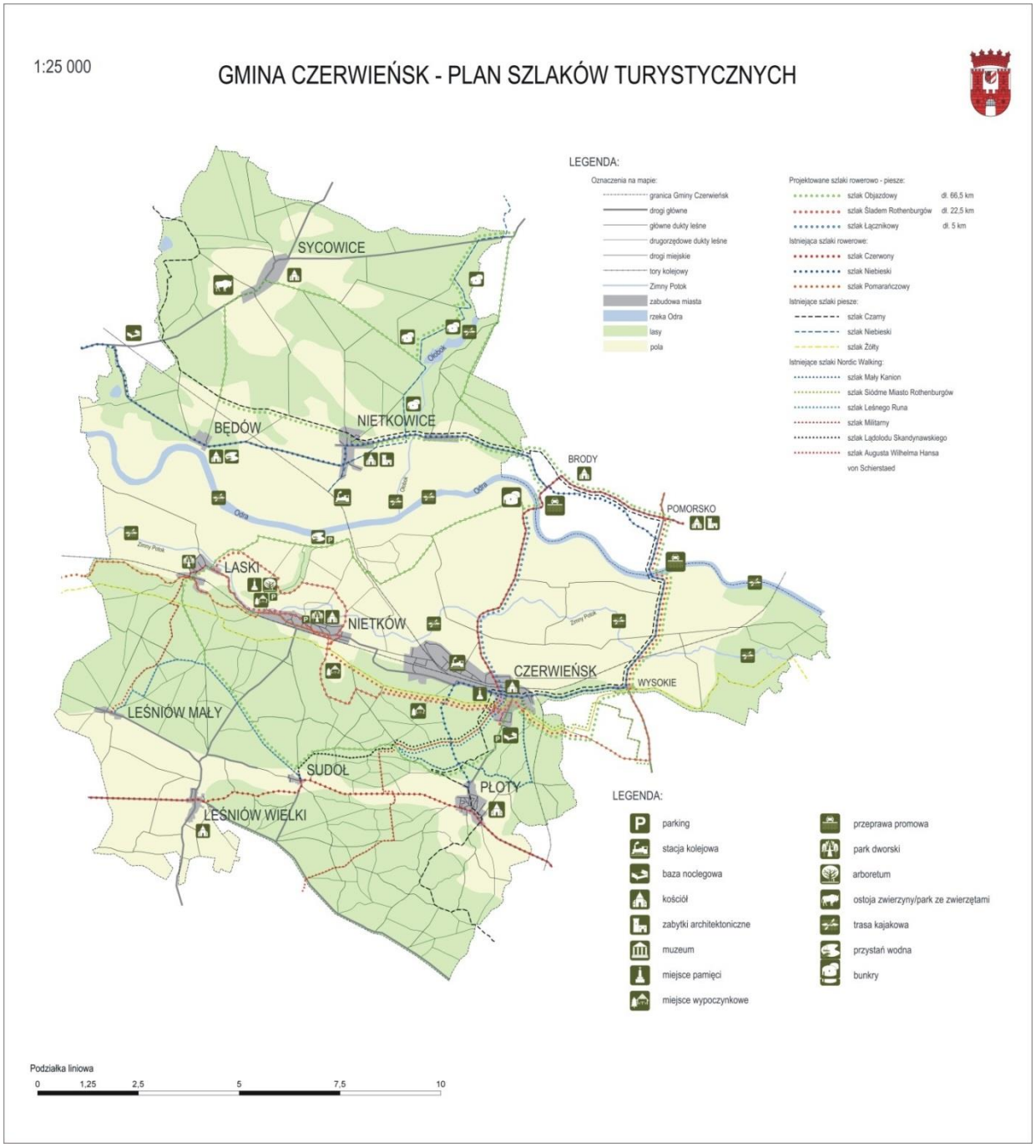

Rysunek 4 Szlaki turystyczne w Gminie Czerwieńsk
źródło: www.czerwiensk.pl

Na terenie gminy utworzono Skansen Fortyfikacyjny Czerwieńsk. Pas umocnień, zwany Linią (Pozycją) Środkowej Odry (niem. Oderstellung). Jest to zespół około 650 żelbetowych schronów bojowych, obserwacyjnych lub biernych. Zbudowane zostały wzdłuż lewego brzegu Odry od Wrocławia do Krosna Odrzańskiego. Umocnienia te wraz z Międzyrzeckim Rejonem Umocnionym oraz Wałem Pomorskim (niem. Pommeranstellung) stanowiły, główną linię obrony Niemiec przed atakiem ze wschodu. Linia Oderstellung została przełamana na całej długości w przeciągu kilkunastu dni na początku roku 1945 przez Armię Czerwoną. Na terenie Gminy Czerwieńsk znajdują się 42 schrony. Obiekty o numerach 761,762, 763, 764, 765, 766,

767, 768, 770, 771, 772, 773 i 777, które znajdują się w okolicy przeprawy promowej Brody – Czerwieńsk zostały zagospodarowane przez grupę pasjonatów ze Stowarzyszenia Turystyczno-Motorowodnego „Odra Czerwieńsk", którzy utworzyli Skansen. Obiekty Skansenu są wkomponowane w wał przeciwpowodziowy. Odnowienie i wyeksponowanie bunkrów pozwoliło na ich uchronienie przed dewastacją i zasypaniem. Skansen Fortyfikacyjny Czerwieńsk ma szansę stać się prawdziwą atrakcją na mapie pasjonatów militariów i wojskowości.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe, występowanie kompleksów leśnych oraz położenie gminy w niewielkiej odległości od większych miast i korzystne usytuowanie komunikacyjne decyduje o tym, że gmina jest obszarem atrakcyjnym turystycznie i wypoczynkowo. Działalnością rekreacyjno-turystyczną na obszarze gminy zajmują się głównie gospodarstwa agroturystyczne.

2.3.1 GOSPODAROWANIE WODAMI

Podstawową jednostką gospodarki wodnej w myśl polskiego prawa, zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE) jest Jednolita Część Wód (JCW). Jednolite części wód dzielimy na Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP) i Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd).

WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar Gminy Czerwieńsk leży w zlewniach następujących jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Tabela 1 Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze Gminy Czerwieńsk

Kod JCWP	Nazwa JCWP
RW6000171576	Kanał Pomorski
RW60001715929	Gryżynka
RW600017159659	Zimny Potok od źródła do Kanału Łącza
RW600017159669	Kanał Łącza
RW600017159689	Kanał Leniwy
RW6000191589	Ołobok od zal. Skąpe (z zalewem) do Odry
RW60001915969	Zimny Potok od Łączy do ujścia
RW6000211739	Odra od Czarnej Strugi do Nysy Łużyckiej

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czerwieńsk na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029

Informacje na temat stanu wód JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Czerwieńsk, uzyskane od PGW WP, zebrano w tabeli.

Tabela 2 . Stan JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Czerwieńsk

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód	Status	Zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych
RW6000171576	Kanał Pomorski	umiarkowany	dobry	zły	naturalna	zagrożona
RW60001715929	Gryżynka	dobry	dobry	dobry	naturalna	niezagrożona
RW600017159659	Zimny Potok od źródła do Kanału Łącza	dobry	dobry	dobry	naturalna	niezagrożona
RW600017159669	Kanał Łącza	umiarkowany	dobry	zły	naturalna	zagrożona
RW600017159689	Kanał Leniwy	poniżej dobrego	dobry	zły	silnie zmieniona	zagrożona
RW6000191589	Ołobok od zal. Skąpe (z zalewem) do Odry	dobry i powyżej dobrego	poniżej dobrego	Zły	silnie zmieniona	niezagrożona
RW60001915969	Zimny Potok od Łączy do ujścia	dobry	dobry	dobry	naturalna	niezagrożona
RW6000211739	Odra od Czarnej Strugi do Nysy Łużyckiej	słaby	dobry	Zły	silnie zmieniona	zagrożona

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czerwieńsk na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029

W latach 2014-2019, prowadzone były badania stanu wód JCWP, obejmujących swoim zasięgiem obszar Gminy Czerwieńsk. Ocena stanu tych wód przedstawiona została poniżej.

Tabela 3 WP obejmujących swoim zasięgiem Gminę Czerwieńsk, dokonana na podstawie monitoringu w latach 2014- 2019.

Nazwa JCWP	Rok najnowszych badań	Ppk	Potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
Gryżynka	2019	Gryżynka - ujście do Odry (m. Szklarka Radnicka)	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Zimny Potok od źródła do Kanału Łącza	2019	Zimny Potok -powyżej ujścia Łączy (m. Dobrzęcin)	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Zimny Potok od Łączy do ujścia	2019	Zimny Potok - ujście do Odry (na północ od m. Ciemnice)	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Odra od Czarnej Strugi do Nysy Łużyckiej	2019	Odra - m. Połęcko	słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Ołobok od zal. Skąpe (z zalewem) do Odry	2019	Ołobok - ujście do Odry (most drogowy w rejonie m. Bródki)	umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
Kanał Pomorski	2017	Kanał Pomorski -ujście do Odry (m. Brody)	umiarkowany stan ekologiczny	-	zły stan wód
Kanał Łącza	2017	Łącza (Kanał Łącza) - ujście do Zimnego Potoku (poniżej m. Czerwieńsk)	umiarkowany stan ekologiczny	-	zły stan wód
Kanał Leniwy	2017	Kanał Leniwy - ujście do Zimnego Potoku	umiarkowany stan ekologiczny	-	zły stan wód

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czerwieńsk na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029

WODY PODZIEMNE

Gmina Czerwieńsk jest zlokalizowana w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 68.

Tabela 4 Charakterystyka JCWPd nr 68

Powierzchnia	1 741,9 km^2
Region wodny	Środkowej Odry
Województwo	Lubuskie
Powiaty	słubicki, świebodziński, krośnieński, M. Zielona Góra, zielonogórski, nowosolski
Głębokość występowania wód słodkich	0-122 m

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czerwieńsk na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029

Gmina Czerwieńsk leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 148 „Sandr rzeki Pliszka" oraz nr 150 „Pradolina Warszawa–Berlin".

GZWP nr 148 „Sandr rzeki Pliszka" – główny zbiornik wód podziemnych nr 148 „Sandr rzeki Pliszka" jest położony w zachodniej części Polski (ziemia lubuska). W zbiorniku wyróżniono systemy hydrogeologiczne w utworach porowych czwartorzędu charakteryzujące się zmienną budową obejmującą układ jedno i dwuwarstwowy (lokalnie). Lokalnie istnieje łączność hydrauliczna między warstwami wodonośnymi (np. struktura Gryżynki). Jest to zasobny zbiornik wód podziemnych, przeważnie odkryty, ale lokalnie izolowany od powierzchni glinami zwałowymi (część północno-zachodnia). Wody wolne podlegające intensywnemu krążeniu występują w piaskach i żwirach różnej genezy, głównie pochodzenia rzecznego i fluwioglacjalnego. Ze względu na budowę geologiczną czwartorzędu tworzą one układ piętrowy, na który składają się poziomy: wód gruntowych, międzyglinowy górny, międzyglinowy dolny oraz podglinowy. W obrębie wydzielonego GZWP nr 148 „Sandr rzeki Pliszka" głównym użytkowym poziomem wodonośnym jest czwartorzędowy poziom wodonośny (poziom wód gruntowych i międzyglinowy górny) o swobodnym, lokalnie napiętym zwierciadle wody – w rejonach, gdzie warstwa wodonośna jest przykryta pakietem utworów słabo przepuszczalnych. Poziom ten tworzą piaski różnoziarniste i żwiry oraz piaszczysto-żwirowe osady fluwioglacjalne i rzeczne o bardzo zmiennej miąższości od 10 do ponad 40 m najczęściej 5–25 m. Parametry filtracyjne wykazują również duże zróżnicowanie, współczynnik filtracji wynosi 1,2–240 m/d, a współczynnik odsączalności w zależności od uziarnienia 0,1–0,25. Wodoprzewodność poziomu wykazuje zmienność w przedziale 19–2700 m^2/d, najczęściej 120–480 m^2/d. Zasilanie czwartorzędowego poziomu wodonośnego odbywa się na drodze bezpośredniej infiltracji opadów atmosferycznych i dopływu lateralnego wód z poziomów czwartorzędowych od północnego wschodu.

GZWP nr 150 „Pradolina Warszawa–Berlin” o powierzchni 1611 km^2 jest położony w zachodniej części Polski. Leży w granicach morfologicznych pradoliny warszawsko-berlińskiej. Ma kształt wydłużony zgodnie z przebiegiem rzeki Odry (od Radnicy do Klenicy), Kanałów Obry i Kanału Mosińskiego oraz Warty (od Mosiny do Kopojna). Zbiornik znajduje się w strefie regionalnego drenażu wód w strukturze erozyjnej pradoliny wypełnionej piaszczysto- żwirowymi osadami z okresu zlodowaceń południowopolskich i środkowopolskich oraz zlodowacenia Wisły oraz akumulacją w okresach interglacjalnych oraz holocenie. Poziom gruntowy i przypowierzchniowy pradoliny tworzą serie osadów wodonośnych z okresu interglacjału emskiego, zlodowacenia Wisły i holocenu. Są to osady rzeczne i wodnolodowcowe. Miąższość osadów jest zróżnicowana, lecz zwykle wynosi 0–30 m. Współczynnik filtracji zmienia się tutaj w granicach 1–100 m/d. Poziom nadglinowy i międzyglinowy występuje na obszarach przyległych wysoczyzn tworząc obszary występowania sandrów, kemów oraz utworów znajdujących się pod utworami glin – osady wodnolodowcowe górne i dolne. Miąższość tego poziomu jest zróżnicowana, zwykle nie przekracza 10 m, choć lokalnie osiąga nawet ponad 20 m. Współczynnik filtracji zmienia się w zakresie 1–50 m/d. Poziom wód wgłębnych rynny sublglacjalnej na obszarze pradoliny stanowią erozyjne doliny kopalne, wypreparowane w słabo przepuszczalnych osadach neogenu lub czwartorzędu. Tworzą miąższe serie osadów piaszczysto - żwirowych. Miąższość tego poziomu jest zróżnicowana, wynosi 35–50 m. Współczynnik filtracji waha się od 3 do 80 m/d, a lokalnie nawet więcej. Poziom podglinowy (międzyglinowy dolny) stwierdza się w rejonach wysoczyzn, zazwyczaj w obrębie glin zwałowych z okresu zlodowaceń środkowopolskich oraz starszych. Poziom tworzą osady wodnolodowcowe o miąższości nie przekraczającej 10 m. Wartość współczynnika filtracji wynosi 3–80 m/d. Zbiornik ma charakter porowy o swobodnym i swobodno - naporowym zwierciadle wody. Zasadnicze znaczenie dla zaopatrzenia w wodę stanowi poziom wód gruntowych i wód wgłębnych pradoliny. Występujący w podłożu poziom subglacjalny nie jest dotychczas wykorzystywany gospodarczo. GZWP nr 150 należy do struktur o charakterze odkrytym z lokalnie występującą pokrywą izolującą, co decyduje o jego silnej podatności na zanieczyszczenie z powierzchni terenu.

Informacje na temat stanu jakości wód podziemnych JCWPd nr 68 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5 Wyniki oceny stanu wód podziemnych dla JCWPd nr 68

Kod JCWPd	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Status	Zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych
RW6000171576	dobry	dobry	słaby	niezagrożona

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czerwieńsk na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029

Ostatnia ocena stanu JCWPd nr 68 przeprowadzona została w roku 2019. JCWPd monitorowana była w 2 punktach pomiarowo-kontrolnych w miejscowości Wysokie (ppk 792 i ppk 793). Przeprowadzona klasyfikacja, na podstawie uzyskanych wyników badań fizykochemicznych, wskazywała w ppk 792 na II klasę jakości – wody dobrej jakości, a w ppk 793 na III klasę jakości – wody zadowalającej jakości. Ocena stanu jednolitej części wód podziemnych nr 68 wskazywała na stan dobry.

2.3.2 ZAPOBIEGANIE SKUTKOM POWODZI I SUSZY

Przepływająca przez Gminę Czerwieńsk rzeka Odra powoduje okresowe zagrożenie podtopienia terenów. W przypadku zagrożenia powodzią 10% obszaru terenu zalanego ogranicza się do istniejących wałów przeciwpowodziowych. W przypadku zagrożeń powodzią 0,2% obszar terenu zalanego obejmuje również jednostki osadnicze takie jak Będów, Bródki, Dobrzęcin, Boryń, Piaśnica oraz część wsi Nietkowice, Nietków. Obszary zagrożone powodzią 1% ograniczają się do terenów otwartych zbliżonych do wałów przeciwpowodziowych w rejonie miejscowości Będów, Bródki, Dobrzęcin, Boryń, Piaśnica, Wyszyna.

Wylewy rzeki Odry są dużym realnym zagrożeniem dla mieszkańców gminy. Celowe jest zwiększenie ilości punktów monitorujących miejsca niebezpieczne i poprawę stanu technicznego wałów przeciwpowodziowych.

W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* oraz w przypadku lokalizowania na tych obszarach m. in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego. Tereny znajdujące się w ramach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 ust. 10 ustawy - *Prawo wodne* planowane zagospodarowanie nie może m. in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z ustawą — *Prawo wodne* celem nadrzędnym zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Przeprowadzone analizy wskazują na zwiększenie się prawdopodobieństwa występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, mogących spowodować zalewanie obszarów na których gospodarka przestrzenna prowadzona jest w sposób nieodpowiedni. Przewidywane jest również skrócenie się okresu zalegania warstwy śnieżnej co może mieć skutki pozytywne (mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi roztopowych) jak i negatywne (niedobór wód i susze). Aby zminimalizować efekty zmian klimatu, zgodnie z programem KLIMADA, zaleca się:

- W ramach działań administracyjno-prawnych:
    - doskonalenie zasady partycypacji w utrzymaniu urządzeń wodnych;
    - poprawę mechanizmu uzależnienia otrzymania pozwolenia wodnoprawnego od dostępności zasobów i sprecyzowania warunków korzystania z wód zlewni;
    - silniejsze powiązanie z planowaniem przestrzennym;
- W ramach działań wykorzystujących elementy ekonomiczne:
    - poprawa zarządzania popytem na wodę;
    - dostosowanie opłat za wodę do zasobów wody w danym rejonie,
    - wzmocnienie funkcji bodźcowej opłat za wodę (zwłaszcza w sektorze gospodarczym;
- W ramach działań technicznych:
    - substytucja wody o wyższej jakości wodą o niższej jakości;
    - zwiększanie „małej” i „dużej” retencji;
    - zmiany technologiczne redukujące wodochłonność;
    - relokacja użytkowników wód;
    - realizacja działań przewidzianych programem wodno-środowiskowym kraju.

NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska związanych z wodami zalicza się powodzie (zwłaszcza powodzie typu flash flood) oraz susze spowodowane wystąpieniem skrajnych warunków atmosferycznych. Dużym zagrożeniem dla wód jest spływ zanieczyszczeń z powierzchni ziemi. Można do nich zaliczyć spływ rolniczy, którego źródłem są przede wszystkim nawozy, oraz spływ zanieczyszczeń osiadających na podłożu (w taki sposób osiadać mogą także zanieczyszczenia powietrza). Spływ rolniczy powoduje przedostawanie się do wód dużego ładunku nawozowego co może sprzyjać niekontrolowanemu wzrostowi glonów, czego skutkiem jest zmniejszenie się ilości tlenu w wodach i pogorszenie się warunków życia dla fauny wodnej. Spływ zanieczyszczeń osiadających na powierzchni ziemi może powodować pogorszenie się stanu chemicznego wód.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE

Działania edukacyjne dotyczące gospodarowania wodami powinny dotyczyć zagadnień takich jak: racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona wód przed zanieczyszczeniami oraz zwiększenie świadomości na temat wpływu rolnictwa na stan wód.

MONITORING ŚRODOWISKA

<u>Monitoring jakości wód powierzchniowych</u>

Celem funkcjonowania monitoringu jakości wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie tych wód, koniecznej do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem. Działania te powinny zapewnić ochronę przede wszystkim przed eutrofizacją spowodowaną wpływem źródeł bytowo - komunalnych i rolniczych oraz ochronę przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego. Monitoring oraz działania planowane i realizowane są zgodnie z sześcioletnim cyklem gospodarowania wodami, wynikającym z przepisów prawa krajowego, transponujących wymagania ramowej dyrektywy wodnej. W ramach podsystemu monitoringu jakości wód powierzchniowych będą realizowane zadania związane z badaniem i oceną stanu jakości wód powierzchniowych:

- badania stanu rzek, w tym zbiorników zaporowych;
- badania stanu jezior;
- badania jakości osadów dennych w rzekach i jeziorach;
- badania stanu wód przejściowych i przybrzeżnych;

- obserwacje elementów hydromorfologicznych dla potrzeb klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych;
- oceny stanu wód w układzie regionalnym i dorzeczy w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, obserwacji hydromorfologicznych oraz wskaźników chemicznych;
- monitoring substancji określonych listą obserwacyjną, ustanowioną i aktualizowaną w drodze aktów wykonawczych przyjmowanych przez Komisję Europejską na podstawie art. 8b ust. 5 dyrektywy 2008/105/W;
- oceny eutrofizacji wód.

Monitoring jakości wód podziemnych

W ramach monitoringu jakości wód podziemnych będą realizowane następujące zadania:

- badania stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych, prowadzone na poziomie krajowym w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego i badawczego;
- aktualizacja metodyki oceny stanu jednolitych części wód podziemnych;
- opracowanie kompleksowych ocen stanu (chemicznego i ilościowego) jednolitych części wód podziemnych, przede wszystkim w oparciu o wyniki badań z monitoringu diagnostycznego oraz z wykorzystaniem informacji uzyskiwanych poza systemem PMŚ: dane o zasobach dostępnych i poborze wód podziemnych w jednolitych częściach wód podziemnych oraz wyniki obserwacji położenia zwierciadła wód podziemnych, charakterystyki i modele jednolitych części wód podziemnych oraz dane o presji oddziaływującej na stan wód podziemnych;
- opracowanie ocen stopnia zanieczyszczenia wód podziemnych azotanami;
- aktualizacja programu monitoringu jednolitych części wód podziemnych w układzie dorzeczy na lata 2022–2027.

W dokumencie „Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry" przyjęte w I cyklu planistycznym PZRP trzy cele główne, zostały utrzymane w II cyklu planistycznym, a ich realizację zapewnia osiągnięcie 11 celów szczegółowych w odniesieniu do zagrożenia od strony rzek. Poniżej przedstawiono cele główne i przyporządkowane im cele szczegółowe:

- Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego:
    - zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi;

- zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP.

- Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego:
  - zapewnienie warunków redukujących możliwość występowania powodzi;
  - redukcja obszaru zagrożonego powodzią oraz zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP;
  - redukcja wrażliwości społeczności i obiektów na OZP.
- 3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym:
  - zwiększenie skuteczności prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych;
  - zwiększenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych;
  - zwiększenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi;
  - wdrożenie systemu analiz popowodziowych i zwiększanie jego skuteczności;
  - wdrożenie instrumentów prawnych i finansowych zwiększających bezpieczeństwo powodziowe;
  - zwiększenie świadomości i wiedzy na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego.

Przyjęte cele odnoszą się do wszystkich etapów zarządzania ryzykiem powodziowym (etap prewencji i ochrony, etap przygotowania oraz etap odbudowy i analiz). Rozwiązania przyjęte w Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029 wychodzą naprzeciw celom wyznaczonym w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry.

W Planie przeciwdziałania skutkom suszy dla obszaru dorzeczy określono, jakie zmiany powinny zostać wprowadzone w zakresie naturalnej i sztucznej retencji, odnosi się do następujących potrzeb, które jednocześnie definiują cel tych działań:

- zwiększenie retencji naturalnej oraz glebowej na obszarach rolnych;
- zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na obszarach leśnych;
- zwiększenie retencji na terenach zurbanizowanych;
- zwiększenie sztucznej retencji w drodze działań inwestycyjnych.

Zagadnienia gospodarki wodnej związane z przeciwdziałaniem skutkom suszy zostały uwzględnione w Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029.

3. DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

3.1 GOSPODARKA LOKALNA I RYNEK PRACY

W Gminie Czerwieńsk liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, na przestrzeni ostatnich lat, systematycznie wzrasta i w 2021 roku wynosiła 1.009. W 2021 roku zarejestrowano 91 nowych podmiotów, a 45 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Tabela 6 Podmioty gospodarcze w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021

Rok	Liczba podmiotów gospodarczych		
	Ogółem	W sektorze publicznym	W sektorze prywatnym
2021	1 009	35	963
2020	965	35	920
2019	922	36	876
2018	847	35	806
2017	818	34	780
2016	787	34	748

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Szczegółowe dane przedstawia tabela.

Tabela 7 Podmioty gospodarcze w Gminie Czerwieńsk w poszczególnych sekcjach polskiej klasyfikacji działalności (PKD) w sektorze prywatnym w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	30	26	26	26	27	27
Górnictwo i wydobywanie(B)	1	1	1	1	1	1
Przetwórstwo przemysłowe (C)	60	63	58	64	64	59
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D)	2	3	2	1	1	1
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (E)	1	2	3	3	3	3
Budownictwo (F)	124	129	139	172	194	236
Handel hurtowy i detaliczny: naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	170	169	176	175	175	176
Transport i gospodarka magazynowa (H)	81	83	80	84	80	79
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I)	14	18	18	23	25	24
Informacja i komunikacja (J)	19	19	18	19	21	23
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	21	19	18	20	21	21
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L)	42	47	45	45	45	46
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	51	51	59	66	71	68
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (N)	11	12	19	19	22	25
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (O)	5	5	5	5	5	5
Edukacja (P)	21	23	26	30	35	33
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q)	26	32	33	37	36	37
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R)	13	16	15	18	18	19
Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe	56	62	65	68	76	80

produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (S,T)						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Gminie Czerwieńsk jest zróżnicowana. Ośrodkiem szczególnej koncentracji działalności gospodarczej jest miasto Czerwieńsk.

Tabela 8 Podmioty gospodarcze w Gminie Czerwieńsk według wielkości w latach 2016-2021

Podmioty wg liczby zatrudnionych	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0-9	754	785	815	893	937	981
10-49	29	29	28	24	24	24
50-249	3	3	3	4	4	4
250-999	1	1	1	1	0	0
1000 i więcej	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W strukturze wielkościowej podmiotów działających w Gminie Czerwieńsk dominują mikro i małe przedsiębiorstwa. 97% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie zatrudnia do 9 osób. Ta grupa wielkościowa przedsiębiorstw w latach 2016-2021 charakteryzowała się największym przyrostem nowych podmiotów, wynoszącym 227 firm. Filarem przedsiębiorczości w gminie jest dobrze rozwijający się sektor prywatny. Ponad 76% firm sektora prywatnego w gminie prowadzonych jest przez osoby fizyczne.

Poniższy wykres obrazuje kształtowanie się liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Czerwieńsk na tle gmin powiatu i województwa. W Gminie Czerwieńsk i powiecie zielonogórskim liczba ta jest niższa niż w województwie lubuskim co oznacza, że poziom przedsiębiorczości na obszarze Gminy Czerwieńsk jest stosunkowo niski.

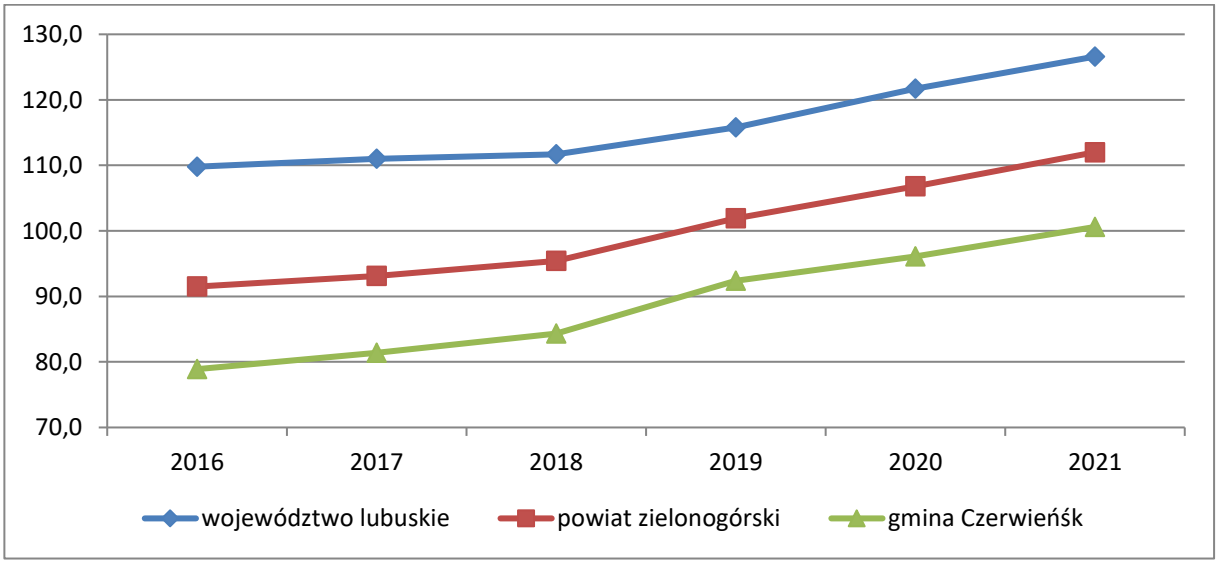

Wykres 1 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Czerwieńsk na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Gmina Czerwieńsk w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Czerwieńsk wskazała 26 ha pod tereny inwestycyjne należące do Skarbu Państwa i zagospodarowane przez Lasy Państwowe (aktualnie gmina w wyniku podjętej współpracy oczekuje na decyzję o wyłączeniu około 10 ha z produkcji leśnej do celów inwestycyjnych. Takie działanie zapewniłoby możliwość pozyskania nowych inwestorów. Teren jest bowiem bardzo atrakcyjny, posiada dostęp do infrastruktury technicznej, bocznicy kolejowej, drogi wojewódzkiej.

Gmina Czerwieńsk we współpracy ze spółką Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A. oraz Gminą Sulechów dąży do podjęcia wspólnych działań na rzecz powstania terminalu zapleczowego w obszarze gmin Czerwieńsk i Sulechów. Terminal zapleczowy będzie kluczowym elementem Zintegrowanego Obszaru Logistycznego Środkowej Odry obejmującego: istniejącą i planowaną infrastrukturę kolejową i drogową w obszarze gmin Czerwieńsk i Sulechów, port w Cigacicach, strefy produkcyjne w Nowym Kisielinie i Sulechowie. Priorytetem jest powiązane Zintegrowanego Obszaru Logistycznego Środkowej Odry z europejską siecią transportową, w tym z infrastrukturą korytarza Bałtyk-Adriatyk sieci TEN-T. Terminal zapleczowy ma stanowić element powiązania zespołu portów Szczecin i Świnoujście z krajowym zapleczem i pełnić rolę tzw. wysuniętej bramy portu (extended port gateway) i suchego portu (dry port) Zarządu Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A.

Na terenie Gminy Czerwieńsk sprzyjają warunki do zajmowania się rolnictwem, jednak od dłuższego czasu obserwuje się stopniową degradację gleb. Część pól uprawowych leży od kilku lat odłogiem, porastają chwastami, spada ich urodzajność. Wiele łąk nie jest koszonych, stosunki wodne ulegają pogorszeniu, zanika retencja wody. Sady są opuszczone, zaniedbane i nie mają żadnego znaczenia produkcyjnego. Erozja gleb wy-stępuje na skarpach po wyrobiskowych piasków i żwirów oraz na zboczach stoków o spadkach powyżej 10% (krawędzie wysoczyzn). Nie obserwuje się zjawiska zmniejszania areałów użytków rolnych z tytułu ich zajęcia pod nowe inwestycje, wyjątkiem są miejscowości Płoty, Zagórze, Leśniów Wielki, Sudoł.

Struktura ilościowa gospodarstw indywidualnych kształtuje się następująco[2]:

- 516 gospodarstw rolnych ogółem, w tym:
    - od 1 -2 ha – 180,
    - 1-5 ha – 161,
    - 5-10 ha – 70,

[2] Źródło: Powszechny Spis Rolny 2020 r.

- 10-15 ha – 30
- Powyżej 15 ha – 75

Liczba osób pracujących w Gminie Czerwieńsk spadła w 2021 roku do 1.629 osób i w porównaniu z 2019 rokiem była niższa o 262 osoby (jest to wynik świadczący o pogorszeniu na rynku pracy, należy wziąć także pod uwagę pandemię COVID-19).

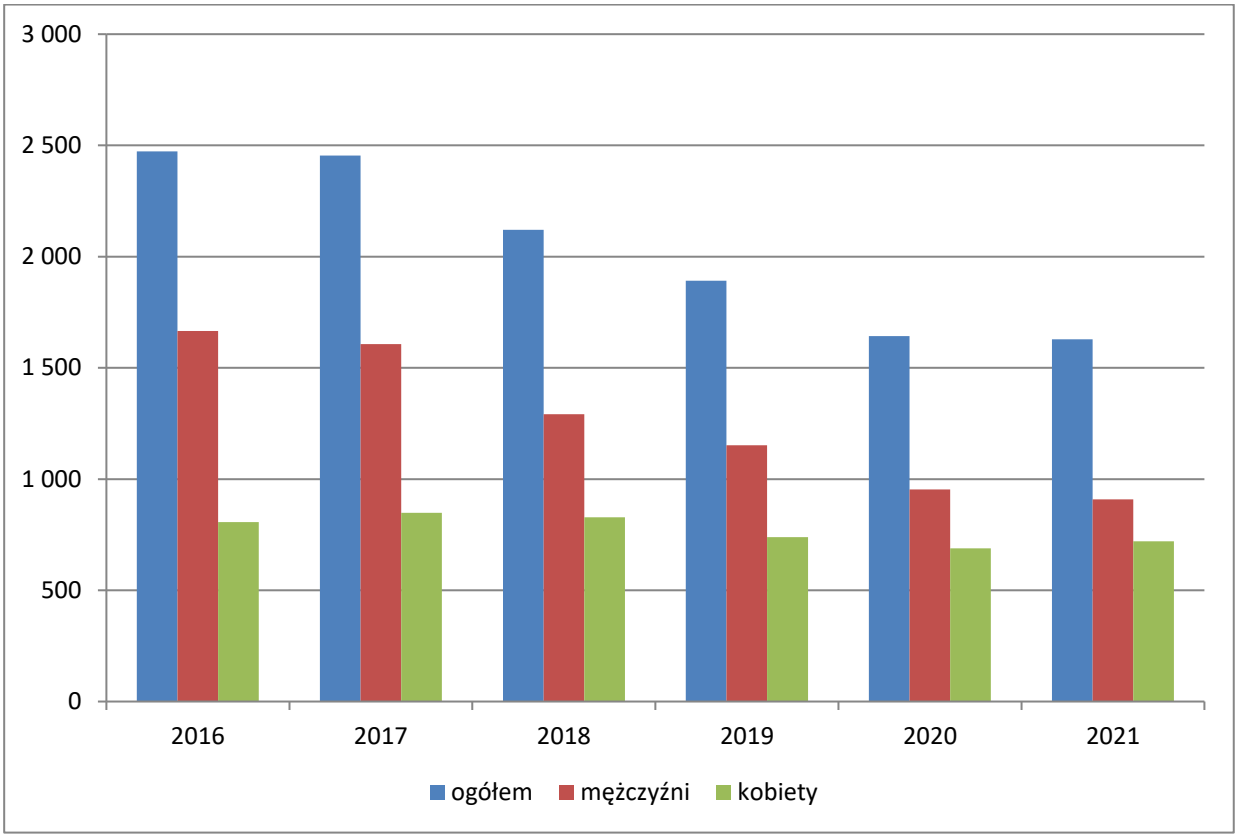

Wykres 2 Liczba osób pracujących w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W Gminie Czerwieńsk bezrobocie jest na podobnym poziomie jak to rejestrowane w powiecie zielonogórskim. Na koniec 2021 r. wskaźnik bezrobocia (liczba bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym) wynosił 4,4%. Do 2019 roku utrzymywała się tendencja spadkowa poziomu bezrobocia (w 2020 roku zanotowano wzrost poziomu bezrobocia). Jest to zapewne wynik rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jak i poprawiającej się sytuacji w kraju. Rok 2019 przyniósł dalszą poprawę sytuacji zarówno na krajowym, wojewódzkim, jak i lokalnym rynku pracy. Z analizy danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że zapoczątkowany jesienią 2008 roku trend wzrostowy bezrobocia rejestrowanego zakończył się w roku 2013. Od tego czasu widoczny jest już trend malejący.

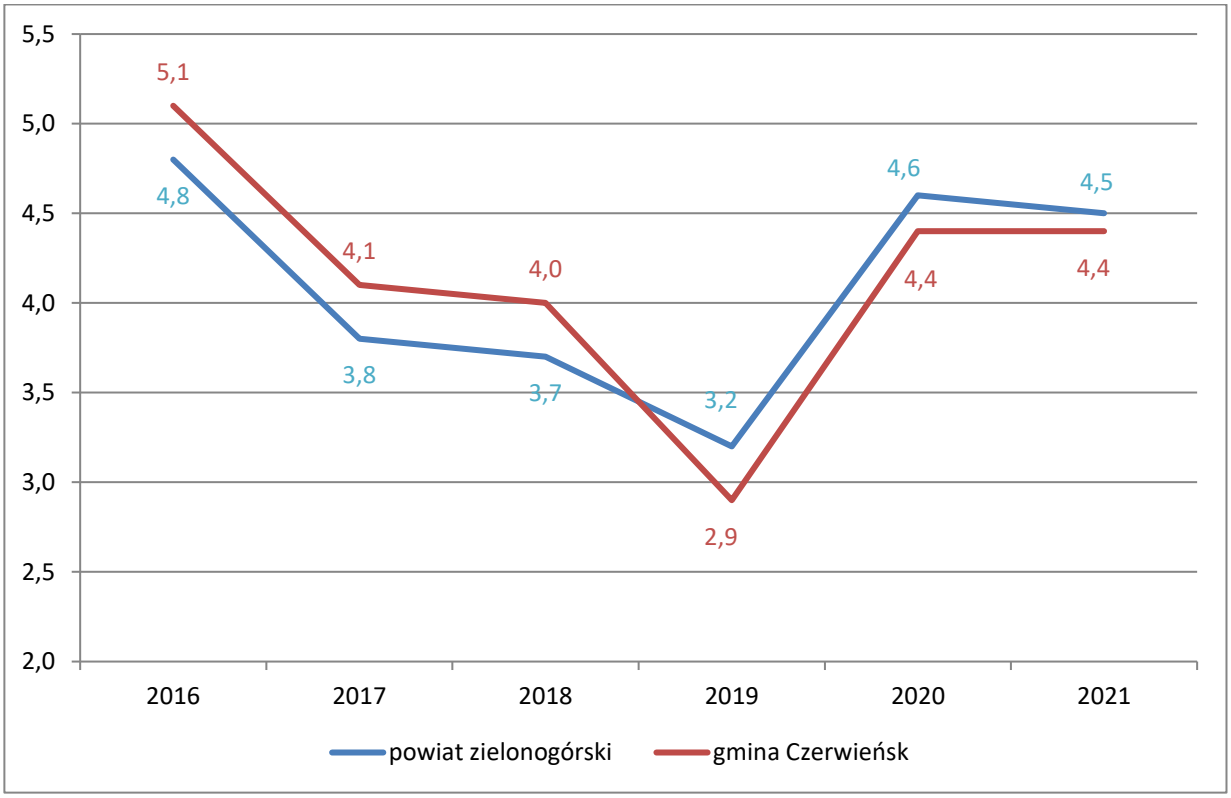

Wykres 3 Wskaźnik bezrobocia w Gminie Czerwieńsk na tle powiatu zielonogórskiego
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jak wynika ze sprawozdania Powiatowego Urzędu Pracy w Zielonej Górze (2021), aktualną sytuację na rynku pracy w gminie należy uznać za pozytywną, a przede wszystkim w miarę stabilną. Na koniec 2021 roku w gminie Czerwieńsk pozostawało zarejestrowanych 262 bezrobotnych. Wśród bezrobotnych większą liczebnie grupą były kobiety (138) – 52% ogółu zarejestrowanych osób. W porównaniu do danych z końca 2016 r., liczba osób bezrobotnych uległa wyraźnemu zmniejszeniu. Spadek liczby bezrobotnych w liczbach bezwzględnych wyniósł aż 61 co stanowi spadek na poziomie 18%.

Tabela 9 Ewidencja osób bezrobotnych w Gminie Czerwieńsk

Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Czerwieńsk	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób bezrobotnych ogółem	323	256	248	176	263	262
W tym kobiety	185	161	147	105	138	138
W tym mężczyźni	138	85	101	71	125	124
Do 25 roku życia	31	37	29	17	16	25
Do 30 roku życia	79	72	60	35	49	55
Długotrwale bezrobotni	154	128	113	78	94	142
Powyżej 50 roku życia	89	76	72	65	76	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Mimo poprawiającej się, na przestrzeni lat, sytuacji na rynku pracy w Gminie Czerwieńsk, szczegółowe dane dotyczące bezrobocia wykazują, iż od kilku lat najliczniejszą grupę

bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W grudniu 2021 roku stanowili oni ponad 54% ogółu osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie.

3.2 INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

3.2.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA

Na terenie Gminy Czerwieńsk funkcjonuje dobrze rozwinięty system komunikacyjny oparty na drogach: krajowej, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. System dróg składa się z:

- drogi krajowej nr 32 Gubinek-Zielona Góra,
- pięciu dróg wojewódzkich:
    - nr 276: Krosno Odrzańskie – Szklarka Radnicka – Sycowice – Świebodzin,
    - nr 278: Szklarka Radnicka – Będów – Nietkowice – Bródki – Brody – Pomorsko – Sulechów – Wschowa,
    - nr 279: Wysokie – Czerwieńsk – Nietków - Leśniów Wielki – Drzonów –Świdnica – Nowy Kisielin – Przytok – Krępa,
    - nr 280: Zielona Góra – Przylep – Płoty – Czerwieńsk – Brody (przeprawa promowa w Brodach),
    - nr 281 Zielona Góra – Łężyca – Wysokie – Pomorsko (przeprawa promowa w Pomorsku).
- pięciu dróg powiatowych:
    - nr 1144F: Trzebule-Drzonów-Radomia-Zagórze-Płoty,
    - nr 1147F: Bronków-Dychów-Brzeźnica-Dąbie-Szczawno-Laski-Nietków,
    - nr 1168F: Sycowice-Podła Góra,
    - nr 1174F: Mozów-Szabliska-Brzezie-Bródki,
    - nr 1176F: Zawada-Krępa-Łężyca-Płoty-Leśniów Mały,
- dróg gminnych o łącznej długości 145,159 km.

Drogi gminne stanowią uzupełnienie sieci dróg układu podstawowego. Ułatwiają one połączenie między sąsiednimi gminami, sołectwami a także dojazd do pól, łąk, pastwisk i okolicznych lasów.

Istotnym brakiem w systemie komunikacji jest brak mostu na Odrze na drodze wojewódzkiej 281 w okolicach miejscowości Pomorsko. Taka przeprawa mostowa stanowiłaby ważne dla bezpieczeństwa regionu rozwiązanie awaryjne na wypadek problemów z przeprawą nad Odrą

w ciągu drogi krajowej S3. Ponadto brak przeprawy mostowej skutkuje ogromną odległością części miejscowości do siedziby Gminy (do 50 km). W ramach programu „Mosty dla Regionu" aktualnie trwają prace projektowe nad budową mostu w Pomorsku. Gmina Czerwieńsk zadeklarowała również swój udział finansowy w przedmiotowej inwestycji.

Ponadto gmina posiada (od 1870 r.) połączenie kolejowe. Stacja węzłowa Czerwieńsk położona jest na skrzyżowaniu linii nr 273 łączącej Śląsk ze Szczecinem i nr 358 łączącej Zbąszynek z Guben (Niemcy) i dalej z Cottbus (Niemcy). Stacja Czerwieńsk obsługuje połączenia regionalne, jest też przystosowana do obsługi połączeń dalekobieżnych. Rozwój znaczenia linii kolejowych w komunikacji lokalnej jest wskazany w Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Warto wspomnieć, że lokalizacja węzła kolejowego Czerwieńsk była w latach 70-tych XX w. podstawą przygotowań do stworzenia koncepcji tzw.: węzła intermodalnego (transport kolejowy, rzeczny i drogowy). Stacja kolejowa w Czerwieńsku po modernizacji powinna pełnić ważną rolę jako miejsce przeładunku towarów, rozrządu pociągów oraz obsługi terenów zamkniętych.

3.2.2 URZĄDZENIA SIECIOWE

SIEĆ WODOCIĄGOWA

Cały teren gminy jest objęty siecią wodociągową, dzięki której przeważająca liczba mieszkańców jest zaopatrywana w wodę. Zadanie zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy jest realizowane poprzez sześć ujęć wody zlokalizowanych w miejscowościach: Czerwieńsk, Nietków, Sudoł, Płoty, Nietkowice, Czerwieńsk PKP.

Tabela 10 Charakterystyka sieci wodociądociągowej w Gminie Czerwieńsk

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	92,4	92,4	92,4	92,4	92,4	92,4
Liczba przyłączy prowadząca do budynków mieszkalnych [szt.]	1 818	1 846	1 789	1 811	1 819	1 841
Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam^3]	273,9	281,9	292,0	283,7	286,0	289,0
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	9 594	9 676	9 661	9 596	9 655	b.d.
Zużycie wody w gosp. domowych na 1 mieszkańca [m^3]	27,4	28,1	29,0	28,4	28,6	28,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

SIEĆ KANALIZACYJNA

W chwili obecnej ścieki komunalne z terenu Gminy Czerwieńsk są odprowadzane do 3 oczyszczalni:

- oczyszczalnia ścieków w Czerwieńsku (przepustowość oczyszczalni 1.600 m^3/dobę),

- oczyszczalnia ścieków w Wysokim (przepustowość oczyszczalni 100 m^3/dobę),
- oczyszczalnia ścieków w Dobrzęcinie (przepustowość oczyszczalni 120 m^3/dobę).

Na terenach nieskanalizowanych ścieki komunalne odprowadzane są do przydomowych oczyszczalni ścieków lub gromadzone są w zbiornikach na nieczystości ciekłe, a następnie odbierane przez podmioty świadczące usługi asenizacyjne i transportowane do oczyszczalni ścieków.

Tabela 11 Sieć kanalizacyjna w Gminie Czerwieńsk

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	87,4	87,4	876	88,2	88,2	88,2
Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych [szt.]	1 096	1 127	1 057	1 070	1 091	1 105
Ścieki bytowe odprowadzone siecią [dam3]	279,0	287,0	301,0	260,0	265,1	280,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	6 718	6 814	6 734	6 691	6 739	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

SIEĆ GAZOWA

Gmina Czerwieńsk jest zaopatrywana w wysokometanowy gaz ziemny GZ 50. Za dostawę gazu odpowiada EWE energia sp. z o.o. Długość czynnej sieci gazowej wynosi obecnie około 87 km (21,8 km - obszar miasta, 65,3 km – obszar wiejski), natomiast liczba czynnych przyłączy do budynków wyniosła 1.179 szt.

Tabela 12 Sieć gazowa na terenie Gminy Czerwieńsk

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Długość czynnej sieci ogółem [m]	87 056	88 178	88 178	91 229	92 703	93 727
Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) [szt.]	1 179	1 233	1 288	1 348	1 428	1 524
Odbiorcy gazu [gosp.]	1 118	1 170	1 226	1 289	1 367	1 458
Ludność korzystająca z sieci gazowej	3 433	3 590	3 727	3 848	4 050	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA

Na terenie Gminy nie są zlokalizowani istotni producenci bądź odbiorcy energii elektrycznej. Rozwój energetyki na terenie województwa jest ujęty w „Strategii Energetyki Województwa Lubuskiego”.

GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z zawartą umową realizacją usługi związanej ze zbieraniem, transportem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych z terenu Gminy Czerwieńsk zajmuje się podmiot wyłoniony w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego.

W gminie funkcjonują dwa mobilne punkty selektywnego zbierania odpadów:

- MPSZOK w Czerwieńsku (plac na terenie POMAK-u Sp. z o.o. w Czerwieńsku, ul. Składowa 2),
- w Nietkowicach (teren zielony przy remizie strażackiej).

W związku z tym, że Gmina Czerwieńsk nie ma możliwości, a przede wszystkim środków finansowych na samodzielne utworzenie stacjonarnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy, Burmistrz Czerwieńska porozumiał się z Burmistrzem Nowogrodu Bobrzańskiego, aby istniejący stacjonarny punkt zbiórki odpadów komunalnych, który znajduje się na terenie Gminy Nowogród Bobrzański przyjmował odpady komunalne zebrane selektywnie od właścicieli nieruchomości Gminy Czerwieńsk

Pomimo działań podejmowanych w zakresie gospodarki odpadami na terenie Gminy Czerwieńsk wciąż kwestią wymagająca wzmożonej uwagi jest problem powstawania dzikich wysypisk. Pojawiają się one na terenie całej gminy, szczególnie w miejscach niezagospodarowanych i rzadko uczęszczanych. Wykryte i zlokalizowane dzikie wysypiska są likwidowane na bieżąco, ale na ich miejsce wciąż pojawiają się nowe. Problemem są także inne nieprawidłowe praktyki dotyczące gospodarowania odpadami, jak na przykład spalanie odpadów komunalnych i pozbywanie się ich w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

3.2.3 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić ze względu na pochodzenie na dwie grupy:

- pochodzenia naturalnego (np. pożary lasów),
- pochodzenia antropogenicznego (związanego z działalnością człowieka).

Antropogeniczne źródła emisji zanieczyszczeń to:

- emisja punktowa - emisja z sektora przemysłowego,
- emisja liniowa - emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja powierzchniowa – emisja z sektora komunalno-bytowego,
- emisja napływowa związana jest z ruchem mas powietrznych.

Gmina Czerwieńsk znajduje się w strefie lubuskiej, dla której zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska prowadzi się ocenę jakości powietrza. Realizuje się ją z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych: ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ze względu na ochronę roślin.

3.2.4 POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Działalność związana z ochroną środowiska oraz zmniejszeniem negatywnego wpływu działalności człowieka na przyrodę oraz klimat stanowi ważny aspekt funkcjonowania Gminy Czerwieńsk.

W 2021 roku na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Czerwieńsku Nr 0007.20.2018 z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Czerwieńsk na zadania służące poprawie jakości powietrza, Gmina Czerwieńsk realizowała zadanie polegające na udzieleniu dofinansowania do wymiany starych nie ekologicznych źródeł ciepła na ekologiczne.

Na mocy porozumienia zawartego z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze w dniu 23.02.2021 r., w Urzędzie Gminy w Czerwieńsku uruchomiony został Punkt Konsultacyjny Rządowego Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze". W Punkcie jest możliwość skonsultowania wniosku o dofinansowanie w ramach Programu Priorytetowego ,,Czyste Powietrze" oraz jego złożenie. Wnioski przesyłane są do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze, gdzie następuje ich ocena merytoryczna.

Ponadto od 2021 r. Gmina Czerwieńsk realizuje zadania związane ze spisem źródeł ciepła i wprowadzeniem do ewidencji danych i informacji zawartych w deklaracjach składanych przez mieszkańców gminy z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego (Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB)). Zobowiązanym do złożenia deklaracji jest każdy właściciel lub zarządca budynku.

Gmina Czerwieńsk duży nacisk położyła także na rozwój edukacji oraz świadomości ekologicznej wśród jej mieszkańców.

W przypadku wszystkich podjętych działań zostały zrealizowane założone cele, niemniej do utrzymania pozytywnych efektów potrzebna jest ich kontynuacja. Nadal występują potrzeby w zakresie termomodernizacji obiektów sektora publicznego oraz dofinansowania działań podejmowanych przez sektor prywatny. Brakuje również wspólnego/jednolitego/zintegrowanego systemu monitorowania i ostrzegania o zagrożeniach wynikających z istniejących zanieczyszczeń.

W celu zwiększenia skuteczności działań w obszarze ochrony środowiska konieczne staje się wykorzystanie nowych rozwiązań, takich jak innowacyjna technologia generowania chłodu (klimatyzacja), która poprawia efektywność energetyczną (EC może w kogeneracji wyprodukować więcej energii, co daje pozytywny efekt środowiskowy). Aktualnie brakuje jednak środków na wykonanie badań celem komercjalizacji tego rozwiązania. Wyzwaniem cywilizacyjnym, przed którym powinni stanąć również mieszkańcy Gminy Czerwieńsk staje się oszczędzanie energii. Jego przejawem może być wprowadzenie inteligentnego oświetlenia drogowego i miejsc publicznych.

3.3 STAN FINANSÓW SAMORZĄDOWYCH

3.3.1 WYKONANIE BUDŻETU

W latach 2016-2021 dochody budżetu Gminy Czerwieńsk ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2016 roku wyniosły one nieco ponad 40 mln zł, a w 2021 roku już ponad 61 mln zł.

Wraz z nominalnym wzrostem dochodów budżetu Gminy Czerwieńsk w analizowanych latach stale rósł wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca. W 2016 roku było to 4.040,91 zł, a w 2021 roku – 6.176,04 zł. W ujęciu nominalnym wzrost ten wyniósł więc 52%. Analiza wykresu poniżej pokazuje, że wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Czerwieńsk jest porównywalny z średnią wyznaczoną dla gmin (bez miast na prawach powiatu) województwa lubuskiego (6.316,24 zł) oraz gmin powiatu lubuskiego (6.176,04 zł).

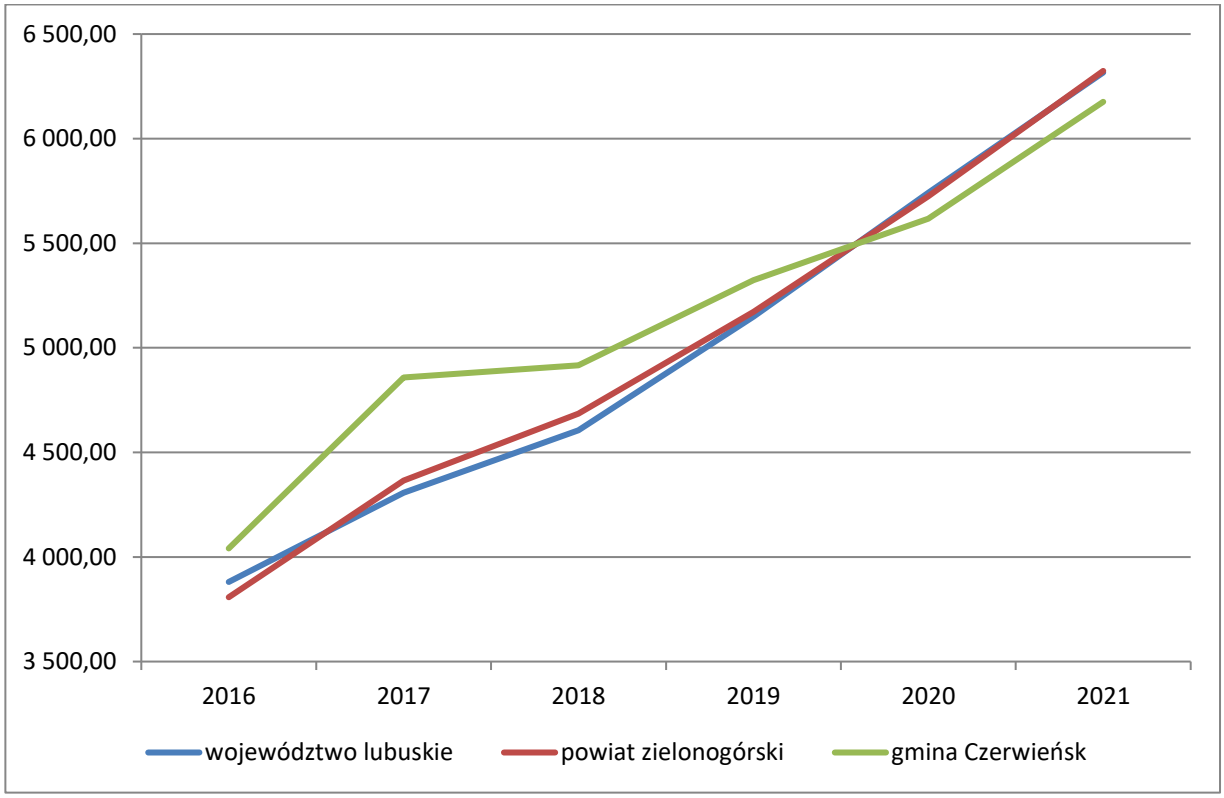

Wykres 4 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Czerwieńsk na tle porównywanych jednostek
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Wraz ze wzrostem dochodów budżetu Gminy Czerwieńsk w ciągu ostatnich 6 lat rosły też jego wydatki. Na wykresie poniżej można zauważyć, że ostatnie trzy lata w Gminie Czerwieńsk zostały zamknięte nadwyżką budżetową (ostatni deficyt wystąpił w 2018 roku). Jednocześnie można zauważyć, iż dynamika wzrostu dochodów jest wyższa niż dynamika wzrostu wydatków budżetu gminy.

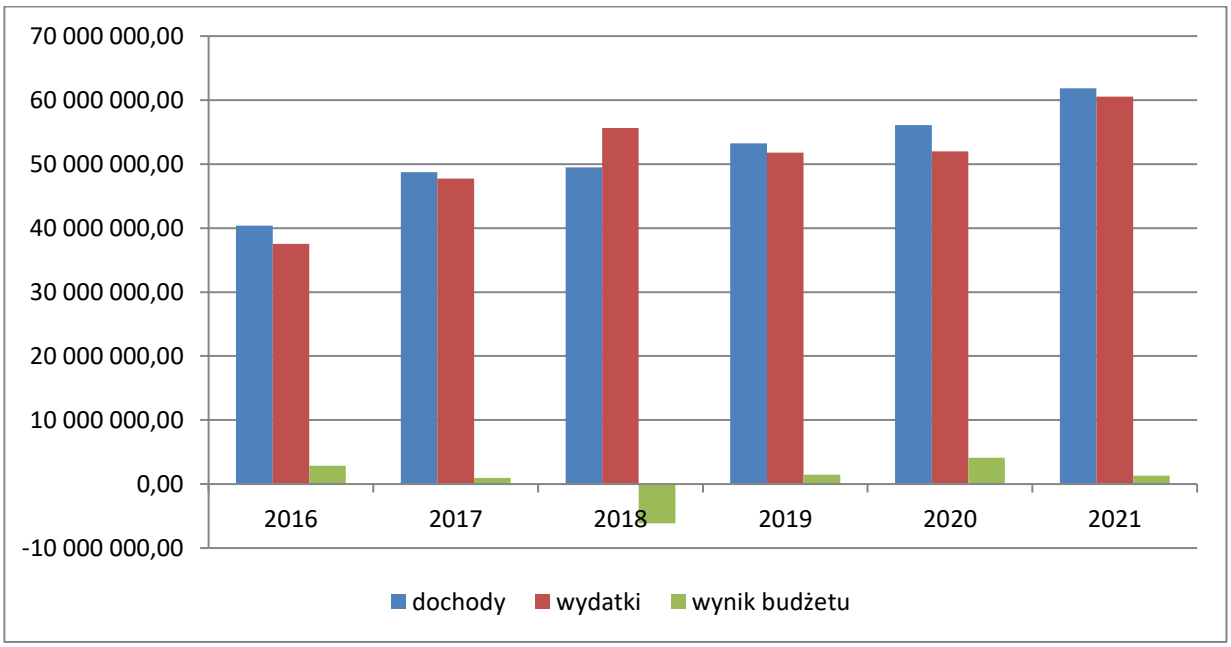

Wykres 5 Wykonanie budżetu Gminy Czerwieńsk w latach 2016-2020
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Niezmiernie istotną kategorią dla prawidłowego funkcjonowania gminy jest tzw. nadwyżka operacyjna (różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi), która na koniec 2021 roku została osiągnięta na poziomie 3.543.282,32 zł. Osiągnięcie odpowiedniego poziomu tej nadwyżki w analizowanym roku budżetowym oraz w latach kolejnych jest podstawowym warunkiem nie tylko spełnienia wymogów ustawowych lecz także osiągnięcia możliwości realizowania zadań o charakterze inwestycyjnym (ze środków własnych i możliwych wówczas do zaciągnięcia zobowiązań długoterminowych). Osiągnięty wynik zapewnia stabilizację tej kategorii danych budżetowych.

3.3.2 STRUKTURA DOCHODÓW I WYDATKÓW

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne.

W 2021 roku można zaobserwować zwiększony poziom (w odniesieniu do 2020 r.) środków pochodzących z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej przy obniżeniu poziomu dotacji celowych na dofinansowanie bieżących zadań własnych gminy. Dotacje na realizację zadań zleconych na ogół nie wpływają na ogólną sytuację finansową gminy ze względu na ich typowo redystrybucyjny charakter. Zanotowane obniżenie poziomu dotacji na realizację zadań własnych przy utrzymywaniu się takiej tendencji w dłuższej perspektywie czasowej może powodować ograniczenie możliwości generowania wolnych środków na inne dziedziny budżetowe. Ważną kategorią realizowanych wpływów budżetowych są dochody własne. Jest to kategoria, która decyduje o możliwości wygenerowania odpowiedniego poziomu dochodów gwarantujących sfinansowanie podstawowych zadań gminy. Wykonanie dochodów własnych w 2021 roku należy ocenić pozytywnie gdyż obserwuje się wzrost ich wysokości na przestrzeni ostatnich okresów sprawozdawczych. Stabilizacja tej kategorii dochodów w dłuższej perspektywie stanowi istotny element właściwego prognozowania budżetu.

Stopień realizacji planowanych wydatków w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej jest bardzo zróżnicowany zarówno w wykonaniu bieżącego roku jak i w zestawieniu analogicznych okresów sprawozdawczych. Wpływa na to ma różny poziom planowanych wydatków inwestycyjnych w poszczególnych działach oraz zmiany kierunków części wydatków bieżących odpowiednio do aktualnych potrzeb realizacji podstawowych zadań gminy.

Istotnym rodzajem wydatków w funkcjonowaniu każdego samorządu są wydatki inwestycyjne realizujące potrzeby lokalnej społeczności. Analizują strukturę budżetową w tym kontekście obserwujemy, że udział planowanych wydatków majątkowych w 2021 w odniesieniu do wydatków budżetu ogółem kształtował się na poziomie 8,3% i stanowi wskaźnik wyższy od zakładanego w 2020 roku (5,9%).

Stan zobowiązań gminy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek na 31 grudnia 2021 r. wynosił 10.342.152,82 zł co stanowi 16,72 % wykonanych dochodów ogółem.

W budżecie gminy wyodrębniono środki stanowiące fundusz sołecki. Środki z funduszu mają zostać przeznaczone na realizację przedsięwzięć, które będąc zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców sołectw oraz są zgodne ze strategią rozwoju gminy.

4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

4.1 DEMOGRAFIA

W Gminie Czerwieńsk od kilkunastu lat zachodzą intensywne procesy demograficzne. Mają one istotny wpływ na rozwój przestrzenny, społeczny i gospodarczy. Utrzymujący się stały poziom liczby ludności dość znacząco oddziałuje na kwestie związane z zarządzaniem publicznym, wskazując władzom samorządu Gminy Czerwieńsk nowe wyzwania rozwojowe.

4.1.1 ZMIANY ZALUDNIENIA[3]

Według danych GUS (stan na 31.12.2021 r.) Gminę Czerwieńsk zamieszkiwało 10.028 osób, w tym: 5.035 kobiet oraz 4.993 mężczyzn. W ciągu 6 lat, w stosunku do 2016 r., populacja gminy nieznacznie się zwiększyła (o 55 osób). W związku z utrzymującym się zbliżonym poziomem liczby ludności, gęstość zaludnienia w Gminie Czerwieńsk w badanym okresie również jest stała i w 2021 roku wynosiła 52 osoby na km^2.

[3] Dane GUS dotyczą osób zameldowanych w gminie. Gmina posiada także własne dane dotyczące liczby mieszkańców. Z uwagi na konieczność zachowania zasady porównywalności, w analizach dynamiki i struktury ludności w Gminie Czerwieńsk przyjęto oficjalne dane GUS.

Tabela 13 Liczba ludności i gęstość zaludnienia w Gminie Czerwieńsk w latach 2015-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2016-2021 (2016=100%)
Ogółem	9 973	10 055	1 050	9 979	10 044	10 028	100,55
Mężczyźni	4 919	4 959	4 974	4 949	4 991	4 993	101,50
Kobiety	5 054	5 099	5 076	5 030	5 053	5 035	99,62
Gęstość zaludnienia [os/km^2]	51	52	52	51	52	52	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

4.1.2 URODZENIA, ZGONY I PRZYROST NATURALNY

Na przestrzenie lat 2016-2021 liczba urodzeń w gminie maleje a liczba zgonów systematycznie wzrasta. Przewaga zgonów nad urodzeniami oznacza ujemny przyrost naturalny (-3,00 na 1000 osób). Należy zauważyć, że taka sytuacja utrzymuje się od 4 lat. Takie uwarunkowania z demograficznego punktu widzenia są niekorzystne. Jest to sytuacja identyczna z ogólną sytuacją w kraju gdzie przyrost naturalny od kilku lat przyjmuje wartości ujemne.

Tabela 14 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia żywe	99	95	93	82	84	82
Zgony	89	88	96	102	102	112
Przyrost naturalny	10	7	-3	-20	-18	-30
Współczynnik przyrostu naturalnego (na 1 000 os.)	1,00	0,70	-0,30	-2,00	-1,80	-3,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

4.1.3 MIGRACJE

Kolejnym znaczącym bodźcem, wpływającym na liczbę ludności są migracje ludności. Gmina Czerwieńsk jest obszarem, w którym liczba imigrantów była większa niż liczba emigrantów. Saldo migracji było niezmiennie dodatnie (wyjątek rok 2019), w 2021 roku wynosiło 10. Przyrost rzeczywisty (suma przyrostu naturalnego i salda migracji) w 2021 r. był jednakże ujemny i wynosił -20 osób. Stwierdzić należy, że za różnice w zaludnieniu gminy odpowiedzialne są w 25% migracje i 75% przyrost naturalny.

Tabela 15 Migracje w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zameldowania ogółem	160	186	165	162	191	162
Zameldowania z miast	116	144	126	122	143	131
Zameldowania ze wsi	42	41	35	36	40	29
Wymeldowania ogółem	132	138	165	191	155	152
Wymeldowania do miast	105	108	114	141	110	104
Wymeldowania na wieś	27	30	48	49	44	46
Saldo migracji	28	48	0	-29	36	10
Przyrost rzeczywisty	38	55	-3	-49	18	-20

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

4.1.4 STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU I PŁCI

Z obecnego stanu rozwoju demograficznego w Gminie Czerwieńsk wywnioskować można, że potęgować się będzie starzenie się społeczeństwa. W latach 2010-2020 w wiek emerytalny weszli mieszkańcy urodzeni w powojennym wyżu demograficznym z lat 50. W ostatnich latach podwyższa się długość oczekiwanego trwania życia. W chwili obecnej, mieszkaniec województwa lubuskiego średnio dożywa 75 lat (kobiety – 79,0 lata, mężczyźni – 70,5 lat).

Jeśli spojrzeć na strukturę płci w Gminie Czerwieńsk to nieznacznie przeważają kobiety. Liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn (wskaźnik feminizacji) w 2021 r. wynosiła 101 i była niższa niż w województwie lubuskim (106) i powiecie zielonogórskim (106). W 2021 r. w gminie urodziło się więcej dziewczynek niż chłopców (o 10). W grupach wiekowych do 59 lat przeważają mężczyźni. W starszych grupach wiekowych, widoczna jest znaczna przewaga kobiet nad mężczyznami.

Z wykresu poniżej można wywnioskować, że w Gminie Czerwieńsk dość duży udział w populacji stanowią dzieci i młodzież. Jest to sytuacja pożądana, ponieważ zapewnia względną zastępowalność pokoleń. Z uwagi na wydłużanie się przeciętnego trwania życia należy spodziewać się w najbliższych latach, stałego wzrostu liczby osób starszych. W latach 2016-2021 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym rośnie. Liczba osób w wieku produkcyjnym spada. Z kolei grupa osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie powiększa się.

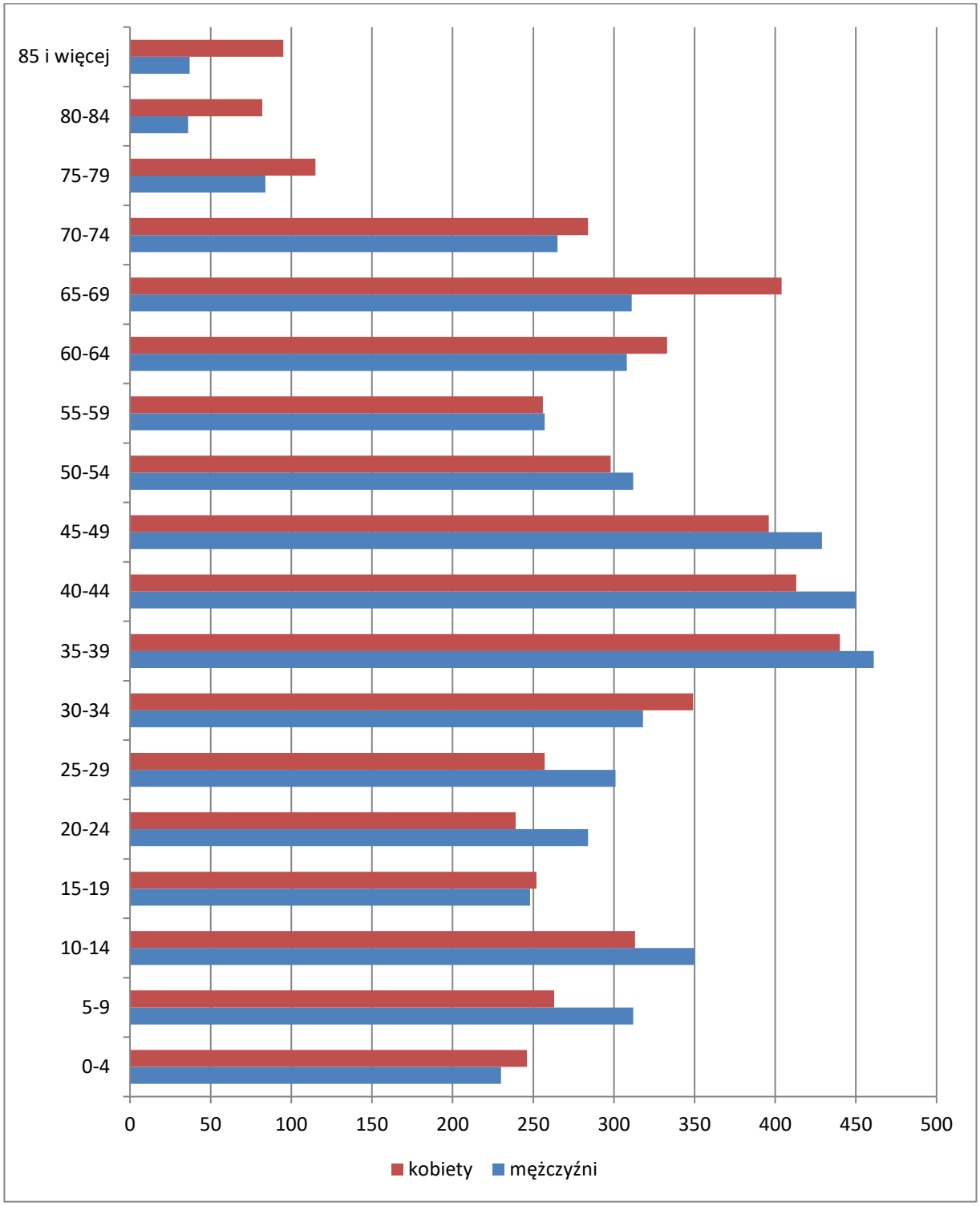

Wykres 6 Struktura ludności wg płci i wieku w Gminie Czerwieńsk w 2021 r.
źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

4.1.5 PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Przygotowana w 2017 r. przez Główny Urząd Statystyczny „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030" sygnalizuje, że w najbliższych latach na terenie Gminy Czerwieńsk zachodzić będą wzmożone procesy demograficzne, które doprowadzać będą do niewielkiego wzrostu liczby ludności.

Tabela 16 Liczba ludności ogółem oraz w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Czerwieńsk w 2021 r. i 2030 r. (prognoza)

Ludność w wieku	2021 (stan rzeczywisty)	2021 (wg prognozy GUS)	2030 (wg prognozy GUS)
Przedprodukcyjnym	2 009	1 916	1 750
Produkcyjnym	5 973	6 078	5 943
Poprodukcyjnym	2 046	2 081	2 407
Razem	10 028	10 075	10 100

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Czerwieńsk oczekiwać należy:

- Zwiększenia liczby ludności ale:
  - spadku liczby ludności w gminie w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym;
  - wzrostu udziału w populacji osób w wieku poprodukcyjnym.

Pozwala to na wysunięcie wniosku, że najsłabszymi stronami demografii gminy obecnie są m.in.:

- ujemny przyrost naturalny,
- zmniejszający się udział ludności w wieku produkcyjnym,
- ujemny przyrost rzeczywisty.

Bardzo niepożądanym pod względem demograficznym zjawiskiem, mogącym nasilić i uwidocznić się w najbliższych latach w Gminie Czerwieńsk, jest przyrost liczby ludzi starszych w ogólnej populacji gminy – starzenie się społeczeństwa.

4.2 KAPITAŁ SPOŁECZNY

4.2.1 EDUKACJA

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego odpowiada za utrzymanie i rozwój bazy materialnej szkół i placówek wychowania przedszkolnego. Gmina Czerwieńsk dąży do tworzenia takich warunków funkcjonowania szkół i placówek wychowania przedszkolnego, które zapewniają powszechność, celowość oraz wysoką jakość systemu edukacyjnego. Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych z roku na rok podlega modernizacji. Działania te powodują, że baza lokalowa spełnia określone standardy i normy użytkowe. Czynnikiem warunkującym stopień natężenia prac remontowych w głównej mierze są finanse Gminy Czerwieńsk. Ponadto gmina czyni starania o pozyskiwanie środków zewnętrznych biorąc udział w różnego rodzaju programach rządowych oraz projektach unijnych. Obiekty oświatowe, ich wyposażenie (pracownie komputerowe, sale gimnastyczne), a także odpowiednie kwalifikacje nauczycieli są przedmiotem dokładnej analizy władz gminy. Wyraźnie widać także podejmowane działania wychowawcze, ukierunkowane na kształtowanie

pożądanych społecznie postaw i właściwy rozwój osobowości młodego pokolenia. System edukacji w gminie oparty jest na próbie budowania ładu w środowisku lokalnym poprzez dialog rodziców, nauczycieli i władze gminy, podejmowanie prawidłowych decyzji dotyczących bazy materialnej, służącej kształceniu, opiece i wychowaniu oraz racjonalnego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na ten cel.

Od 2021 roku sieć placówek edukacyjnych w Gminie Czerwieńsk wygląda następująco:

- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Czerwieńsku,
- Szkoła Podstawowa im. Zofii i Stanisława Wróblewskich w Nietkowie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Nietkowicach,
- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Leśniowie Wielkim,
- Przedszkole w Czerwieńsku,
- Zespół Szkół w Czerwieńsku, w skład którego wchodzą Liceum Ogólnokształcące im. gen. Stefana Roweckiego „Grota" i Technikum.

Na tle województwa wyróżnia się natomiast funkcjonujące w Zespole Szkół Zawodowych w Czerwieńsku jedyne w województwie Technikum Kolejowe, kształcące w zawodzie technik pojazdów kolejowych oraz technik transportu kolejowego. Jest to szkoła patronacka PKP Cargo Tabor w Czerwieńsku - jednego z największych przedsiębiorstw zajmujących się naprawą i modernizacją taboru kolejowego w Europie. Działalność szkoły może stać się potencjałem regionu, pod warunkiem podjęcia działań zapewniających jej promocję oraz zapewnienia warunków tym uczniów, którzy skłonni byliby dojeżdżać z oddalonych miejscowości (np. poprzez dogodne połączenia, utworzenie bursy). Wsparcie jest o tyle konieczne, że organem prowadzącym dla funkcjonującego od 2018 roku Technikum Kolejowego jest Gmina Czerwieńsk.

W 2021 r. funkcjonowało 1 przedszkole gminne i 3 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. W Gminie Czerwieńsk funkcjonuje Żłobek Miejski w Czerwieńsku.

Przy szkołach funkcjonowały oddziały specjalne/integracyjne. W szkole podstawowej w Czerwieńsku funkcjonowały 2 oddziały integracyjne oraz 2 oddziały, do których uczęszczali uczniowie z zespołem Aspergera wspierani przez nauczycieli wspomagających ich proces kształcenia.

Ponadto, w Gminie w 2021 r. funkcjonowała 1 szkoła niepubliczna i 4 przedszkola niepubliczne.

Każda placówka szkolna posiada pracownie komputerowe, ze stałym łączem do Internetu, wyposażone w programy multimedialne i użytkowe, które wykorzystywane są w czasie zajęć dydaktycznych. Szkoły prowadzą własne strony internetowe. W gminie funkcjonuje wymagane prawem oświatowym dowożenie uczniów do placówek oświatowych. Zadania zapewniające organizacyjne warunki do pełnej realizacji zadań własnych gminy w zakresie oświaty realizuje Centrum Usług Wspólnych w Czerwieńsku. Dotyczą one głównie obsługi finansowo-księgowej, wypłaty wynagrodzeń, planowania budżetu oraz prowadzenie spraw osobowych, administracyjnych i organizacyjnych.

Uczniom za szczególne osiągnięcia naukowe, sportowe i artystyczne, przyznawane są nagrody Burmistrza Czerwieńska. Nagrody te mają między innymi motywować uczniów do ciągłego pogłębiania wiedzy oraz rozwijania swoich talentów i umiejętności.

4.2.2 KULTURA I SPORT

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury służy realizacji zadań gminy w zakresie upowszechniania kultury, ożywienia lokalnych i regionalnych tradycji kulturowych w kierunku optymalnego zaspokajania potrzeb kulturalnych środowiska, przy uwzględnieniu możliwości kadrowych, lokalnych, finansowych oraz stanu wyposażenia w odpowiedni sprzęt. Głównym celem działalności MGOK jest rozwój i kształtowanie potrzeb oraz aspiracji kulturalnych na drodze powszechnego i aktywnego uczestnictwa w kulturze społeczności Gminy Czerwieńsk. W strukturach MGOK znajdują się następujące placówki wiejskie:

- Wiejski Dom Kultury w Nietkowie – obiekt w zarządzie sołectwa,
- Wiejski Dom Kultury w Leśniowie Wielkim – obiekt w zarządzie sołectwa,
- Wiejski Dom Kultury w Nietkowicach,
- Wiejski Dom Kultury w Laskach,
- Wiejski Dom Kultury w Płotach,
- Świetlica wiejska w Wysokim,
- Świetlica wiejska w Leśniowie Małym,
- Świetlica wiejska w Sudole,
- Świetlica wiejska w Sycowicach,
- Świetlica wiejska w Bródkach,
- Świetlica wiejska w Będowie,
- Świetlica wiejska w Dobrzęcinie.

W placówkach wiejskich prowadzone są różnorodne formy zajęć, a także organizowane są imprezy okolicznościowe takie, jak: Dzień Dziecka, Dzień rodziny, Dzień Babci i Dziadka, czy też warsztaty artystyczne. Dzieci mają możliwość korzystania z gier i zabaw planszowych oraz grać w tenisa stołowego. W świetlicach odbywają się różnego rodzaju zebrania, szkolenia rolnicze, spotkania mieszkańców, wybory, prelekcje, pokazy itp. Na terenie gminy w 2021 działało 12 grup artystycznych (np. Nietkowianki z Nietkowa, Leśniowianki z Leśniowa Wielkiego).

Na terenie gminy działa począwszy od 1948 roku Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Czerwieńsku z filiami w:

- Leśniowie Wielkim,
- Nietkowicach,
- Nietkowie,
- Płotach,
- w Sycowicach znajduje się punkt biblioteczny.

Biblioteka, oprócz dostępu do księgozbioru, realizuje szereg projektów i inicjatyw obejmujących przede wszystkim animację kulturalno-oświatową, propagowanie czytelnictwa, promocję kultury lokalnej oraz dokształcanie społeczeństwa w zakresie świadomości kulturalnej. Wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej organizując konkursy literackie, czytelnicze, muzyczne i plastyczne, rozwijając tym samym umiejętności uczestników, a ponadto stanowi również swoiste centrum informacji, umożliwia czytelnikom poznanie historii, tradycji i kultury regionu.

Sport stanowi jeden z kluczowych elementów życia społecznego. Promuje odpowiednie zachowania, kształtuje charakter i tożsamość, poprawia ogólną kondycję ciała oraz uczy szacunku dla innych, przestrzegania określonych zasad, pielęgnuje poczucie solidarności i umiejętność współpracy. Regularne uprawianie sportu jest sposobem zapobiegania anomalii społecznych takich jak przemoc, przestępczość i narkomania. Poprzez wyraźne oddziaływanie sportu na stosunki międzyludzkie uznaje się, że jego wpływ na życie człowieka wykracza daleko ponad zajęcia czysto sportowe. Wszelkie obiekty sportowe służą jako miejsca spotkań, które integrują ludzi przez co zarazem wzmacniają więzi społeczne. Wychowanie fizyczne oraz promowanie sportu powinno podlegać nieustannemu rozwojowi na wszystkich etapach edukacji, w formach atrakcyjnych dla wszystkich grup wiekowych lokalnego społeczeństwa.

W Gminie Czerwieńsk działają kluby sportowe i stowarzyszenia prowadzące działalność sportową, turystyczną, rekreacyjną:

- Kluby piłkarskie:
  - Piast Czerwieńsk,
  - Odra Nietków,
  - Start Płoty,
  - Znicz Leśniów Wielki,
  - Sparta Nietkowice,
- Stowarzyszenia:
  - Stowarzyszenie KS Czerwieńsk (unihokej) – drużyna Lokomotiv Czerwieńsk,
  - Stowarzyszenie Taneczne „HIT" ,
  - Szkoła Tańca Dance Art.,
  - CTT – Czerwieńskie Towarzystwo Turystyczne,
  - 4x4 Dream Team (pojazdy terenowe),
  - Stowarzyszenie Turystyczno-Motorowe „ODRA–CZERWIEŃSK",
  - Koła wędkarskie PZW.

Kluby i stowarzyszenia korzystają z obiektów sportowych Gminy Czerwieńsk. Obiekty w zarządzie Hali Sportowej „Lubuszanka" w Czerwieńsku:

- Hala sportowa „Lubuszanka" w Czerwieńsku, ul. Zielonogórska 43A,
- Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Czerwieńsku, ul. Kwiatowa,
- Kort tenisowy w Czerwieńsku, ul. Łężycka,
- Boiska piłkarskie treningowe Czerwieńsk (dolne),
- Boiska piłkarskie – Płoty, Leśniów Wlk., Nietkowice, Nietków,

Ponadto przy szkołach funkcjonują hale sportowe i boiska wielofunkcyjne, w których odbywają się szkolne zajęcia dydaktyczne oraz treningi klubów sportowych oraz stowarzyszeń prowadzących działalność rekreacyjno-sportową.

Stale rozwijana baza sportowo-rekreacyjna pozwala mieszkańcom aktywnie spędzać czas wolny. Od kilku lat wzrasta także zainteresowanie mieszkańców kulturą fizyczną i aktywnymi formami spędzania czasu wolnego. Gmina Czerwieńsk dokłada wiele starań aby we wszystkich miejscowościach na jej trenie funkcjonowały place zabaw i siłownie plenerowe. Wychodząc naprzeciw oczekiwań społecznym w 2018 r. przygotowano projekt zagospodarowania terenu

wokół zbiornika w Czerwieńsku, którego realizacja będzie przebiegała etapami. Corocznie na terenie gminy odbywa się wiele imprez sportowo-rekreacyjnych np. turnieje, zawody itp. (np.: Turniej Unihokeja, Mistrzostwa Polski w Rock&Rollu Akrobatycznym).

Wszystkie wyżej wymienione działania sportowe i kulturalne mają znaczenie również dla integracji społeczeństwa lokalnego, wspierają promocję gminy, współkreują rozwój w duchu zdrowia fizycznego i w zgodzie ze środowiskiem naturalnym.

4.2.3 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe jako zadania własne gminy.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Swój wkład w poprawę efektywności działania ww. służb mają władze gminy, które wspierają jednostki OSP:

- OSP Czerwieńsk,
- OSP Nietków,
- OSP Leśniów Wielki,
- OSP Nietkowice,
- OSP Sycowice.

Jednostki OSP Czerwieńsk i OSP Nietków są włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), który stanowi integralną część ogólnopolskiego systemu bezpieczeństwa.

Celem zapewnienia realizacji zadań wynikających z ustawy o ochronie przeciwpożarowej co roku w budżecie Gminy zapewnia się środki finansowe z przeznaczeniem na utrzymanie jednostek OSP i utrzymanie ich gotowości bojowej, zakupy sprzętu przeciwpożarowego, wyszkolenie i prowadzenie remontów baz lokalowych. Jednostki należące do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego dotowane są dodatkowo z budżetu państwa.

Mieszkańcy korzystają ze wsparcia zarówno II Komisariatu Policji w Zielonej Górze, jak i Komisariatu Policji w Sulechowie (tereny prawobrzeżne). Ponadto na terenie Gminy Czerwieńsk funkcjonuje Straż Miejska.

4.2.4 OTOCZENIE WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE

Według stanu na rok 2021 na terenie Gminy Czerwieńsk działa 35 organizacji pozarządowych, stowarzyszeń oraz fundacji. Są to organizacje o charakterze sportowym, oświatowym, kulturalnym, religijnym, społecznym, historycznym lub innym. Do ich głównych zadań należy wsparcie działań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu, kultury, sztuki, oświaty, promocji zdrowego trybu życia czy dziedzictwa narodowego. W ramach realizacji tych zadań organizacje te zajmują się organizacją warsztatów, pikników kulturalnych, konkursów, wydarzeń sportowych i spotkań twórczych, itp.

Wykres poniżej przedstawia liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w Gminie Czerwieńsk (3,89 w 2021 roku) oraz powiecie zielonogórskim i województwie lubuskim. Na jego podstawie można zauważyć, że w ostatnich latach liczba ta systematycznie wzrasta. Wynik zbliżony do wyników analizowanych jednostek. Średnia wyznaczona dla powiatu zielonogórskiego w ostatnim badanym roku to 4,49, a dla województwa lubuskiego – 4,25.

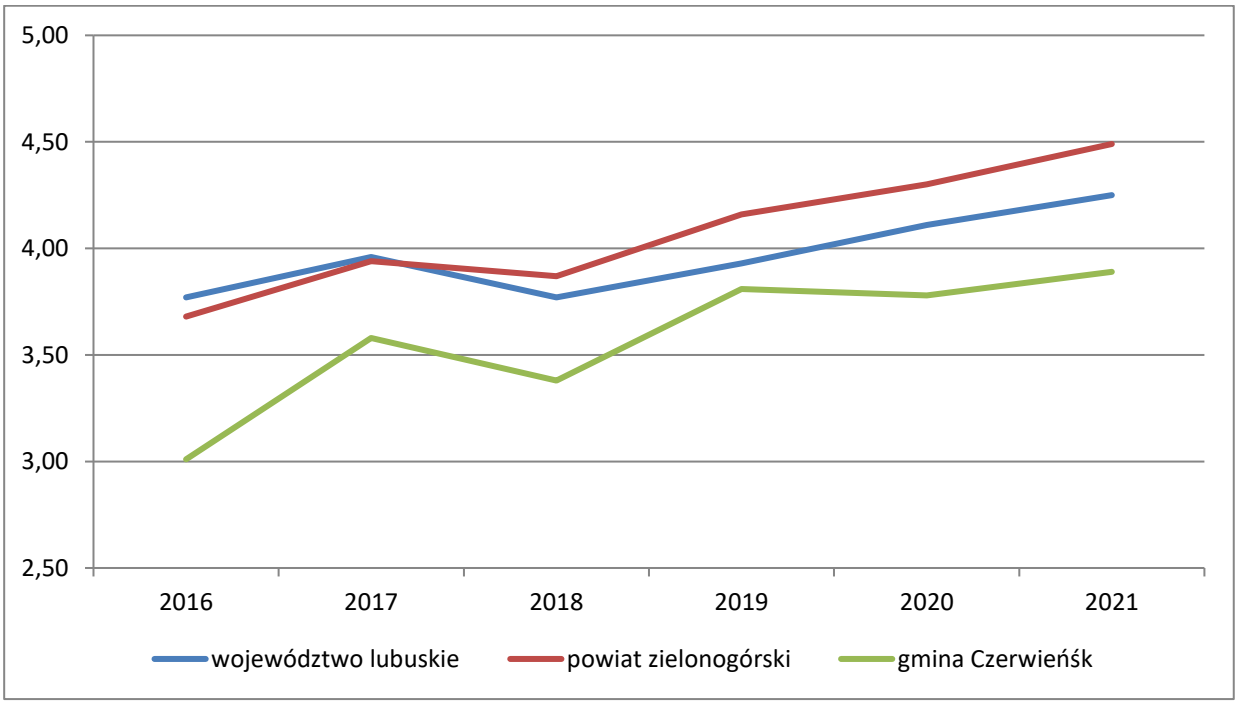

Wykres 7 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Czerwieńsk na tle porównywanych jednostek
źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Warto zauważyć trwającą już od kilku lat aktywizację społeczeństwa w zakresie tworzenia i działalności organizacji pozarządowych. Na terenie Gminy Czerwieńsk działają m. in.:

- Czerwieńskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów,
- Czerwieńskie Towarzystwo Turystyczne,
- Fundacja Forum Współpracy,
- Fundacja Salus Femina,
- Międzyzakładowy Związek Zawodowy Maszynistów Kolejowych w Polsce w Czerwieńsku,
- Międzyzakładowy Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych z siedzibą w Czerwieńsku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czerwieńsku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Leśniowie Wielkim,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Nietkowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Nietkowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sycowicach,
- Spółdzielnia Socjalna „Nasze Zaodrze" w Nietkowicach,
- Stowarzyszenie „Akademia Kreatywności",
- Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych KOD_KROWA,
- Stowarzyszenie Leśniowskich Strażaków,
- Stowarzyszenie Mieszkańców Leśniowa Wielkiego, Leśniowa Małego i Sudołu,
- Stowarzyszenie Mieszkańców Miejscowości Będów
- Stowarzyszenie Mieszkańców Nietkowa,
- Stowarzyszenie Mieszkańców Płotów i Zagórza,
- Stowarzyszenie Miłośników Nietkowic,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Laski,
- Stowarzyszenie Ogrodowe ROD im. XX-lecia w Czerwieńsku,
- Stowarzyszenie Ogrodowe ROD „Kolejarz" w Czerwieńsku,
- Stowarzyszenie Przyjaciół 4 Zielonogórskiego Pułku Przeciwlotniczego,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Czerwieńska,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Formacji Artystycznej „Sześciopak",
- Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Nietków,

- Stowarzyszenie Taneczne „Hit”,
- Związek Zawodowy Pracowników Kolejowych Zakładu Taboru w Czerwieńsku,
- Związek Zawodowy Pracowników „PKP CARGO S.A. w Czerwieńsku”,
- Związek Zawodowy Pracowników „PKP CARGO TABOR CZERWIEŃSK SP. Z O. O.”
- Związek Zawodowy Pracowników XPO Polska,
- Związek Zawodowy Pracowników X.P.O. Transport Solutions Sp. z o.o.

4.3 OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Zadania w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Gminy Czerwieńsk realizowane są przez lekarzy rodzinnych posiadających umowy z NFZ. Na terenie Gminy Czerwieńsk działają następujące niepubliczne placówki opieki zdrowotnej:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "ULMED" w Czerwieńsku, ul. Zielonogórska 2, 66-016 Czerwieńsk,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "EKOMED" w Nietkowie, ul. T. Kościuszki 67, 66-016 Czerwieńsk,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Specjalistyczna Przychodnia Lekarska "AGIA MEDICA", ul. Zielonogórska 30, 66-016 Czerwieńsk,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Poradnia Stomatologiczna "DENTICO", ul. Zielonogórska 2, 66-016 Czerwieńsk.

Mieszkańcy miejscowości Bródki, Nietkowice, Będów i Sycowice mogą korzystać z opieki lekarskiej w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej "IUVO" w Sulechowie aleja Niepodległości 15, 66-100 Sulechów. Pozostałe usługi medyczne, w tym lekarzy specjalistów, ambulatorium medycznego, szpitalnictwa realizowane są w Zielonej Górze, Sulechowie i Krośnie Odrzańskim przez przychodnie specjalistyczne i szpitale.

W Gminie Czerwieńsk funkcjonuje jedna apteka i jeden punkt apteczny.

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Zadania z szeroko pojętej pomocy społecznej w Gminie Czerwieńsk realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwieńsku.

Oferta OPS skierowana jest do mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

W wykonywaniu swoich zadań Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectwami, jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, sądami, prokuraturą, kuratorami sądowymi, społecznymi, przedstawicielami oświaty, stowarzyszeniami i fundacjami znajdującymi się na terenie gminy oraz instytucjami zajmującymi się pomocą społeczną oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 17 Wykaz gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	360	312	256	250	234	197
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	843	735	590	581	484	359

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na dzień 31.12.2021 r. w Gminie Czerwieńsk zamieszkiwało 10.028 osób. W roku 2021 pomocą społeczną objętych zostało 197 gospodarstw domowych. W rodzinach tych było 359 osób, co stanowi niecałe 4% ogółu ludności Gminy Czerwieńsk.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwieńsku w związku ze swoją misją niesienia skutecznej pomocy mieszkańcom Gminy Czerwieńsk w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych duży nacisk kładzie na realizację środowiskowej pracy socjalnej tj. na pracę z lokalną społecznością poprzez stałą i ścisłą współpracę z instytucjami z terenu gminy, organizacjami pozarządowymi, identyfikowanie potrzeb i określanie kierunków rozwoju wybranych zagadnień polityki społecznej.

Na terenie gminy funkcjonuje także Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Realizuje ona cele i założenia, głównie z obszaru zdrowia publicznego, skupiając swoją uwagę na rozwiązywaniu problemów społecznych uwzględniając profilaktykę rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym.

W strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej działa także Dzienny Dom „Senior+” w Czerwieńsku (15 miejsc). Dostępność miejsc w placówce dziennego pobytu w obliczu prognozowanego wzrostu liczby seniorów jest zdecydowanie niewystarczająca.

5. WYZWANIA ROZWOJU

5.1 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ

Gmina Czerwieńsk jest trzecią co do wielkości gminą w powiecie zielonogórskim. Wg GUS w 2021 roku zamieszkana była przez 10.028 osób (13,28% ludności powiatu i 1,00 % ludności województwa). Pod względem gęstości zaludnienia, gmina znajduje się na trzecim miejscu w powiecie. Z diagnozy sytuacji społecznej Gminy Czerwieńsk wynika, że w ostatnim okresie liczba mieszkańców utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Jednak od 4 lat utrzymuje się w gminie ujemny przyrost naturalny. Sytuację demograficzną gminy poprawia dodatnie saldo migracji. Jednak patrząc na przyrost rzeczywisty w gminie można postawić tezę, że istnieje ryzyko, że liczba mieszkańców gminy w następnych latach może zacząć spadać.

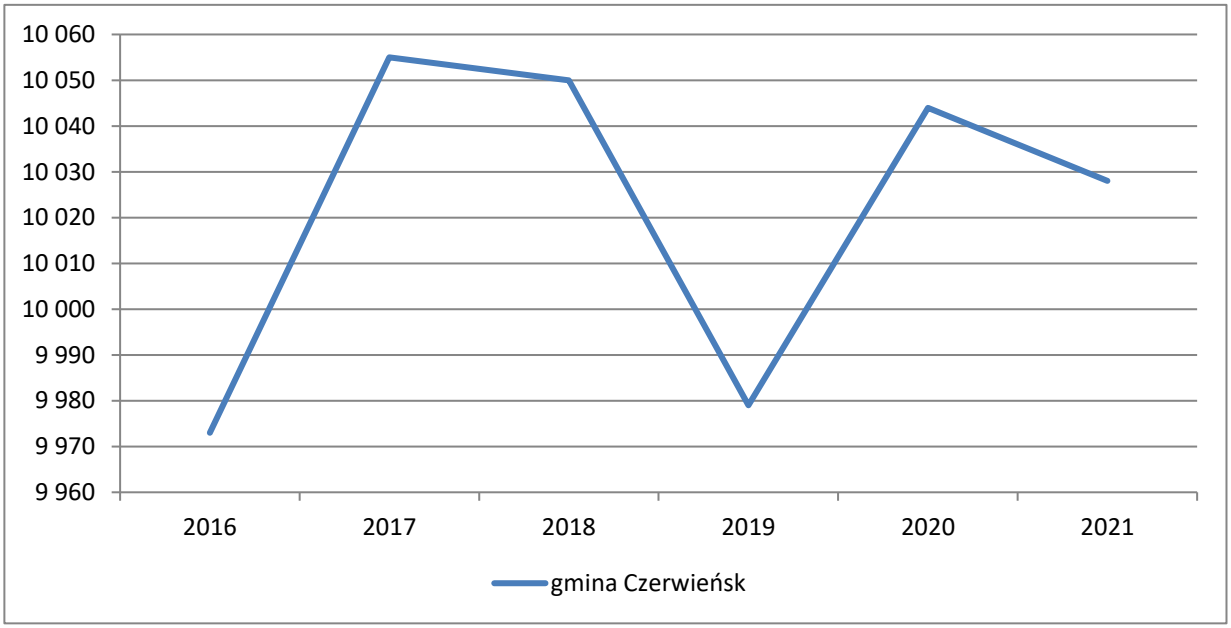

Wykres 8 Zmiany liczby ludności w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021
źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W Gminie Czerwieńsk zmienia się struktura liczby osób w poszczególnych grupach wiekowych. Z uwagi na wydłużanie się przeciętnego trwania życia należy spodziewać się w najbliższych latach, stałego wzrostu liczby osób starszych co obrazuje poniższy diagram.

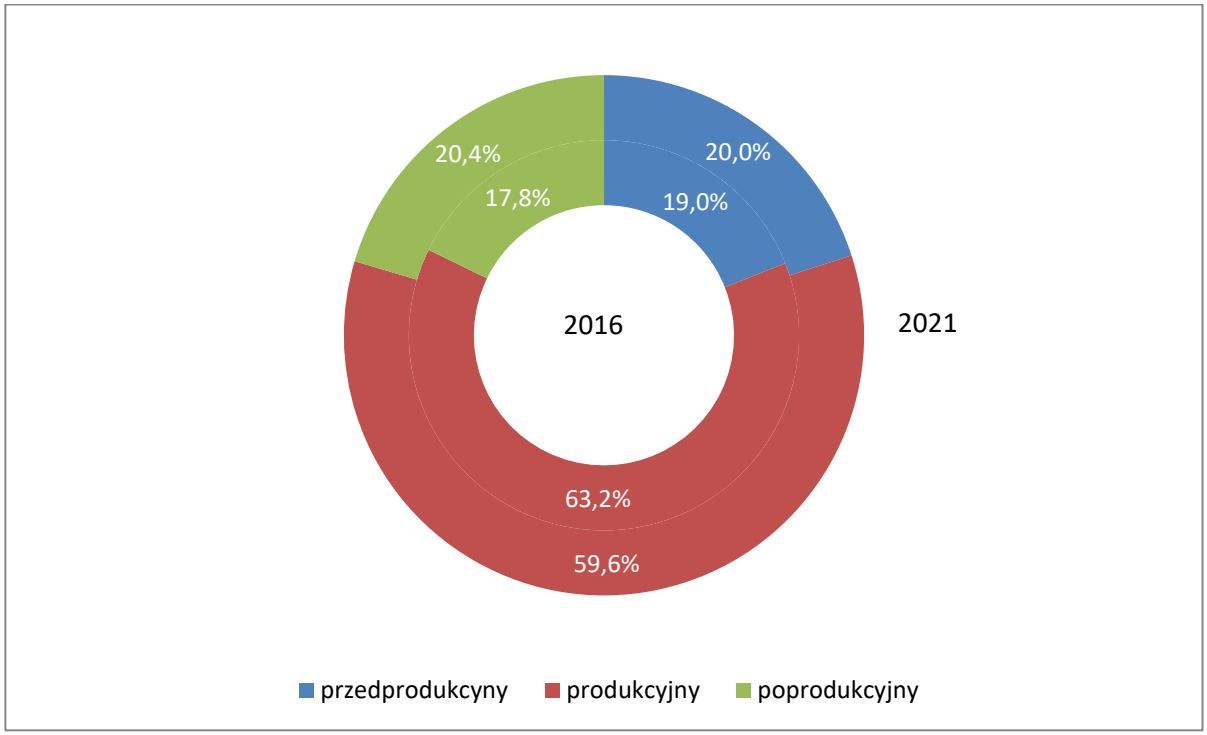

Wykres 9 Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Czerwieńsk w roku 2016 i 2021

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W latach 2016-2021 liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie wzrosła. Liczba osób w wieku produkcyjnym spada. Z kolei grupa osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie powiększa się.

Te informacje oraz fakt, że w przyszłości grupa osób w wieku poprodukcyjnym będzie licznie zasilana przez grono osób znajdujących się aktualnie w wieku produkcyjnym, świadczy o tym, że prognozy demograficzne dla Gminy Czerwieńsk nie są korzystne. Jest to sytuacja identyczna z sytuacją kraju. Z pewnością powyższe tendencje będą wymagały przystosowania usług społecznych do potrzeb seniorów.

Według prognozy GUS na obszarze Gminy Czerwieńsk oczekiwać należy:

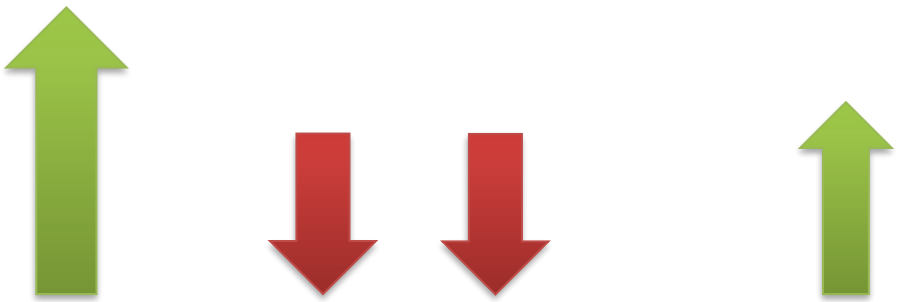

Liczba ludności

w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym

w wieku poprodukcyjnym

- Zwiększenia liczby ludności ale:
    - spadku liczby ludności w gminie w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym,
    - wzrostu udziału w populacji osób w wieku poprodukcyjnym.

Pozwala to na wysunięcie wniosku, że najsłabszymi stronami demografii gminy obecnie są m.in.:

- UJEMNY PRZYROST NATURALNY,
- ZMNIEJSZAJĄCY SIĘ UDZIAŁ LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM,
- UJEMNY PRZYROST RZECZYWISTY,

co może skutkować przyrostem liczby ludzi starszych w ogólnej populacji gminy, a więc starzeniem się społeczeństwa.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowała zmianą popytu na usługi publiczne: oświatę i wychowanie, opiekę na osobami starszymi, usługi komunalne, kulturę i sport. W związku z różnicą liczby mieszkańców wymieniających się na rynku pracy (20-24 i 60-64) konieczne jest uwzględnienie w planach rozwojowych gminy zmieniającej się podaży potencjałów w zakresie aktywności społecznej, rynku pracy i przedsiębiorczości oraz wpływów z podatków.

W 2021 r. w Gminie Czerwieńsk funkcjonowały 4 szkoły podstawowe, 1 szkoła ponadpodstawowa (technikum i liceum ogólnokształcące), 1 przedszkole gminne, 3 oddziały przedszkolne oraz żłobek. Infrastruktura i baza dydaktyczna szkół podstawowych na terenie gminy, dla których samorząd jest podmiotem tworzącym, jest systematycznie modernizowana. Szkoły są dobrze wyposażone (sale komputerowe, językowe), a uczniowie mogą korzystać z bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych.

Władze samorządowe przywiązują dużą wagę do podnoszenia jakości życia mieszkańców, co wyraża się troską o infrastrukturę i działania związane z kulturą, sportem i rekreacją, skoncentrowane wokół Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Czerwieńsku oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Czerwieńsku. Mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty kulturalnej i sportowej oferowanej dla każdej grupy wiekowej. Dużym plusem jest szeroka baza obiektów sportowych i rekreacyjnych dostępnych dla mieszkańców. W gminie działa również kilka klubów sportowych, a miejscowi sportowcy osiągają sukcesy w swoich dyscyplinach.

W Gminie Czerwieńsk przywiązuje się dużą wagę do rozwijania i podwyższania jakości usług społecznych skoncentrowanych wokół prężnie działającego Ośrodka Pomocy Społecznej

w Czerwieńsku. Oferta usług psychologicznych, pedagogicznych, asystenckich, prawnych, opiekuńczych i profilaktycznych adresowana jest dla mieszkańców gminy. Wciąż zauważalne jest również duże zapotrzebowanie na świadczenia z zakresu pomocy społecznej. W związku z sytuacją demograficzną koniecznym będzie wsparcie osób starszych, monitorowanie ich potrzeb, problemów z niepełnosprawnościami, integracja społeczna i zawodowa, zapewnienie usług opiekuńczych, wytchnieniowych i asystenta osobistego osób niepełnosprawnych, upowszechnienie i rozwój wolontariatu i teleopieki, zapewnienie opieki paliatywnej i geriatrii, rozwój usług rehabilitacyjnych.

Ponadto bardzo ważne będzie zwiększenie pomocy terapeutycznej, psychologicznej, prawnej, prowadzenie poradnictwa i zintensyfikowanie profilaktycznych działań informacyjnych i edukacyjnych, szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży, ich rodziców i nauczycieli w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Ośrodek pomocy Społecznej ukierunkowuje swoje działania w celu wspierania rodzin niewydolnych opiekuńczo – wychowawczo (działania edukacyjne i profilaktyczne jako metoda kształtowania postaw zapobiegających kryzysowi rodziny, tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci w gminie.

Mieszkańcy Gminy Czerwieńsk w zakresie podstawowej ochrony zdrowia mogą korzystać z usług świadczonych przez lokalne przychodnie lekarskie. Aby skorzystać ze specjalistycznych usług mieszkańcy muszą udać się do większych ośrodków (np. Zielona Góra, Krosno Odrzańskie).

Na terenie gminy działa wiele organizacji społecznych, które biorą aktywny udział w życiu kulturalnym i sportowym, ale także wpływają na pozytywny wizerunek Gminy Czerwieńsk. Są to między innymi liczne stowarzyszenia, Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, a także kluby sportowe.

5.2 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ

Gmina Czerwieńsk charakteryzuje się rosnącą liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON, przy czym 97% z nich stanowią mikro i małe przedsiębiorstwa. Odniesienie liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców pozwala przedstawić gminę na tle powiatu zielonogórskiego i województwa lubuskiego. Pomimo systematycznego wzrostu wartości tego wskaźnika na przestrzeni ostatnich lat, w Gminie Czerwieńsk wciąż działa mniej przedsiębiorstw niż średnio w gminach

powiatu i województwa. Przyczyn tego można doszukiwać się m.in. w restrukturyzacji gospodarstw rolnych, wzroście mechanizacji i rezygnacji z prowadzenia działalności przez mniejsze podmioty. Ponadto gmina ma dużą konkurencję (Zielona Góra i pozostałe okalające ją gminy) pod względem zapewnienia potrzeb większych przedsiębiorstw.

Dominujące branże w gminie to przede wszystkim budownictwo, transport i magazynowanie oraz przetwórstwo.

Brak dużego przemysłu powoduje, że teren Gminy Czerwieńsk jest atrakcyjny dla ludzi lubiących czynny wypoczynek, zbieraczy runa leśnego, wędkarzy i myśliwych. W okolicach lasów oraz na terenach wiejskich panują cisza i spokój. Ze względu na walory turystyczne gminy wskazany byłby na tym obszarze rozwój rolnictwa ekologicznego, które może być mechanizmem umożliwiającym rozwój agroturystyki. Należy zauważyć, że walory przyrodnicze obszarów wiejskich tworzą doskonałe warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w związku z coraz większym zainteresowaniem i zapotrzebowaniem na żywność ekologiczną (głównie dla zaopatrzenia chłonnego rynku zbytu). Rolnictwo ekologiczne jest ważnym czynnikiem zwiększającym zatrudnienie na wsi, dostarcza nowych miejsc pracy oraz daje rolnikom dodatkowe źródło dochodu.

Gmina Czerwieńsk charakteryzuje się porównywalnym poziomem bezrobocia do średniej wojewódzkiej i powiatowej. Od 2013 roku zauważa się systematyczny spadek bezrobocia w gminie, przy stałym spadku średniej dla powiatu.

Przez teren Gminy Czerwieńsk przebiegają dogodne szlaki komunikacyjne tj. droga krajowa, drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Istotnym brakiem w systemie komunikacji jest brak mostu na Odrze na drodze wojewódzkiej 281 w okolicach miejscowości Pomorsko. Istnieje konieczność remontów i modernizacji dróg gminnych. Większość tych dróg jest drogami gruntowymi i charakter ich podbudowy sprawia, iż ulegają destrukcji z uwagi na ruch pojazdów, zmienność temperatury i opadów atmosferycznych. Gmina Czerwieńsk przeprowadza niezbędne prace konserwacyjne i naprawcze w miarę posiadanych środków finansowych, ale dąży także systematycznie do dostosowania tych dróg do odpowiednich parametrów techniczno-budowlanych poprzez m.in. użycie wyrobów budowlanych – nawierzchni asfaltowej czy betonowej, zapewnienia odwodnienia oraz budowy instalacji stanowiących całość techniczno-użytkową przeznaczoną do prowadzenia ruchu drogowego. Przy okazji takich

inwestycji warto podejmować czynności zmierzające do uporządkowania gospodarki wodno-kanalizacyjnej czy oświetlenia ulicznego.

Na terenie Gminy Czerwieńsk istnieje konieczność rozwoju transportu kolejowego, który w ostatnich latach został zmarginalizowany (m.in. likwidacja połączeń, problem dojazdu do położonego w sąsiedztwie Sulechowa). Działania takie pozytywnie wpłynęłyby na mobilność mieszkańców, obniżenie kosztów podróży, zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia powietrza, oraz odciążenie ruchu kołowego. W tym miejscu należy zaznaczyć, że poprawie musi ulec także autobusowa komunikacja publiczna i dostosowanie jej do aktualnych potrzeb co, przełoży się również na zwiększenie mobilności pracowników, uczniów, inwestorów i mieszkańców. Z uwagi na widoczny proces starzenia się społeczeństwa konieczne jest dostosowanie transportu publicznego do tej grupy społecznej zapewniając im tym samym większe poczucie bezpieczeństwa.

Gmina jest prawie w całości zwodociągowana. Nieliczni mieszkańcy korzystają z przydomowych studni. Systematycznie wzrasta liczba przyłączy wodociągowych co wpływa na zwiększenie liczby ludności korzystającej z sieci. Konieczna jest modernizacja stacji uzdatniania wody w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody dostarczanej do wodociągów.

Działalność w zakresie odprowadzania ścieków oraz wywozu nieczystości płynnych realizowana jest poprzez oczyszczalnie ścieków. W nieskanalizowanych miejscowościach gminy ścieki są gromadzone w zbiornikach bezodpływowych na nieczystości płynne i okresowo wywożone do oczyszczalni. Z diagnozy wynika, że sieć kanalizacyjna wymaga rozbudowy. Są to działania zdecydowanie proekologiczne.

Gmina Czerwieńsk jest podłączona do sieci gazowej. Konieczna jest jej dalsza rozbudowa. Dostęp do sieci gazowej wpływa między innymi na polepszanie jakości powietrza, ze względu na zmniejszenie wykorzystywania tradycyjnych form ogrzewania gospodarstw domowych.

Organizacja gospodarki odpadami odbywa się poprzez odbiór odpadów niesegregowanych (zmieszanych), bioodpadów oraz odpadów segregowanych bezpośrednio z nieruchomości. Możliwe jest także przekazywanie odpadów segregowanych do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz dwóch mobilnych punktach w Czerwieńsku i Nietkowicach. Dostrzega się potrzebę kontynuowania edukacji ekologicznej i podnoszenia świadomości mieszkańców w tym zakresie.

W związku z nowelizacją ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych należy ponownie rozpoznać możliwości budowy i rozwoju instalacji farm wiatrowych na terenie Gminy Czerwieńsk w miejscach do tego wyznaczonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Gmina Czerwieńsk podejmuje działania związane z walką ze zmianami klimatu oraz mające na celu ochronę środowiska. Mieszkańcy mają możliwość otrzymania dofinansowania do wymiany wysokoemisyjnych pieców na bardziej ekologiczne rozwiązania.

W latach 2016-2021 zauważalna była tendencja wzrostowa dotycząca dochodów do budżetu Gminy. W ślad za tym, zwiększały się również wydatki. Wynik budżetu był w analizowanych latach na dodatnim poziomie. Analizując kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia w kolejnych latach, stwierdza się możliwość obsługi dodatkowych zobowiązań.

5.3 WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI PRZESTRZENNEJ

Gmina Czerwieńsk leży w centralnej części województwa lubuskiego, w powiecie zielonogórskim.

Gmina podzielona jest rzeką Odrą na dwie części. Brak połączenia mostowego ma ogromny wpływ na jej funkcjonowanie Z tego powodu odległości od niektórych miejscowości sołeckich w gminie są bardzo duże. Ponadto Gmina Czerwieńsk należy do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry.

Obszar gminy posiada niezwykłe walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz bardzo dobry stan środowiska. Cechy te wyraźnie predestynują go do rozwoju turystyki i rekreacji. Dodatkowo lesistość Gminy Czerwieńsk w 2021 roku wynosiła 51,7%. Mała ilość zakładów przemysłowych na terenie gminy sprawia, że środowisko naturalne jest wolne od skażeń.

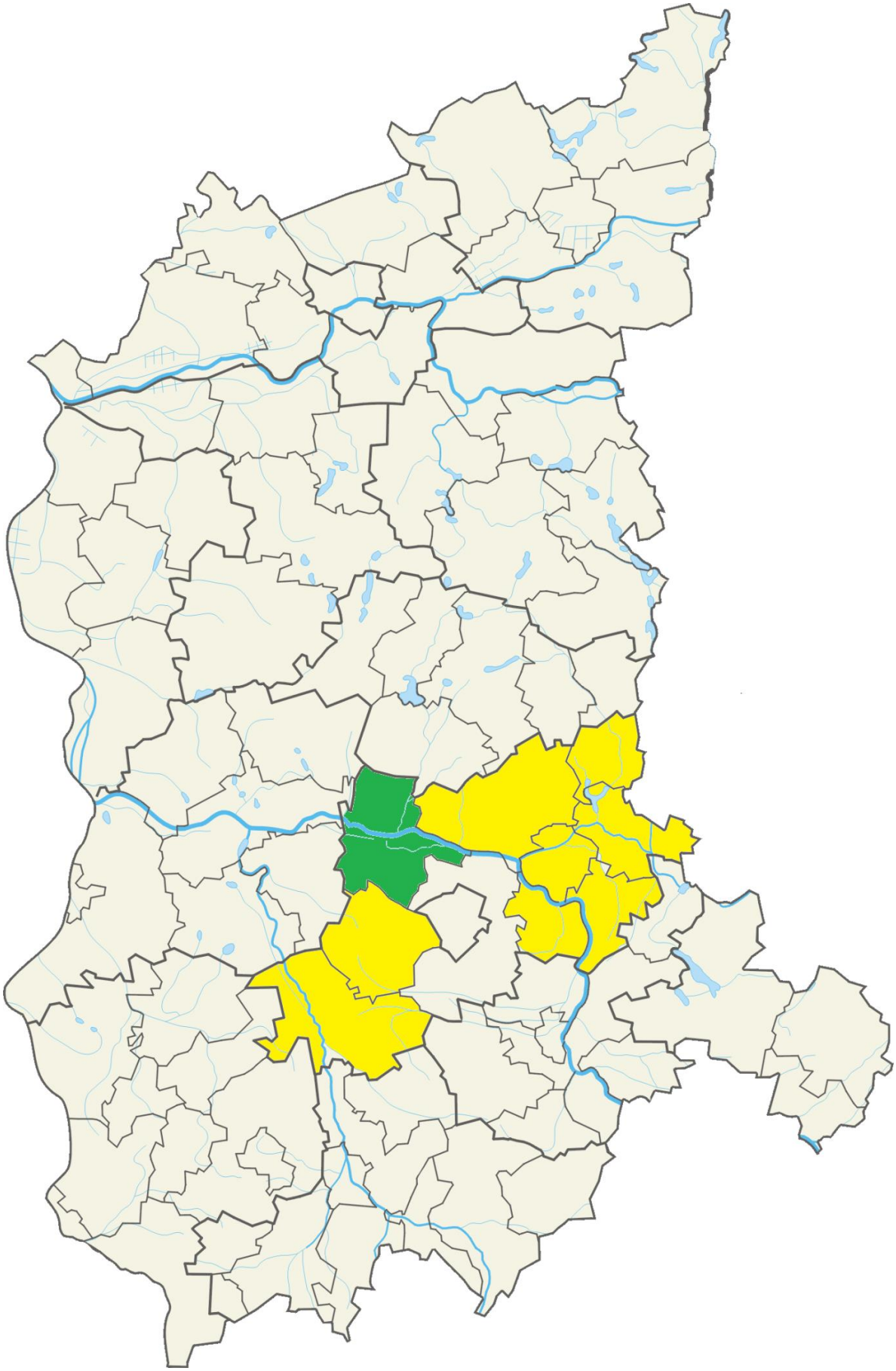

Rysunek 5 Gmina Czerwieńsk na tle województwa lubuskiego i powiatu zielonogórskiego
źródło: opracowanie własne

Na terenie gminy występują obszary Natura 2000, park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Na obszarze gminy nie wykorzystuje się w pełni możliwości i potencjału do rozwoju turystyki i agroturystyki. Jedną z barier rozwojowych jest skąpa baza turystyczna charakteryzująca się niewystarczająca liczbą miejsc noclegowych.

Gmina na swoim terenie posiada wiele obiektów zabytkowych, w oparciu o które można rozwinąć rekreację oraz turystykę pieszo-rowerową.

Utworzenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową pozwoli zaspokoić rosnące zapotrzebowanie. Głównym celem przy wyznaczaniu terenów nowej zabudowy powinno być racjonalne wykorzystanie przestrzeni. Rozwój powinien się ściśle wiązać z potencjałem demograficznym gminy i przebiegać etapowo. W pierwszej kolejności należy dążyć do uzupełniania i uporządkowania struktury istniejącej zabudowy, a dopiero po odpowiednim wypełnieniu tej przestrzeni przystępować do zagospodarowania terenów niezainwestowanych. Przyjęte rozwiązania powinny zapewniać ochronę ładu przestrzennego, zachować harmonię przestrzenną oraz odpowiednią skalę i proporcje zabudowy. Nie można zapominać o wyposażeniu nowych obszarów w niezbędną infrastrukturę techniczną podnoszącą jakość życia mieszkańców.

Wyraźnie wyodrębnionym przestrzennie elementem są lasy. Główne kompleksy pełnią przede wszystkim rolę ekologiczną. Pozytywny wpływ lasu na środowisko przejawia się przede wszystkim w kształtowaniu i ochronie gleb i powietrza, stabilizującym oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze, czyli wpływem na obieg wody, opady, wiatry, temperaturę, mikroklimat, erozję gleb. Równie istotne jest oddziaływanie na jakość życia (jakość powietrza, czystość wód powierzchniowych, wypoczynek, turystykę, wartości estetyczne, krajobrazowe, kulturalne).

Na terenie Gminy Czerwieńsk obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czerwieńsk uchwalone przez Radę Miejską w Czerwieńsku w 2016 r. Na terenie Gminy Czerwieńsk opracowanych i obowiązujących jest 58 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

5.4 OCENA JAKOŚCI ŻYCIA W GMINIE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWCH

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Czerwieńsk przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie papierowej oraz kwestionariusza online. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były we wrześniu i w październiku 2022 roku.

Respondenci oceniali poszczególne zagadnienia z zakresu 6 pogrupowanych obszarów działalności gminy: społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Większą część respondentów stanowiły kobiety (60,5%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej z nich było w przedziale 36-50 lat – 52,6%, 25-35 i 51-70 – 19,7%. Dominowały osoby z Czerwieńska (33%), Leśniowa Wielkiego (17%), Nietkowa (17%) i Płotów (13). Wzór ankiety dla mieszkańców stanowi załącznik nr 2 do opracowania.

5.4.1 OCENA SYTUACJI GMINY

W pierwszej części ankiety respondenci oceniali podstawowe obszary działalności gminy w skali od 1 do 5, gdzie 1 stanowi ocenę najniższą, a 5 to ocena najwyższa. Wśród mieszkańców Gminy Czerwieńsk, najwyższe oceny otrzymał dział związany z edukacją i kulturą. Zagadnienia dotyczące gospodarki, turystyki i rekreacji ocenione zostały zdecydowanie niżej.

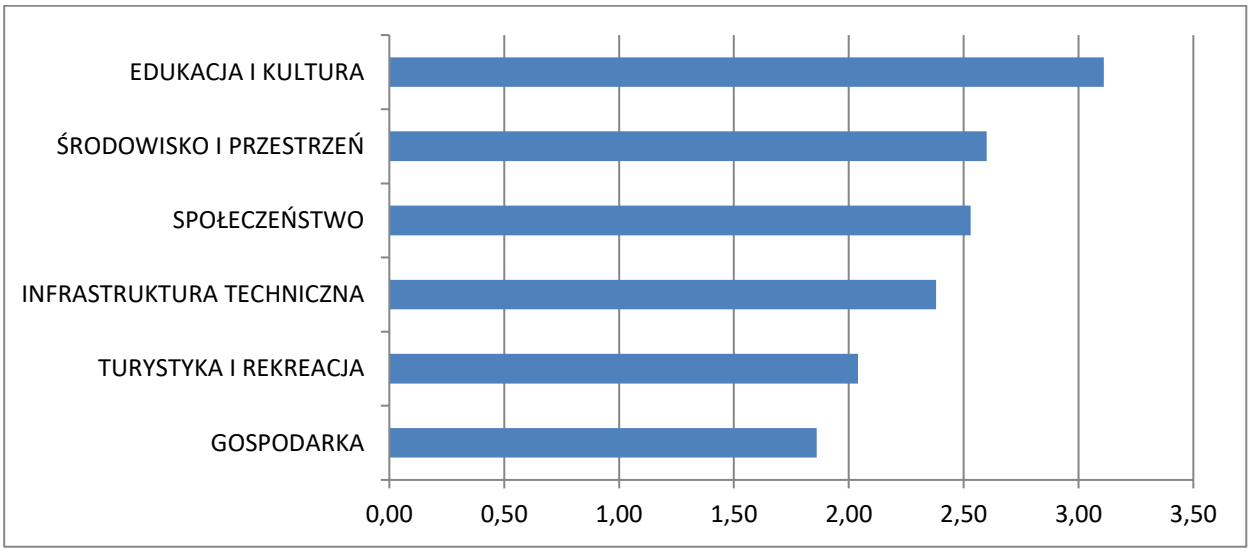

Wykres 10 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych
źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Tabela poniżej przedstawia najlepiej i najgorzej oceniane elementy przez ankietowanych w poszczególnych obszarach. Najniżej oceniony ze wszystkich obszarów został poziom bazy gastronomicznej (1,45 pkt.) i stan dróg w gminie (1,72 pkt). Mieszkańcy wskazywali również na duży problem z konkurencyjnością przedsiębiorstw na rynku lokalnym, dostępem do specjalistycznej opieki medycznej, świadomością ekologiczną mieszkańców czy też jakością i różnorodnością wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie

Tabela 18 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar	Najlepiej oceniane	Najgorzej oceniane
SPOŁECZEŃSTWO	Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
GOSPODARKA	Dostępność usług na terenie gmin	Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	System odbioru odpadów na terenie gminy	Świadomość ekologiczna mieszkańców
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Jakość sieci gazowej	Stan dróg w gminie
TURYSTYKA I REKREACJA	Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych System ścieżek rowerowych	Poziom bazy gastronomicznej
EDUKACJA I KULTURA	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Zdecydowanie najlepiej oceniono dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (3,80 pkt) oraz jakość edukacji przedszkolnej w gminie (3,68 pkt).

5.4.2 PRIORYTETY ROZWOJOWE

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe gminy.

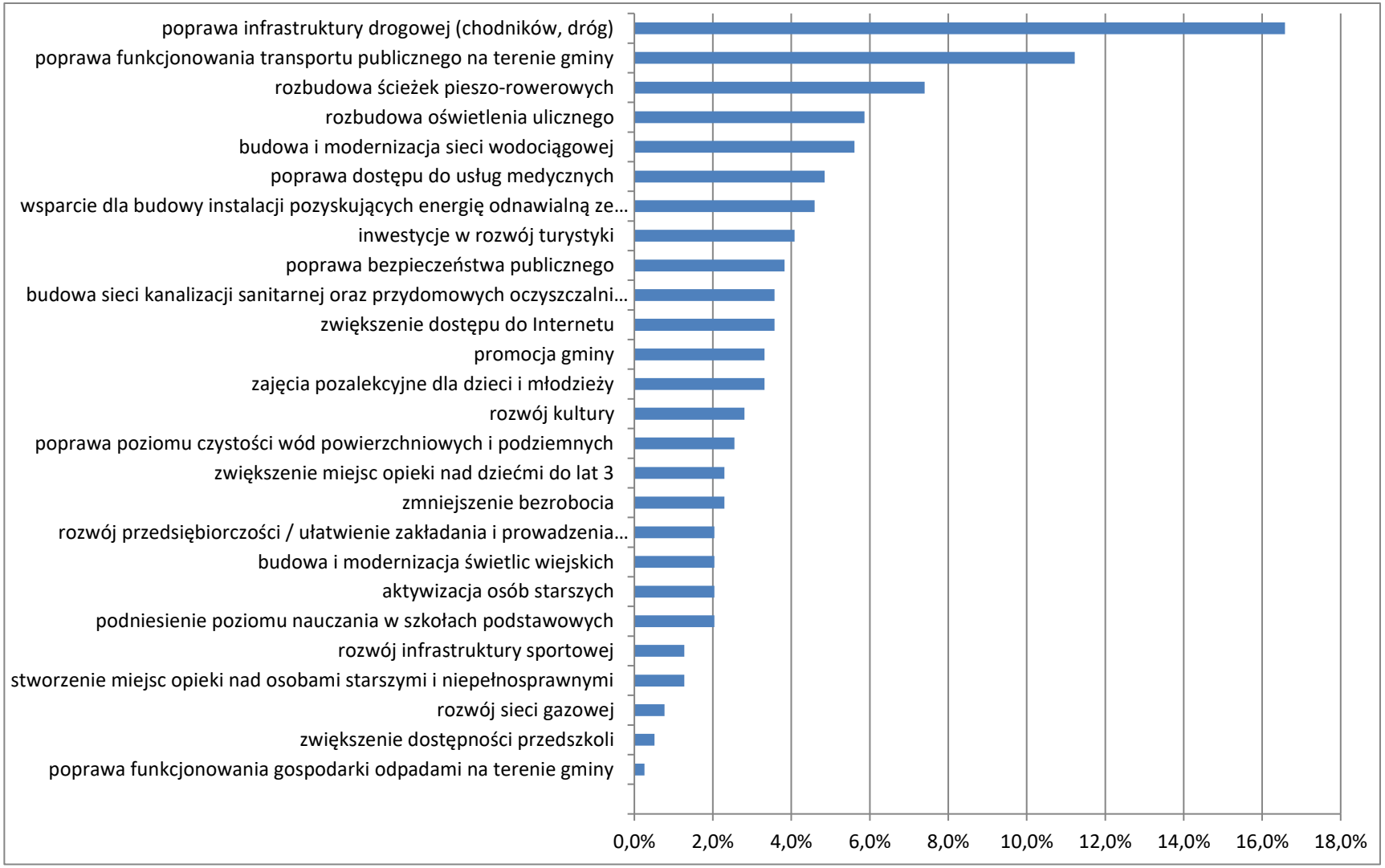

Wykres 11 Główne priorytety rozwoju Gminy Czerwieńsk według ankietowanych

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej, poprawa funkcjonowania transportu publicznego, rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych, rozbudowa oświetlenia ulicznego oraz budowa i modernizacja sieci wodociągowej. Mieszkańcy zwracają także uwagę na kwestie związane z energią odnawialną, inwestycjami w rozwój turystyki oraz poprawą dostępu do usług medycznych.

Jako najczęściej pojawiające się refleksje, uwagi, spostrzeżenia, rekomendacje, pomysły, propozycje projektów wskazywano:

- ograniczenie prędkości na drogach,
- poprawa wizerunku i estetyki Czerwieńska i gminy,
- inwestycje w mniejsze miejscowości np. Sudoł,
- aktywizacja społeczeństwa,
- zakup gminnych środków transportu,
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej,
- zagospodarowanie terenu nad zalewami,
- budowa domu kultury,
- stworzenie miejsca na "małe koncerty",
- poprawa estetyki, zagospodarowanie parku,
- inwestycje w infrastrukturę techniczną: drogi, chodniki, oświetlenie,
- rozbudowa ścieżek rowerowych,
- rozwój turystyki i rekreacji,
- budowa boiska przy szkole w Leśniowie,
- budowa chodników w Leśniowie,
- dotacje na rozwój kół, klubów, organizacji,
- pomoc przedsiębiorcom w otwieraniu działalności,
- plaża i pomost nad zalewem w Czerwieńsku, zadbanie o estetykę tego miejsca i małą infrastrukturę (ławki, śmietniki itp.),
- remont basenu,
- monitoring w każdej miejscowości,
- zwiększenie ilości nadajników telefonii komórkowej,
- zniszczone obiekty publiczne (brak patroli policji),
- budowa ścieżek rowerowych np. Leśniowie Małym, Leśniowie Wielkim, Nietkowie.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców wskazują, że kluczowe dla rozwoju i wymagające interwencji obszary to:

- **POPRAWA DOSTĘPU DO TRANSPORTU PUBLICZNEGO**
- **INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, GŁÓWNIE W ZAKRESIE ŚCIEŻEK ROWEROWYCH, DRÓG I CHODNIKÓW, WODOCIĄGÓW,**
- **POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO MIĘDZY INNYMI POPRZEZ MODERNIZACJĘ OŚWIETLENIA ULICZNEGO.**

5.5 KONSULTACJE SPOŁECZNE

Konsultacje społeczne to proces, w którym przedstawiciele władz prezentują obywatelom projekty przedsięwzięć, które będą miały wpływ na życie codzienne obywateli. Konsultacje nie ograniczają się jednak tylko do przedstawienia tych planów, ale także do wysłuchania opinii na ich temat, modyfikowania projektów i informowania o ostatecznej decyzji. Konsultacje społeczne są istotnym elementem demokratycznego państwa prawa.

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029".

„Strategia Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029" została sporządzona jako dokument wieloletni, planistyczny zawierający zespół działań, których celem jest zrównoważony rozwój pozwalający zarówno rozwiązywać problemy, jak i tworzyć podstawy rozwoju w obszarach: społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Jest dokumentem zrealizowanym w celu osiągnięcia harmonijnego, wielostronnego rozwoju gminy oraz nakreślającym główne cele i kierunki przyszłego rozwoju gminy, uwzględniającym potrzeby społeczności lokalnej. Strategia winna być realizowana poprzez przygotowanie nowych i modyfikowanie już prowadzonych działań na terenie Gminy Czerwieńsk. Działania te porządkuje się w programy odpowiadające celom strategicznym.

5.6 ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizy dokonano w oparciu o:

- wnioski z opisu charakterystyki gminy;
- dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Urzędu Gminy i Miasta, gminnych jednostek organizacyjnych oraz ze źródeł zewnętrznych;
- analizę dokumentów strategicznych gminy;
- wyniki badań ankietowych;

Analizę SWOT dla Gminy Czerwieńsk przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 19 Analiza SWOT: mocne i słabe strony

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Położenie Gminy; • Brak uciążliwego przemysłu; • Współpraca z sąsiadującymi gminami i powiatami; • Dobrze działające rolnictwo; • Kultywowanie tradycji; • Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa; • Potencjał obszarów przyrodniczych; • Cenne zabytki kultury; • Przedsiębiorczość mieszkańców; • Szlaki turystyczno-rekreacyjne; • Spokojna i bezpieczna okolica odpowiednia dla migracji rodzin z dziećmi i osób starszych; • Liczne miejsca aktywności sportowej; • Sprawny samorząd; • Bliskość aglomeracji zielonogórskiej • Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych; • Malejąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej • Liczne stowarzyszenia i organizacje społeczne; • Zorganizowany system wywozu odpadów komunalnych; • Możliwość korzystania z zajęć pozalekcyjnych; • Dobry stan techniczny obiektów szkolnych i ich wyposażenia; • Pracownie komputerowe w szkołach; • Sprawnie działający system ochrony przeciwpożarowej i system ratowniczy; • Aktywne organizacje pozarządowe;	• Niepełne wykorzystanie terenów leśnych i obszarów przyrodniczych; • Wąskie odcinki dróg, częściowy brak chodników; • Niewystarczająca ilość środków na remonty i modernizację infrastruktury drogowej; • Silny indywidualizm mieszkańców, brak poczucia konieczności wspólnego działania dla ogólnego dobra/rozwoju; • Niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna; • Niewystarczające środki na dofinansowanie oświaty i kultury; • Niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych; • Pogarszająca się sytuacja demograficzna (ujemny przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa); • Brak przeprawy mostowej przez Odrę; • Tereny zalewowe, • Słaba jakość dróg gminnych; • Ograniczanie znaczenia sieci dróg kolejowych; • Zanieczyszczenia środowiska charakterystyczne dla obszarów wiejskich – niska emisja, odpływ biogenów do wód powierzchniowych.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20 Analiza SWOT: szanse i zagrożenia

SZANSE	ZAGROŻENIA
• Dostępność programów edukacyjnych i pomocowych dla rolników i przedsiębiorców; • Dostępność środków zewnętrznych co wspierałoby: powstawanie nowych miejsc pracy, specjalizację gospodarstw rolnych, poprawę infrastruktury; • Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciągnięcie kapitału wewnętrznego i zewnętrznego; • Wykorzystanie i wzmocnienie inicjatywy społeczności gminy (m.in. poprzez dostarczanie szeroko rozumianej informacji); • Rozwój turystyki i agroturystyki (w tym min. budowa ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych); • Rozwój gospodarstw ekologicznych (tradycje, bliskość rynku zbytu); • Promocja gminy (min. poprzez organizowanie cyklicznych corocznych imprez promujących gminę); • Rozwój budownictwa jednorodzinnego ; • Współpraca z otoczeniem i zagranicą w zakresie pozyskiwania informacji na temat rozwoju, promocji itp.; • Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz rozwoju; • Wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo dla rozwoju turystyki z zachowaniem ochrony środowisk naturalnych; • Rozwój turystyki kilkudniowej i weekendowej; • Pozyskanie zewnętrznych inwestorów strategicznych; • Wprowadzenie preferencji podatkowych dla podmiotów gospodarczych inwestujących w gminie; • Wzrost dochodów firm i gminy poprzez aktywizację gospodarczą terenów wiejskich; • Poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury; • Dalsze wyposażanie gminy w sieć kanalizacyjną; • Budowa przeprawy mostowej nad Odrą; • Duże możliwości rozwoju sportu przy wykorzystaniu już istniejącej infrastruktury.	• Spadek przyrostu naturalnego (starzenie się społeczeństwa gminy); • Atrakcyjność dużych miast, głównie dla ludzi młodych, absolwentów szkół, co skutkuje ich migracją • Konkurencja innych obszarów; • Wypieranie małych gospodarstw rolnych przez wielkoobszarowe • Niedostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy; • Ograniczenie dostępnych środków przeznaczonych na oświatę i kulturę; • Pandemie; • Powodzie; • Niestabilna polityka fiskalna państwa wobec małych i średnich firm; • Brak stabilności przepisów prawa, zwłaszcza dotyczących samorządów.

Źródło: opracowanie własne

6. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU

6.1 MISJA I WIZJA

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary wymagające poprawy. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy strategii ukazujące kierunek w jakim dąży samorząd. Misja samorządu w zwięzły sposób precyzuje istotę jego działań i podstawowe funkcje do spełnienia na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy. Uwzględniając przyjęte założenia misja Gminy Czerwieńsk brzmi następująco:

MISJĄ GMINY CZERWIEŃSK JEST STWORZENIE SPOKOJNEJ I BEZPIECZNEJ PRZESTRZENI DO ZAMIESZKANIA, ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU, WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, POPRZEZ AKTYWNĄ WSPÓŁPRACĘ MIESZKAŃCÓW, INSTYTUCJI SAMORZĄDOWYCH I INNYCH GRUP SPOŁECZNYCH.

Tak określona misja pozwala na wyznaczenie wizji gminy, rozumianej jako projekcja stanu, do jakiego dąży społeczność lokalna i reprezentująca ją władza samorządowa w perspektywie najbliższych lat. Wizja Gminy Czerwieńsk to:

GMINA CZERWIEŃSK ROZWIJA SIĘ W MYŚL ZASAD ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU. MIESZKAŃCY MAJĄ DOSTĘP DO MIEJSC PRACY, EDUKACJI, OPIEKI ZDROWOTNEJ, KULTURY I WYPOCZYNKU ORAZ ZAPEWNIONE JEST CZYSTE ŚRODOWISKO I POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA. GOSPODARKA GMINY, LOKALNY KAPITAŁ SPOŁECZNY I CORAZ WYŻSZY POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH GWARANTUJĄ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GMINY.

Jedną z podstawowych wartości, jaką kieruje się Gmina Czerwieńsk jest zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim swoim mieszkańcom, bez względu na wiek czy status społeczny. Bezpieczeństwo to rozumiane jest nie tylko w zakresie eliminowania przestępczości, ale przede wszystkim zapewnienia stabilnego rozwoju gminy i jej mieszkańców w oparciu o wysokiej jakości edukację, infrastrukturę i gospodarkę. Należy podejmować wszelkie wysiłki, aby w gminie nie dopuścić do spadku liczby mieszkańców. Gwarancja wygody, dostępu do usług opiekuńczych, społecznych, a także możliwość realizacji swoich pasji i rozwoju zawodowego,

w połączeniu ze strefami do wypoczynku i korzystania z kultury, mają szansę przyciągnąć nowych mieszkańców i zatrzymać odpływ obecnych.

Realizacji wizji rozwoju towarzyszy ścisła współpraca władz gminy i jednostek organizacyjnych z instytucjami i organizacjami działającymi na terenie gminy, wsparcie i zaangażowanie mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych, wreszcie współpraca z samorządem powiatu i województwa. Tylko efektywne wykorzystanie potencjałów i aktywności wszystkich interesariuszy daje szanse na pomyślny i trwały rozwój Gminy Czerwieńsk.

6.2 CELE STRATEGICZNE

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Czerwieńsk, jej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu gminy opisanego w wizji rozwoju, określono 3 cele strategiczne, którymi są:

- **CEL 1: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY, PRZESTRZENI I ŚRODOWISKA**
- **CEL 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY**
- **CEL 3: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW**

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 21 Cele strategiczne i operacyjne

CELE STRATEGICZNE		
CEL 1: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska	**CEL 2: Rozwój gospodarczy Gminy**	**CEL 3: Poprawa jakości życia mieszkańców**
CELE OPERACYJNE		
1.1 Poprawa infrastruktury komunikacyjnej	2.1 Rozwój gospodarczy oparty na zasobach gminy	3.1 Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji
1.2 Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze gminy	2.2 Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego	3.2 Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego
1.3 Zapewnienie czystego środowiska w gminie	2.3 Rozwój turystyczny i promocja gminy	3.3 Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej

Źródło: opracowanie własne

Cele strategiczne Gminy Czerwieńsk odwzorowują obszary rozwojowe w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą

do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

6.2.1 CEL STRATEGICZNY 1: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY, PRZESTRZENI I ŚRODOWISKA

Aby osiągnąć cel strategiczny nr 1 wyznaczono 3 cele operacyjne:

- **1.1. POPRAWA INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ;**
- **1.2. ZRÓWNOWAŻONA POLITYKA PRZESTRZENNA NA OBSZARZE GMINY;**
- **1.3. ZAPEWNIENIE CZYSTEGO ŚRODOWISKA W GMINIE.**

Niezbędnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jest optymalna sieć dobrej jakości infrastruktury komunikacyjnej. Dzięki jej zapewnieniu, nie tylko zwiększają się możliwości gospodarcze obszaru, ale także podnosi się jakość życia mieszkańców, ich zadowolenie i wygoda (np. budowa przeprawy mostowej). Jakość projektowanej infrastruktury i jej zmian rzutuje w dużym stopniu na życie codzienne lokalnej społeczności. Zaznaczyć należy, że drogi i pozostałe ciągi komunikacyjne, zarówno gminne jak i powiatowe, są w większości na dobrym poziomie. Jednak coraz większa liczba aut je użytkujących w połączeniu z maszynami rolniczymi wpływa na stopniowe pogarszanie się pewnych fragmentów dróg. Nawierzchnie drogowe są uszkadzane także przez występujące coraz częściej anomalia pogodowe jak duże mrozy lub bardzo wysokie temperatury. Mając na uwadze dalszy rozwój Gminy Czerwieńsk, należy dalej rozwijać sieć drogową, zarówno w zakresie własnej działalności, jak i współpracy z innymi samorządami.

Zrównoważony rozwój gminy musi iść w parze z przemyślanym i systematycznym rozwojem przestrzennym. Powinien on wynikać z potrzeb mieszkańców i możliwości samorządu, przy uwzględnieniu dokumentów planistycznych wyższego rzędu. Polityka przestrzenna musi być również nakierowana na zapewnienie terenów i wspieranie budownictwa mieszkaniowego, zagospodarowanie i rewitalizację wymagających tego części gminy, a także zapewnienie przestrzeni dla odnawialnych źródeł energii.

Niezwykle istotnym zagadnieniem poruszanym w obrębie tego obszaru strategicznego jest ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu. Przewiduje się zmniejszenie emisji pochodzącej z tradycyjnych metod ogrzewania budynków, dzięki wykorzystaniu dostępnych środków zewnętrznych i kontynuację programu gminnego. Poza ochroną powietrza, ważne jest również podejmowanie działań z zakresu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, które narażone są na zanieczyszczenia nie tylko komunalne, ale przede wszystkim rolnicze, związane z nadużywaniem nawozów sztucznych, nieodpowiednim sytuowaniem pasz, kiszonek i innych elementów związanych z produkcją rolną. Zachodzące zmiany klimatu coraz częściej oddziałują na każdą gałąź życia społecznego. Należy więc wspierać działania mające na celu ich przeciwdziałanie oraz adaptację do tych zmian, które już postępują i są widoczne. Wymienić tutaj można działania z zakresu wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, zwiększenia bioróżnorodności, retencji wodnej.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 22 Cel strategiczny 1

CEL STRATEGICZNY 1: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej	• budowa nowych dróg wraz z infrastrukturą towarzysząca, • rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, • aktywna współpraca z samorządem powiatowym i wojewódzkim w celu rozbudowy i modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich, w tym przylegających chodników, ścieżek rowerowych i infrastruktury towarzyszącej, • podniesienie standardu dróg dojazdowych do pól, np. poprzez utwardzanie nawierzchni, • rozbudowa szlaków pieszo-rowerowych oraz ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą np. przystankami, odpowiednim oznakowaniem, • tworzenie spójnych sieci ścieżek rowerowych łączących miejscowości wchodzące do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, • dalsze prace związane z planowaną budową przeprawy mostowej nad Odrą, • rozwój autobusowej komunikacji publicznej na terenie gminy, • ścisła współpraca z Zielonogórskim Związkiem Powiatowo Gminnym w celu zwiększenia liczby kursów i połączeń autobusowych na terenie gminy, • wspieranie rozbudowy sieci światłowodowej na terenie gminy, • zapewnienie dostępu do Internetu dla mieszkańców gminy,	• rozbudowa sieci drogowej na terenie gminy (drogi gminne i powiatowe), • poprawa stanu i jakości dróg już istniejących na terenie gminy, • zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie gminy, • zachęcenie mieszkańców do korzystania z transportu rowerowego, • zachęcenie mieszkańców do korzystania z autobusowej komunikacji publicznej	• długość zmodernizowanych dróg gminnych (km), • liczba nowych obiektów (szt.), • długość zmodernizowanych dróg i ciągów pieszo-rowerowych oraz ścieżek rowerowych we współpracy z samorządem powiatowym i wojewódzkim (km), • długość utwardzonych dróg polnych (km), • długość szlaków pieszo-rowerowych i ścieżek rowerowych na terenie gminy (km), • liczba nowych elementów infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym np. wiat, przystanków, tablic informacyjnych (szt.). • liczba nowych przystanków komunikacji publicznej (szt.)
1.2.	• rewitalizacja najbardziej zaniedbanych, zniszczonych miejsc w gminie (np. budynków reprezentatywnych, zabytków),	• poprawa estetyki i funkcjonalności reprezentatywnych obiektów gminnych poprzez ich rewitalizację,	• zrewitalizowane obiekty (szt.)

Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy	• bieżąca aktualizacja dokumentów z zakresu planowania przestrzennego	• zapewnienie miejsc do odpoczynku i integracji mieszkańców, • usystematyzowanie polityki przestrzennej, • kierowanie się zaktualizowanymi dokumentami planistycznymi.	• postępy w aktualizacji dokumentów z zakresu planowania przestrzennego (%).
1.3 Zapewnienie czystego środowiska w Gminie	• rozbudowa i remont sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej (wraz ze stacjami uzdatniania) na ternie gminy, • budowa, remonty i modernizacje oczyszczalni ścieków, • termomodernizacja budynków i poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, • poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej m.in. poprzez budowę instalacji fotowoltaicznej itp. • zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy, w tym rozdzielenie kanalizacji ogólnospławnej na sanitarną i deszczową w Czerwieńsku oraz ścisła współpraca z Miastem Zielona Góra w zakresie odprowadzanych oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Łężycy i wód opadowych z Zielonej Góry do Kału Łącza, • zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie poprawnej segregacji odpadów i odpowiedniego gospodarowania odpadami, • wspieranie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, • promocja i wsparcie procesu wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (w tym pompy ciepła, energia słoneczna, wiatrowa), • dalszy rozwój instrumentów wykorzystujących energię odnawialną (np. farmy fotowoltaiczne itp.), • rozpoznanie możliwości, stworzenie planów, budowa farmy wiatrowej w miejscu wyznaczonym w Studium,	• zwiększenie atrakcyjności gminy, • zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz postępowania z odpadami, • spełnienie wymaganych poziomów recyklingu, • zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła, • zwiększenie udziału energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych na potrzeby budynków użyteczności publicznej, • poprawa ekologicznego wizerunku gminy, • rozwój fotowoltaiki; • dywersyfikacja źródeł pozyskiwania energii; • poprawa bezpieczeństwa na drogach, • zmniejszenie zużycia energii, • zmniejszenia skutków skrajnych zjawisk hydrologicznych zachodzących na skutek zmian klimatycznych i pustynnienia regionu	• długość rozbudowanej sieci kanalizacyjnej (km), • długość rozbudowanej sieci wodociągowej (km), • udział odpadów segregowanych w stosunku do całości wyprodukowanych odpadów (%),, • liczba usuniętych wysokoemisyjnych źródeł ciepła (szt.), • energia uzyskana z farm fotowoltaicznych i wiatrowych (MWh); • liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie gminy (szt.), • liczba nowych sadzonek drzew wprowadzonych do ekosystemów gminnych (szt.), • liczba budynków objętych termomodernizacją (szt.), • liczba nowych obwodów oświetleniowych (szt.) • liczba stacji ładowania (szt.)

	• budowa stacji ładowania na terenie gminy, • systematyczne wymiany oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz budowa nowego energooszczędnego oświetlenia ulicznego; • odpowiednie utrzymanie systemów melioracyjnych cieków wodnych, we współpracy z Wodami Polskimi oraz Gminną Spółką Wodną, • realizacja działań przewidzianych dla jednolitych części wód określonych w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, • podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez prawidłowe użytkowanie gleb, prowadzenie prac przeciwerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, małych urządzeń piętrzących, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych. • zwiększenie retencji wodnej na obszarze gminy, • zwiększenie kontroli nad zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych (np. poprzez szkolenia dla rolników • promocja i wsparcie nowych nasadzeń krzewów i drzew na terenie gminy, • rozwój niskoemisyjnej autobusowej komunikacji publicznej na terenie gminy,		

Źródło: opracowanie własne

6.2.2 CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY

Aby osiągnąć cel strategiczny nr 2 wyznaczono 3 cele operacyjne:

- **2.1. ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA ZASOBACH GMINY;**
- **2.2. OCHRONA I PROMOCJA DZIEDZICTWA LOKALNEGO;**
- **2.3. ROZWÓJ TURYSTYCZNY I PROMOCJA GMINY.**

Na jakość życia mieszkańców gminy duży wpływ ma stan gospodarki i sytuacja na rynku pracy. Odpowiednio wysokie zarobki mieszkańców wpływają na zwiększenie wpływów dla lokalnej gospodarki, za sprawą korzystania z lokalnych dóbr i usług. Gospodarka Gminy Czerwieńsk ze względu na swój między innymi rolniczy charakter i uwarunkowania historyczne, głównie opiera się na produkcji roślinnej i zwierzęcej, a także przetwórstwie produktów rolnych. Celem jest dalszy wszechstronny rozwój, ukierunkowany przede wszystkim na inne branże, w tym bardziej biorąc pod uwagę położenie gminy w zielonogórskiej strefie oraz przemiany związane z restrukturyzacją rolnictwa i wypieraniem małych gospodarstw przez wielkoobszarowe.

Bazowanie na lokalnych wytworach, a także dziedzictwie kulturowym, pomoże nie tylko w odnalezieniu się na rynku pracy osobom tracącym zatrudnienie w małych gospodarstwach, ale wpłynie także na rozwój turystyki. Gmina będzie rozwijała sieć ścieżek rowerowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą, ponieważ duży potencjał dostrzega się w turystyce rowerowej, a także wodnej.

Ponieważ to mieszkańcy są głównymi odbiorcami wszelkich dóbr i usług na terenie gminy, oferta turystyczna, kulturalna i sportowa, musi być dostosowana do ich potrzeb. W zwiększeniu dochodów z turystyki pomoże rozszerzenie promocji gminy przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii, np. geocaching.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 23 Cel strategiczny 2

CEL STRATEGICZNY 2: Rozwój gospodarczy Gminy			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach gminy	• wspieranie i promowanie przedsiębiorców na terenie gminy, • pozyskanie nowych inwestorów skłonnych lokalizować kapitał i przedsięwzięcia na terenie gminy, • wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych, • wsparcie mieszkańców gminy przez Urząd, w zakresie związanym z zakładaniem działalności gospodarczej, • wsparcie idei przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy, w szczególności z wykorzystaniem istniejącego potencjału rolniczego (rodzinne przetwórnie, rolniczy handel detaliczny), w tym stworzenie przestrzeni pod sprzedaż produktów lokalnych, • podjęcia działań na rzecz powstania intermodalnego terminalu zapleczowego	• zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, • promocja istniejących terenów inwestycyjnych wśród potencjalnych inwestorów, • zwiększenie liczby ofert inwestycyjnych na terenie gminy, • zwiększenie liczby nowych inwestycji (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na terenie gminy, • zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie gminy, • aktywizacja gospodarcza mieszkańców gminy (np. poprzez zakładanie przez nich nowych działalności gospodarczych), • nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy Urzędem a przedsiębiorcami, • integracja długodystansowego transportu kolejowego i wodnego (z wykorzystaniem rzeki Odry), z drogowym transportem dowozowo-dowozowym.	• liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie gminy (szt.), • powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha), • liczba podmiotów działających w branży okołorolniczej (szt.).
2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego	• renowacja obiektów zabytkowych na terenie gminy w tym zabytkowych parków i Arboretum, • dostosowanie oferty kulturalnej do potrzeb mieszkańców, • organizacja imprez cyklicznych dla mieszkańców (kulturalnych, sportowych połączonych ze zwiedzaniem/odkrywaniem lokalnego dziedzictwa),	• wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, • promocja gminy na zewnątrz, • wzmocnienie rozpoznawalności gminy, w oparciu o cykliczne imprezy związane z dziedzictwem lokalnym.	• liczba odnowionych gminnych obiektów zabytkowych (szt.) w tym parków, • liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń kulturalnych, sportowych, historycznych (szt.),

	• wspieranie kultury lokalnej m.in. zespołów folklorystycznych, kół gospodyń wiejskich, • wsparcie dla lokalnych wytwórców oraz znalezienie produktu lokalnego,		• liczba lokalnych wytwórców wspieranych finansowo, merytorycznie lub promocyjnie przez gminę (os.),
2.3 Rozwój turystyczny i promocja Gminy	• promocja w zakresie tworzenia agroturystyki, • tworzenie nowych szlaków dydaktycznych i edukacyjnych, przyrodniczych, • rozwój turystyki rowerowej i kajakowej, • wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, w tym rzeki Odry w celu pozyskania turystów, • rozwój turystyki wodnej i żeglugi na rzece Odrze z wykorzystaniem przystani rzecznej w Nietkowie oraz ścisłej współpracy z samorządami posiadającymi porty rzeczne na Odrze, • oznaczenie szlaków turystycznych na terenie gminy, w tym ścisła współpraca z gminami ościennymi i Lasami Państwowymi, • budowa parkingów przy głównych atrakcjach turystycznych na terenie gminy, • wykorzystanie potencjału obiektów Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego zlokalizowanych na terenie gminy, • promocja gminy, w tym również poza jej granicami, w tym z wykorzystaniem aplikacji mobilnych, • wykorzystanie nowoczesnych technologii w procesie pozyskiwania turystów (np. geocaching), • promocja ekstensywnej turystyki, niezakłócającej środowiska na obszarach leśnych i chronionych, we współpracy z Lasami Państwowymi oraz jednostkami ościennymi.	• zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną i rekreacyjną gminy, • wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, • promocja gminy na zewnątrz, • wzmocnienie rozpoznawalności gminy • integracja mieszkańców, • zachęcenie potencjalnych mieszkańców do zamieszkania w gminie, • wzmocnienie i promocja działań lokalnych grup związanych z tradycyjnymi wyrobami oraz grup artystycznych.	• wydrukowany i rozprowadzony nakład materiałów reklamowych gminy (szt.), • liczba korzystających z nowoczesnych z aplikacji typu geocatching (os.)

Źródło: opracowanie własne

6.2.3 CEL STRATEGICZNY 3: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Aby osiągnąć cel strategiczny nr 3 wyznaczono 3 cele operacyjne:

- **3.1. ZAPEWNIENIE WYSOKIEGO POZIOMU OPIEKI NAD DZIEĆMI I EDUKACJI;**
- **3.2. ROZWÓJ OFERTY REKREACYJNEJ, KULTURALNEJ ORAZ AKTYWNEGO SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO;**
- **3.3. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA I ROZWÓJ OFERTY PROZDROWOTNEJ.**

Rozwój Gminy w dużej mierze oparty jest na czynnikach społecznych. W Gminie Czerwieńsk zauważalne są negatywne trendy demograficzne, związane z przejawiającym się ujemnym przyrostem rzeczywistym. Dostrzega się więc potrzebę realizacji działań, które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i podniesienie atrakcyjności gminy w zakresie spełniania usług społecznych. Należą do nich m.in. rozwinięta oferta edukacyjna, opieka nad dziećmi w wieku przedszkolnym, a także nad dziećmi do lat 3. W zakresie oświaty należy nadal podnosić jakość infrastruktury, wykonując potrzebne remonty, modernizacje, a także doposażać sale lekcyjne w pomoce naukowe. Gmina Czerwieńsk we współpracy z innymi jednostkami, może podejmować próby nawiązania współpracy ze szkołami ponadpodstawowymi, w celu zwiększenia korelacji pomiędzy wykształceniem młodzieży, a potrzebami na lokalnym rynku pracy.

Biorąc pod uwagę zmiany w strukturze demograficznej i wzrost liczby seniorów, uwzględnia się działania mające na celu aktywizację i pomoc tej grupie społecznej. Dalszego rozwoju i dostosowania do potrzeb mieszkańców, wymaga także oferta kulturalna i sportowa. Tworzenie nowych miejsc do odpoczynku po pracy czy szkole, podniesie atrakcyjność gminy nie tylko w oczach obecnych mieszkańców, ale także osób, które potencjalnie mogą być zainteresowane osiedleniem się w Gminie Czerwieńsk.

Niezwykle ważnym elementem podnoszącym komfort zamieszkania w Gminie Czerwieńsk jest bezpieczeństwo. Władze gminy dostrzegają potrzebę dalszych działań, zarówno w zakresie rozwoju monitoringu gminnego, ale także zapewnienia zaplecza socjalno-komunalnego dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji. Bezpieczeństwo mieszkańców rozumiane jest także w odniesieniu do opieki zdrowotnej, zarówno podstawowej jak i specjalistycznej. Istotne jest zapewnienie pełnej dostępności do budynków i usług użyteczności publicznej dla osób ze specjalnymi potrzebami. Przewiduje się podejmowanie w tym zakresie działań m.in. montażu wind, dostosowanie infrastruktury do faktycznych potrzeb osób z niepełnosprawnością, czy

dostosowanie stron internetowych jednostek gminnych pod kątem dostępności cyfrowej i informacyjnej.

Powyższe cele operacyjne stanowić będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 24 Cel strategiczny 3

CEL STRATEGICZNY 3: Poprawa jakości życia mieszkańców			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji	• przebudowa, rozbudowa i modernizacja budynków szkół w celu dostosowania do aktualnych potrzeb, • stałe doposażanie placówek oświatowych w pomoce naukowe i technologie sprzyjające nauce, • współpraca ze szkołami ponadpodstawowymi oraz zakładami pracy w zakresie korelacji pomiędzy potrzebami na lokalnym rynku pracy a wykształceniem młodzieży, • współpraca środowiska biznesu i szkolnictwa, • rozwój potencjału Technikum w Czerwieńsku jako jedynego w województwie lubuskim technikum kolejowego poprzez promocję oraz tworzenie dogodnych warunków m.in. dojazdu do szkoły z miejscowości spoza Czerwieńska • aktywne włączanie dzieci i młodzieży w zajęcia z zakresu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, • rozbudowa obiektu lub budowa nowego, w którym zostaną utworzone dodatkowe miejsca wychowania przedszkolnego, • utworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	• powrót rodziców, a w szczególności kobiet na rynek pracy dzięki możliwości zapewnienia przez gminę miejsc opieki dla dzieci do lat 3, • przyciągnięcie nowych mieszkańców z małymi dziećmi dzięki zapewnieniu ścieżki rozwoju dziecka od 3 roku życia, aż do momentu zakończenia szkoły podstawowej, • poprawa warunków nauczania w szkołach podstawowych i przedszkolach, • wielopłaszczyznowy rozwój dzieci i młodzieży, zarówno pod kątem edukacyjnym, ruchowym, jak i psychologiczno-pedagogicznym, • wzrost liczby uczniów w Zespole Szkół w Czerwieńsku, • zwiększenie liczby miejsc wychowania przedszkolnego, • zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.	• nakład środków poniesiony na przebudowę, rozbudowę i modernizację szkół (zł), • liczba sali lekcyjnych doposażonych w pomoce naukowe (szt.), • liczba dzieci aktywnie uczestniczących w zajęciach psychologiczno-pedagogicznych (os.), • liczba uczniów w Zespole szkół (os.), • liczba dzieci wychowania przedszkolnego (os), • liczba dzieci w Żłobku (os.).
3.2. Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego	• popularyzacja kultury fizycznej i zdrowego trybu życia, m.in. poprzez rozbudowę i modernizację bazy sportowej, • realizacja dalszych etapów zagospodarowania zbiornika w Czerwieńsku jako miejsca spędzania czasu wolnego, • rozwój bazy rekreacyjnej i sportowej,	• poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców o charakterze kulturowym, sportowym i rekreacyjnym, • dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej, • stworzenie miejsc rekreacji, • integracja mieszkańców,	• liczba seniorów korzystających z poszczególnych aktywności (os.), • liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów

	• wyznaczenie nowych oraz modernizacja istniejących szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, • modernizacja parku w Czerwieńsku m.in. poprzez utworzenie mini parku sensorycznego, • systematyczne doposażanie i modernizacja świetlic wiejskich, placów zabaw, Biblioteki Publicznej itp. • dalsza organizacja oraz rozwój zawodów i imprez sportowych o randze lokalnej i ponadlokalnej, • utworzenie nowych siłowni zewnętrznych, • utworzenie kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Czerwieńsku m.in. z skateparkiem, ścianką wspinaczkową, parkiem linowym, wodny placem zabaw, placem zabaw itp. • remont budynku Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury w Czerwieńsku, • budowa nowego obiektu Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury w Czerwieńsku wraz z salą widowiskową i Biblioteką, • remont i modernizacja świetlic i wiejskich domów kultury oraz poprawa estetyki wokół tych obiektów na terenie gminy, • poprawa estetyki na terenie gminy.	• zwiększenie poziomu aktywności fizycznej mieszkańców, również w grupie seniorów, • podniesienie jakości życia, poprzez zwiększoną aktywność rekreacyjną, • poprawa stanu zdrowia mieszkańców gminy dzięki uczestnictwu w aktywności sportowej i rekreacyjnej, • zachęcanie potencjalnych mieszkańców do osiedlenia się i założenia rodziny w gminie.	sportowych i rekreacyjnych (szt.), • długość nowych szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych (km), • liczba zmodernizowanych lub doposażonych placów zabaw i siłowni plenerowych (szt.), • liczba zawodów sportowych zorganizowanych w gminie w roku (szt.),
3.3 Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej	• poprawa dostępności do obiektów gminnych dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez zniesienie barier architektonicznych, • działania profilaktyczne związane z ochroną zdrowia - programy zdrowotne realizowane we współpracy i samodzielnie przez gminę, • rozwój monitoringu gminnego,	• zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach, • zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym dzięki zwiększonemu wsparciu tych osób,	• liczba obiektów dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami (szt.), • liczba programów zdrowotnych realizowanych w gminie (szt.),

	• oświetlenie przejść dla pieszych • budowa sygnalizacji świetlnych w newralgicznych miejscach na ternie gminy, • stworzenie świetlicy socjoterapeutycznej, • zapewnienie dostępności do stałej opieki psychologicznej, • wspieranie rodzin w funkcjonowaniu (np. badanie rozwoju dzieci, pomoc asystenta rodziny), • zapewnienie opieki paliatywnej i geriatrii, • działania na rzecz problemów związanych ze zjawiskiem nadużywania alkoholu i narkomanii, uzależnień behawioralnych, • współpraca z instytucjami zapobiegającymi bezrobociu, ubóstwu i bezdomności, • rozwój zaplecza komunalnego i socjalnego na terenie gminy, • realizacja inwestycji związanych z budową mieszkań w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej, • przebudowa, rozbudowa i nadbudowa budynku OSP w Czerwieńsku na „Gminne Centrum Bezpieczeństwa”, • systematyczne doposażanie OSP	• poprawa jakości życia i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością, • stworzenie dobrych warunków do życia i zamieszkania dla rodzin wielopokoleniowych, • polepszenie zdrowia mieszkańców Gminy, • podniesienie poziomu bezpieczeństwa.	• liczba nowych punktów monitoringu (szt.), • liczba osób korzystająca z pomocy psychologicznej (os.), • liczba rodzin objętych wsparciem ze strony gminy, • liczba mieszkań w zasobie komunalno-socjalnym gminy (szt.).

Źródło: opracowanie własne

6.3 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO PRZESTRZENNEJ

Gmina Czerwieńsk jest jednostką rolniczo-produkcyjno-mieszkaniową. Zdecydowana większość jej powierzchni stanowią grunty użytkowane rolniczo i lasy. Te obszary gminy pełnią zdecydowaną funkcję rolniczą i produkcyjną. Zlokalizowane są tam również gospodarstwa rolne, w tym wielkoobszarowe, a także przedsiębiorstwa przemysłowe.

Rysunek 6 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w Gminie Czerwieńsk
Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Czerwieńsk

Strukturę przestrzenną gminy, w ujęciu najogólniejszym, tworzą: szkielet terenów zieleni, rolnicza przestrzeń produkcyjna, podstawowy układ komunikacyjny oraz tereny osadnicze o zróżnicowanym przeznaczeniu. W zagospodarowaniu i użytkowaniu przestrzennym gminy występują różnice pomiędzy obszarem miejskim a obszarem wiejskim. Najwyższym stopniem urbanizacji wyróżnia się miasto Czerwieńsk. Miejscowości Płoty, Nietków, Leśniów Wielki, Nietkowice dominują na terenie wiejskim skalą zabudowy. Na terenie gminy największą powierzchnię zajmują lasy i grunty zadrzewione, zakrzewione. Tereny zabudowane i zurbanizowane to 5,3% obszaru gminy.

KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH OBSZARÓW I KIERUNKÓW INTERWENCJI:

- Chcąc zwiększyć dostępność i jakość oferty kulturalnej, a jednocześnie przewidując zwiększenie ruchu turystycznego i konieczność jego profesjonalnej obsługi, zaplanowano prace modernizacyjne i adaptacyjne w budynkach świetlic wiejskich.
- Ze względu na ponadprzeciętne walory przyrodniczo-krajobrazowe obszarów chronionych gdzie zlokalizowane są szlaki turystyczne, planuje się ich wykorzystanie w celu wzmocnienia potencjału tych miejscowości jako miejsc wypoczynku, rekreacji i turystyki oraz rozwoju duchowości (poszerzenie dróg, ścieżek pieszo – rowerowych).
- Dla zwiększenia mobilności mieszkańców i poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a jednocześnie w ramach tworzenia nowej oferty dla turystów i gości, zaplanowano budowę chodników, w tym z dopuszczonym ruchem rowerów, a także ciągów pieszo rowerowych oraz innej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej. Inwestycje, dzięki zwiększeniu atrakcyjności roweru, przyczynią się także do poprawy jakości środowiska w gminie, w szczególności jakości powietrza.
- Ze względu na interesujące walory przyrodniczo-krajobrazowe, a także komfort życia mieszkańców, priorytetem pozostaje rozwój infrastruktury sieciowej. Biorąc pod uwagę uwarunkowania środowiskowe, terenowe i strukturę osadnictwa, a także koszty realizacji i utrzymania inwestycji, wyznaczono obszary doposażenia w sieciową infrastrukturę techniczną.
- Zaplanowano zwiększenie możliwości zagospodarowania terenów na cele inwestycji gospodarczych – poszerzenie obszarów aktywności gospodarczej.

- Potrzeba podnoszenia atrakcyjności osadniczej gminy i komfortu życia mieszkańców (zatrzymanie emigracji i przyciąganie nowych mieszkańców, stworzenie lepszych warunków dla rozwoju rodzin z dziećmi, ale również dla osób starszych) determinują gminne inwestycje mieszkaniowe.
- W ramach gminnej polityki społecznej zaplanowano inwestycje w budynkach użyteczności publicznej w celu dostosowania ich do wymagań osób niepełnosprawnych i osób starszych.
- Realizowane będą działania w celu zapewnienia dostępności (architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej) w administracji lokalnej i przestrzeni gminy.
- W celu zwiększenia dostępności i jakości usług ochrony zdrowia, doskonalona będzie baza infrastrukturalna i wyposażenie podmiotów świadczących te usługi.
- Analiza sieci szkół i stanu technicznego istniejącej bazy w kontekście potrzeb społecznych, wskaźników demograficznych i stojących przed oświatą wyzwań wskazała na konieczność modernizacji szkół. Podjęto również decyzję o zagospodarowaniu otoczenia placówek oświatowych, przede wszystkim w zakresie tworzenia przyszkolnej infrastruktury rekreacyjnej i sportowej.
- Istotną sprawą są także prace i działania związane z realizacją budowy przeprawy mostowej na Odrze.

6.4 USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTALTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Czerwieńsk wynikają z przyjętego i opisanego wyżej modelu. Dotyczą kluczowych jednostek funkcjonalno-przestrzennych. Opis uwzględnia krótką charakterystykę każdej z nich oraz określa najważniejsze zalecenia i wskazówki dotyczące polityki przestrzennej w odniesieniu do tych jednostek.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej dla:

- **Terenów o wartości historycznej i kulturowej:**
    - zachowanie historycznej tkanki i struktury przestrzennej oraz elementów charakterystycznych i zakorzenionych w świadomości społeczności lokalnej,

- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,
- poprawa atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni zarówno dla mieszkańców, jak i turystów oraz gości,
- zwiększenie udziału zieleni,
- Uwzględnienie przestrzeni dla organizacji niewielkich wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym, integracyjnym, wystawienniczym,
- integrowanie funkcji turystycznej, handlowej,
- utrzymanie miejsc parkingowych przy jednoczesnej promocji komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej.

- **Terenów o funkcjach usługowych:**
  - rozwój funkcji usługowych w Czerwieńsku i dążenie do kształtowania lokalnych centrów usługowych w innych miejscowościach wiejskich,
  - rozwój usług wraz z rozwojem zabudowy i przyrostem liczby mieszkańców, a także odwiedzających gminę turystów i gości,
  - kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
  - kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
  - mieszanie i dodawanie funkcji,
  - zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, komunikacja zbiorowa, infrastruktura piesza i rowerowa, punkty przesiadkowe),
  - dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach usługowych.
- **Terenów o funkcjach mieszkalnych:**
  - utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
  - dopuszcza się rozwój zabudowy wielorodzinnej,
  - kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową w sołectwach,
  - kreowanie połączeń z układem zewnętrznym: komunikacyjnych i kompozycyjnych, w tym z terenami aktywnymi przyrodniczo.
  - kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji,

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej m.in. poprzez układ dróg publicznych, ekologiczny transport zbiorowy, połączenia rowerowe,
- dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery),
- prowadzenie infrastruktury technicznej bazujące na analizie potrzeb i rachunku ekonomicznym,
- w centralnych częściach miejscowości na terenie gminy oraz przy głównych trasach komunikacyjnych przewiduje się rozwój mieszanych form zagospodarowania mieszkaniowo-usługowych.

- **Dla obszarów rozwoju gospodarczego gminy:**
  - połączenie z ponadlokalnym układem komunikacyjnym,
  - tworzenie układu kompozycyjno-komunikacyjnego zapewniającego dostępność oraz dobrą dystrybucję terenów i ich obsługę,
  - ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
  - zapewnienie odpowiednich parametrów infrastruktury liniowej,
  - eksploatacja złóż zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami.
- **Dla terenów zielonych (lasów, zieleni urządzonej) gminy:**
  - zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego oraz krajobrazu, których zasadniczymi elementami są: kompleksy leśne wraz z terenami pozostałych zalesień i lokalne ciągi ekologiczne (w szczególności zachowanie warunków ochrony ustalonych dla obszarów chronionych),
  - przeciwdziałanie degradacji środowiska,
  - porządkowanie istniejących i tworzenie nowych zespołów zieleni urządzonej,
  - wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (sport, rekreacja, wypoczynek, turystyka),
  - wyznaczanie ścieżek edukacyjnych, szlaków turystycznych itp. oraz stref rekreacji i wypoczynku wyposażonych w miejsca parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę,
  - zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej.

- **Dla terenów rolniczych (grunty orne, łąki, pastwiska, sady) gminy:**
    - utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
    - kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
    - przeciwdziałanie rozdrobnieniu areału rolnego, dążenie do poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych, ,
    - realizacja programu zalesień gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,
    - możliwe obiekty usług rolniczych, produkcji rolniczej i ogrodniczej itp.,
    - zakaz obiektów oraz urządzeń degradujących w szerszym zasięgu środowisko i krajobraz,
    - możliwe przekształcenia gruntów rolnych w tereny o innym użytkowaniu, jak np.: lasy, agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, parki i inne tereny zieleni urządzonej,
    - wykorzystanie indywidualnych systemów zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków.
- **Dla wód powierzchniowych i podziemnych:**
    - Zachowanie istniejącego systemu, dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej gminy
    - wykorzystanie surowców przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego,
    - ochrona bezpośredniej otuliny biologicznej cieków wodnych z ograniczeniem zabudowy kubaturowej (wyjątki: funkcje związane ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem czy turystyką),
    - zakaz podejmowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
    - zapewnienie dostępności komunikacyjnej, w szczególności poprzez rozwój sieci ścieżek rowerowych.

6.5 SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY Z KIERUNKAMI WYNIKAJĄCYMI ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszące się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców Gminy Czerwieńsk, są spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

- inteligentna, zielona gospodarka regionalna,
- region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi,
- integracja przestrzenna regionu,
- region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2030 roku.

Tabela 25 Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2030 roku

CELE	
Cele Strategii rozwoju województwa Lubuskiego na lata 2020-2030	Cele Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029
1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna: 1.1. Wzmocnienie sektora B+R oraz mechanizmów transferu innowacji, szczególnie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji 1.2. Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku	**Cel strategiczny II: Rozwój gospodarczy Gminy** Cel operacyjny 2.1. Rozwój gospodarczy oparty na zasobach Gminy Cel operacyjny 2.3. Rozwój turystyczny i promocja Gminy

1.3. Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy 1.4 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych regionu 1.5 Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i wsparcie reindustrializacji 1.6 Rozwój potencjału turystycznego 1.7 Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo oraz rozwój produktów regionalnych	**Cel strategiczny III: Poprawa jakości życia mieszkańców** Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji
2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi 2.1. Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi 2.2. Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów 2.3. Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia 2.4 Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu 2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej	**Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska** Cel operacyjny 1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy **Cel strategiczny II: Rozwój gospodarczy Gminy** Cel operacyjny 2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego Cel operacyjny 2.3. Rozwój turystyczny i promocja Gminy **Cel strategiczny III: Poprawa jakości życia mieszkańców** Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji Cel operacyjny 3.2. Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego Cel operacyjny 3.3. Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej
3. Integracja przestrzenna regionu 3.1. Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego 3.2. Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej 3.3. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego 3.4 Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu 3.5 Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnym 3.6 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich 3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	**Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska** Cel operacyjny 1.1. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej Cel operacyjny 1.3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska w Gminie
4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę 4.1. Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna 4.2. Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa 4.3 Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji regionalnych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju regionu 4.4 Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym 4.5 Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa	**Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury, przestrzeni i środowiska** Cel operacyjny 1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy **Cel strategiczny II: Rozwój gospodarczy Gminy** Cel operacyjny 2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego **Cel strategiczny III: Poprawa jakości życia mieszkańców** Cel operacyjny 3.3. Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego wskazuje również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi. Wymiar regionalny reprezentuje w szczególności Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, z kolei wymiar krajowy – SOR, KPZK i KSRR.

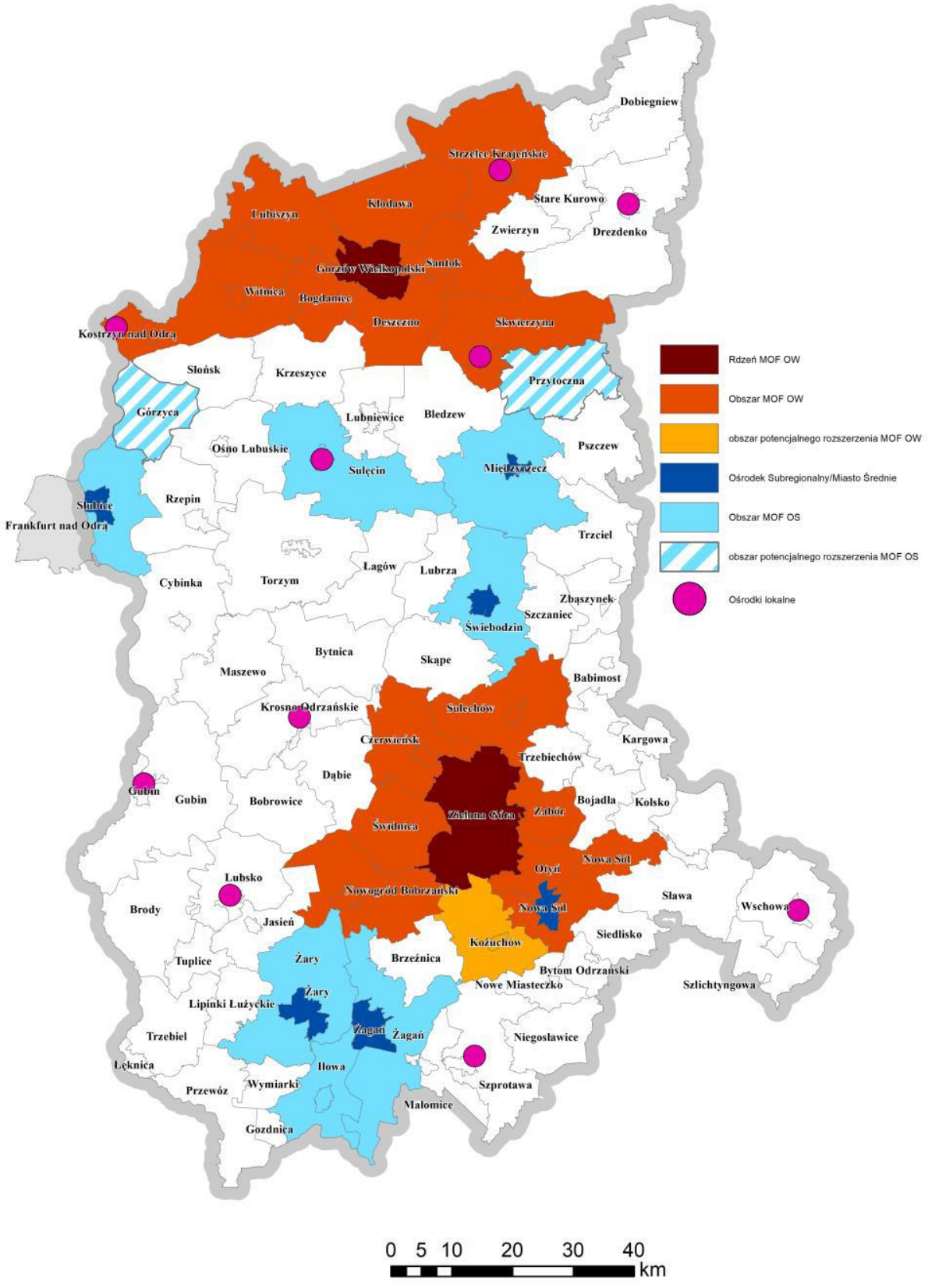

Rysunek 7 Obszary strategicznej interwencji w województwie lubuskim o indykatywnym zasięgu

źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2030 roku

Gmina Czerwieńsk została zaliczona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielona Góra. Oba lubuskie miasta wojewódzkie wraz z ich miejskimi obszarami funkcjonalnymi z powodzeniem realizowały Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w okresie programowania UE 2014-2020. Całkowicie uzasadnione jest kontynuowanie na ich MOF-ach tych instrumentów w kolejnym okresie 2021-2027.

Interwencja w stosunku do miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych powinna koncentrować się m.in. na:

- wsparciu powstawania nowych i funkcjonowania istniejących ośrodków innowacji oraz instytucji naukowych i badawczych, zwiększenia potencjału wyższych uczelni oraz wzmacnianiu innowacyjności i konkurencyjności sektora przedsiębiorstw, zwłaszcza rozwój funkcji B+R;
- zwiększeniu dostępności do usług publicznych wyższego rzędu oraz budowie i modernizacji infrastruktury związanej z usługami publicznymi;
- rozwoju terenów inwestycyjnych;
- rozwoju zintegrowanych systemów transportu publicznego przy wykorzystaniu elektromobilności i nisko- oraz bezemisyjnych środków transportu, w tym promowanie ruchu pieszego i rowerowego;
- realizacji działań związanych z poprawą jakości powietrza, likwidacją niskiej emisji z systemów
- grzewczych oraz adaptacją do zmian klimatu obszarów miejskich, w powiązaniu z działaniami dotyczącymi wykorzystania OZE i ochroną środowiska naturalnego;
- inwestycji w infrastrukturę drogową;
- promowaniu innowacji w obszarze smart city i zielonej gospodarki;
- podnoszeniu jakości przestrzeni w miastach – wzmocnieniu planowania przestrzennego i wsparcie działań z zakresu racjonalnego gospodarowania przestrzenią;
- wspieraniu współpracy partnerskiej w obszarach funkcjonalnych miast;
- rozwoju różnych form współpracy sieciowej w skali krajowej i międzynarodowej,
- upowszechnieniu gospodarki o obiegu zamkniętym w miejskich obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich i zapewnieniu wsparcia dla działań związanych z jej promocją i rozwojem;

- animowaniu współpracy na rzecz łączenia potencjałów miast wojewódzkich i ich specyfiki rozwojowej.

Wsparcie dla obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich powinno być realizowane m.in. w formie dedykowanego narzędzia terytorialnego wykorzystującego środki publiczne (krajowe oraz europejskie). Przy konstrukcji tego narzędzia należy uwzględnić pozytywne doświadczenia z poprzedniego okresu funkcjonowania instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

Cele operacyjne i strategiczne określone w Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029 są zbieżne z powyższymi założeniami.

6.6 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk będzie kontrolowany na etapie jej wdrażania, a następnie poprzez ciągły monitoring i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. program ochrony środowiska czy też strategia rozwiązywania problemów społecznych oraz programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego gmina uaktualni Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Wdrażając Strategię, Gmina Czerwieńsk będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo gmina

będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności powiat zielonogórski. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina Czerwieńsk będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w gminie.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie Gminy Czerwieńsk, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał Rady Gminy i budżetu obywatelskiego". Jednocześnie monitorowanie Strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na jej podstawie uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji działania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakim stopniu został osiągnięty założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

6.7 RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Gmina Czerwieńsk na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m in. w ramach projektu programu Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego 2021-2027 i kolejnych okresów, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także ogólnopolskich programów operacyjnych;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Mieszkanie+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Lubuskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne gminy wskazują na potencjalne źródła finansowania, z których mogą być pozyskane środki na realizację założeń Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne gminy, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatek od nieruchomości. Wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych referatów Urzędu Gminy i Miasta w Czerwieńsku oraz jednostek organizacyjnych gminy.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem zielonogórskim, województwem lubuskim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których członkiem jest Gmina Czerwieńsk. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina Czerwieńsk będzie utrzymywać nadwyżkę

operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. Realność prognozy oraz rzetelność finansowego przedstawienia planowanych działań związana będzie z wydarzeniami, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań gminy.

7. ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1: WZÓR ANKIETY

ANKIETA na potrzeby sporządzenia

„Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029”

Szanowni Państwo, dla Gminy Czerwieńsk zostanie opracowana „Strategia Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029”. Jeśli chcą Państwo mieć wpływ na działania rozwojowe naszej Gminy, to prosimy o wypełnienie niniejszej ankiety. Dziękujemy!

1. **Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.**

SPOŁECZEŃSTWO						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (DPS, Klub Seniora)						
Wsparcie osób niesamodzielnych?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy i Miasta?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
GOSPODARKA						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Dostępność usług na terenie gminy?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Estetykę gminy?						
Jakość powietrza w gminie?						
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?						
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
Czystość terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce)?						

Czystość lasów?						
Świadomość ekologiczną mieszkańców?						
System odbioru odpadów na terenie gminy?						
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Stan dróg w gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki itp.)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Jakość sieci wodociągowej?						
Jakość sieci kanalizacyjnej?						
Jakość sieci gazowej?						
Dostęp do Internetu w gminie?						
TURYSTYKA I REKREACJA						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu upowszechnianie turystyki i rekreacji?						
EDUKACJA I KULTURA						
Jak Pani/Pan ocenia:	Nie dotyczy/nie mam zdania	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia itp.)						
Działalność świetlic wiejskich?						

2. **Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:**
   - poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
   - poprawa funkcjonowania transportu publicznego na terenie gminy
   - rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
   - rozbudowa oświetlenia ulicznego
   - rozwój infrastruktury sportowej
   - budowa i modernizacja sieci wodociągowej
   - budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
   - rozwój sieci gazowej
   - budowa i modernizacja świetlic wiejskich
   - rozwój przedsiębiorczości / ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
   - poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
   - poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
   - zwiększenie dostępu do Internetu
   - wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
   - zwiększenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
   - stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
   - poprawa dostępu do usług medycznych
   - zmniejszenie bezrobocia
   - promocja gminy
   - inwestycje w rozwój turystyki
   - podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
   - zwiększenie dostępności przedszkoli
   - zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
   - poprawa bezpieczeństwa publicznego
   - rozwój kultury
   - aktywizacja osób starszych
   - inne (jakie?)……

3. **Na zakończenie prosimy o wskazanie Pani/Pana refleksji, uwag, spostrzeżeń, rekomendacji, pomysłów, propozycji projektów, które uważa Pan/Pani za ważne w kontekście opracowywanej „Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029”**

   ……
   ……
   ……
   …….

4. **Metryczka**

   a) W jakim przedziale wiekowym się Pani/Pan znajduje?

- do 24 lat
- 25-35 lat
- 36-50 lat
- 51-70 lat
- powyżej 70 lat

b) Płeć:
   - kobieta
   - mężczyzna

c) Sołectwo:
   - Miasto Czerwieńsk,
   - Będów,
   - Bródki,
   - Dobrzęcin,
   - Leśniów Mały,
   - Leśniów Wielki,
   - Laski,
   - Nietków,
   - Nietkowice,
   - Płoty,
   - Sycowice,
   - Sudoł,
   - Wysokie,
   - Zagórze.

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY!

ZAŁĄCZNIK NR 2: TABELA EWALUACYJNA

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	PLANOWANY TERMIN WYKONANIA	FAKTYCZNY TERMIN WYKONANIA	REALIZACJA (TAK/NIE)
1.1. Poprawa infrastruktury komunikacyjnej	Budowa nowych dróg wraz z infrastrukturą towarzysząca				
	Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,				
	Aktywna współpraca z powiatem zielonogórskim w celu rozbudowy i modernizacji dróg powiatowych, w tym przylegających chodników, ścieżek rowerowych i infrastruktury towarzyszącej,				
	Podniesienie standardu dróg dojazdowych do pól, np. poprzez utwardzanie nawierzchni,				
	Rozbudowa szlaków pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą np. przystankami, odpowiednim oznakowaniem,				
	Tworzenie spójnych sieci ścieżek rowerowych łączących miejscowości wchodzące do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego,				
	Dalsze prace związane z planowaną budową przeprawy mostowej nad Odrą.				
	Rozwój autobusowej komunikacji publicznej na terenie gminy				
	Ścisła współpraca z Zielonogórskim Związkiem Powiatowo Gminnym w celu zwiększenia liczby kursów i połączeń autobusowych na terenie gminy				

	Wspieranie rozbudowy sieci światłowodowej na terenie gminy				
	Zapewnienie dostępu do Internetu dla mieszkańców gminy				
1.2. Zrównoważona polityka przestrzenna na obszarze Gminy	Rewitalizacja najbardziej zaniedbanych, zniszczonych miejsc w gminie (np. budynków reprezentatywnych, placów, zabytków),				
	Bieżąca aktualizacja dokumentów z zakresu planowania przestrzennego, w tym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.				
1.3. Zapewnienie wysokiej jakości	Rozbudowa i remont sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej (wraz ze stacjami uzdatniania) na terenie Gminy				
	Budowa, remonty i modernizacje oczyszczalni ścieków				
	Termomodernizacja budynków i poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej				
	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej m.in. poprzez budowę instalacji fotowoltaicznej itp.				
	Zagospodarowanie wód opadowych na terenie gminy, w tym rozdzielenie kanalizacji ogólnospławnej na sanitarną i deszczową w Czerwieńsku oraz ścisła współpraca z Miastem Zielona Góra w zakresie odprowadzanych oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Łężycy i wód opadowych z Zielonej Góry do Kału Łącza,				
	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie				

	poprawnej segregacji odpadów i odpowiedniego gospodarowania odpadami,				
	Systematyczne wymiany oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz budowa nowego energooszczędnego oświetlenia uli				
	Wspieranie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne				
	Promocja i wsparcie procesu wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (w tym pompy ciepła, energia słoneczna, wiatrowa),				
	Dalszy rozwój instrumentów wykorzystujących energię odnawialną (np. farmy fotowoltaiczne itp.)				
	Rozpoznanie możliwości, stworzenie planów, budowa farmy wiatrowej w miejscu wyznaczonym w Studium				
	Budowa stacji ładowania na terenie gminy				
	Odpowiednie utrzymanie systemów melioracyjnych jezior i pozostałych cieków wodnych, we współpracy z Wodami Polskimi,				
	Zwiększenie retencji wodnej na obszarze Gminy,				
	Zwiększenie kontroli nad zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych				
	Promocja i wsparcie nowych nasadzeń drzew, w szczególności miododajnych w celu zwiększenia bioróżnorodności				
	Rozwój niskoemisyjnej autobusowej komunikacji publicznej na terenie gminy				
2.1. Rozwój gospodarczy oparty na	Wspieranie i promowanie przedsiębiorców na terenie gminy				

zasobach Gminy	Pozyskanie nowych inwestorów skłonnych lokalizować przedsięwzięcia na terenie gminy				
	Wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych				
	Wsparcie mieszkańców gminy przez Urząd, w zakresie związanym z zakładaniem działalności gospodarczej,				
	Podjęcie działań na rzecz powstania intermodalnego terminalu zapleczowego				
	Wsparcie idei przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy, w szczególności z wykorzystaniem istniejącego potencjału rolniczego (rodzinne przetwórnie, rolniczy handel detaliczny), w tym stworzenie przestrzeni pod sprzedaż produktów lokalnych,				
2.2. Ochrona i promocja dziedzictwa lokalnego	Renowacja obiektów zabytkowych na terenie gminy w tym zabytkowych parków i Arboretum				
	Organizacja imprez cyklicznych dla mieszkańców (kulturalnych, sportowych połączonych ze zwiedzaniem/odkrywaniem lokalnego dziedzictwa),				
	Wspieranie kultury lokalnej m.in. zespołów folklorystycznych, kół gospodyń wiejskich,				
	Wsparcie dla lokalnych wytwórców oraz znalezienie produktu lokalnego.				
2.3. Rozwój turystyczny i promcja Gminy	Promocja w zakresie tworzenia agroturystyki				
	Tworzenie nowych szlaków dydaktycznych i edukacyjnych, przyrodniczych,				
	Rozwój turystyki rowerowej i kajakowej				

	Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, w tym rzeki Odry w celu pozyskania turystów				
	Rozwój turystyki wodnej i żeglugi na rzece Odrze z wykorzystaniem przystani rzecznej w Nietkowie oraz ścisłej współpracy z samorządami posiadającymi porty rzeczne na Odrze,				
	Oznaczenie szlaków turystycznych na terenie gminy, w tym ścisła współpraca z gminami ościennymi i Lasami Państwowymi,				
	Budowa parkingów przy głównych atrakcjach turystycznych na terenie gminy,				
	Wykorzystanie potencjału obiektów Miedzyrzeckiego Rejonu Umocnionego zlokalizowanych na terenie gminy,				
	Promocja gminy, w tym również poza jej granicami, w tym z wykorzystaniem aplikacji mobilnych,				
	Wykorzystanie nowoczesnych technologii w procesie pozyskiwania turystów (np. geocaching),				
	Promocja ekstensywnej turystyki, niezakłócającej środowiska na obszarach leśnych i chronionych, we współpracy z Lasami Państwowymi oraz jednostkami ościennymi.				
3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu opieki nad dziećmi i edukacji	Przebudowa, rozbudowa i modernizacja budynków szkół w celu dostosowania do aktualnych potrzeb,				
	Stałe doposażanie placówek oświatowych w pomoce naukowe i technologie sprzyjające nauce,				
	Współpraca ze szkołami ponadpodstawowymi oraz zakładami pracy w zakresie korelacji pomiędzy				

	potrzebami na lokalnym rynku pracy a wykształceniem młodzieży,				
	Współpraca środowiska biznesu i szkolnictwa,				
	Rozwój potencjału Technikum w Czerwieńsku jako jedynego w województwie lubuskim technikum kolejowego poprzez promocję oraz tworzenie dogodnych warunków m.in. dojazdu do szkoły z miejscowości spoza Czerwieńska				
	Aktywne włączanie dzieci i młodzieży w zajęcia z zakresu wsparcia psychologiczno-pedagogicznego,				
	Rozbudowa obiektu lub budowa nowego, w którym zostaną utworzone dodatkowe miejsca wychowania przedszkolnego,				
	Utworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3				
3.2. Rozwój oferty rekreacyjnej, kulturalnej oraz aktywnego spędzania czasu wolnego	Popularyzacja kultury fizycznej i zdrowego trybu życia, m.in. poprzez rozbudowę i modernizację bazy sportowej				
	Realizacja dalszych etapów zagospodarowania zbiornika w Czerwieńsku jako miejsca spędzania czasu wolnego				
	Rozwój bazy rekreacyjnej i sportowej				
	Wyznaczenie nowych oraz modernizacja istniejących szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą				
	Modernizacja parku w Czerwieńsku m.in. poprzez utworzenie mini parku sensorycznego,				
	Systematyczne doposażanie i modernizacja świetlic wiejskich, placów zabaw, Biblioteki Publicznej itp.				

	Dalsza organizacja i rozwój zawodów sportowych o randze lokalnej i ponadlokalnej,				
	Utworzenie nowych siłowni zewnętrznych,				
	Utworzenie kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Czerwieńsku m.in. z skateparkiem, ścianką wspinaczkową, parkiem linowym, wodny placem zabaw, placem zabaw itp.				
	Remont budynku Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury w Czerwieńsku,				
	Budowa nowego obiektu Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury w Czerwieńsku wraz z salą widowiskową i Biblioteką,				
	Remont i modernizacja świetlic i wiejskich domów kultury na terenie gminy				
3.3. Zapewnienie bezpieczeństwa i rozwój oferty prozdrowotnej	Poprawa dostępności do obiektów gminnych dla osób ze szczególnymi potrzebami m.in. poprzez zniesienie barier architektonicznych,				
	Działania profilaktyczne związane z ochroną zdrowia - programy zdrowotne realizowane we współpracy i samodzielnie przez gminę,				
	Rozwój monitoringu gminnego				
	Oświetlenie przejść dla pieszych				
	Budowa sygnalizacji świetlnych w newralgicznych miejscach na ternie gminy				
	Stworzenie świetlicy socjoterapeutycznej				
	Zapewnienie dostępności do stałej opieki psychologicznej				
	Wspieranie rodzin w funkcjonowaniu (np. badanie rozwoju dzieci, pomoc asystenta rodziny)				
	Zapewnienie opieki paliatywnej i geriatrii				

	Działania na rzecz problemów związanych ze zjawiskiem nadużywania alkoholu i narkomanii, uzależnień behawioralnych				
	Współpraca z instytucjami zapobiegającymi bezrobociu, ubóstwu i bezdomności				
	Rozwój zaplecza komunalno-socjalnego na terenie gminy				
	Przebudowa, rozbudowa i nadbudowa budynku OSP w Czerwieńsku na „Gminne Centrum Bezpieczeństwa”,				
	Systematyczne doposażanie OSP				

8. SPIS TABEL, RYSUNKÓW, WYKRESÓW I ZDJĘĆ

Tabela 1 Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze Gminy Czerwieńsk 24
Tabela 2 . Stan JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Czerwieńsk 25
Tabela 3 WP obejmujących swoim zasięgiem Gminę Czerwieńsk, dokonana 25
Tabela 4 Charakterystyka JCWPd nr 68 26
Tabela 5 Wyniki oceny stanu wód podziemnych dla JCWPd nr 68 28
Tabela 6 Podmioty gospodarcze w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021 33
Tabela 7 Podmioty gospodarcze w Gminie Czerwieńsk w poszczególnych sekcjach polskiej klasyfikacji działalności (PKD) w sektorze prywatnym w latach 2016-2021 33
Tabela 8 Podmioty gospodarcze w Gminie Czerwieńsk według wielkości w latach 2016-2021 34
Tabela 9 Ewidencja osób bezrobotnych w Gminie Czerwieńsk 37
Tabela 10 Charakterystyka sieci wodociądociągowej w Gminie Czerwieńsk..... 39
Tabela 11 Sieć kanalizacyjna w Gminie Czerwieńsk 40
Tabela 12 Sieć gazowa na terenie Gminy Czerwieńsk..... 40
Tabela 13 Liczba ludności i gęstość zaludnienia w Gminie Czerwieńsk w latach 2015-2021 47
Tabela 14 Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021... 47
Tabela 15 Migracje w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021 47
Tabela 16 Liczba ludności ogółem oraz w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Czerwieńsk w 2021 r. i 2030 r. (prognoza)..... 50
Tabela 17 Wykaz gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej..... 59
Tabela 18 Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych..... 70
Tabela 19 Analiza SWOT: mocne i słabe strony 75
Tabela 20 Analiza SWOT: szanse i zagrożenia 76
Tabela 21 Cele strategiczne i operacyjne 78
Tabela 22 Cel strategiczny 1 81
Tabela 23 Cel strategiczny 2 85
Tabela 24 Cel strategiczny 3 89

Tabela 25 Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Czerwieńsk na lata 2024-2029 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2030 roku 98

Rysunek 1 Gmina Czerwieńsk na mapie powiatu zielonogórskiego 10
Rysunek 2 Mapa Gminy Czerwieńsk z podziałem na sołectwa 11
Rysunek 3 Gmina Czerwieńsk 17
Rysunek 4 Szlaki turystyczne w Gminie Czerwieńsk 23
Rysunek 5 Gmina Czerwieńsk na tle województwa lubuskiego i powiatu zielonogórskiego 67
Rysunek 6 Pokrycie terenu i użytkowanie ziemi w Gminie Czerwieńsk 92
Rysunek 7 Obszary strategicznej interwencji w województwie lubuskim o indykatywnym zasięgu 101

Wykres 1 Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Czerwieńsk na tle powiatu i województwa 34
Wykres 2 Liczba osób pracujących w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021 36
Wykres 3 Wskaźnik bezrobocia w Gminie Czerwieńsk na tle powiatu zielonogórskiego 37
Wykres 4 Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Czerwieńsk na tle porównywanych jednostek 44
Wykres 5 Wykonanie budżetu Gminy Czerwieńsk w latach 2016-2020 44
Wykres 6 Struktura ludności wg płci i wieku w Gminie Czerwieńsk w 2021 r. 49
Wykres 7 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Czerwieńsk na tle porównywanych jednostek 56
Wykres 8 Zmiany liczby ludności w Gminie Czerwieńsk w latach 2016-2021 60
Wykres 9 Udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Czerwieńsk w roku 2016 i 2021 61
Wykres 10 Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych 69
Wykres 11 Główne priorytety rozwoju Gminy Czerwieńsk według ankietowanych 71